

ПРОСТОРНИ ПЛАН АДМИНИСТРАТИВНОГ ПОДРУЧЈА ГРАДА НИША 2021

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Просторни план административног подручја Града Ниша до 2021. године (у даљем тексту: Просторни план) ради се **на основу** Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС“ број 72/2009, 81/2009 и 24/2011) и Одлуке о изради Просторног плана административног подручја града Ниша („Службени лист Града Ниша“, број 28/2007).

Израда Просторног плана поверена је ЈП Завод за урбанизам Ниш Уговором о изради Просторног плана између Града Ниша и ЈП Завод за урбанизам Ниш.

Просторни план се доноси за период од 2011. до 2021. године са елементима за прву фазу спровођења до 2015. године.

Нацрт Просторног плана припремљен је на основу верификованог Концепта Просторног плана, који је усвојен на седници Комисије за планове Града Ниша 29.05.2009. године. (Записник о извршеној стручној контроли Комисије за планове Града Ниша бр. 06-1045/2009 од 9.12.2009) и Аналитичко-документационе основе која обухвата 18 експертиза припремљених за потребе израде овог Просторног плана.

Нацрт Просторног плана утврђен је на седници Комисије за планове Града Ниша (Извештај бр.892/2010-06) дана 17.12.2010. године.

Претходну сагласност на Нацрт Просторног плана Министар је дао под бројем 350-01-00062/2011-07 дана 28.02.2011. године.

Јавни увид обављен је у периоду од 17.03.2011. до 17.04.2011. године. Јавна седница одржана је 04.05.2011. године.

Решење Управе за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине о сагласности на Извештај о стратешкој процени утицаја Просторног плана на животну средину донето је под бројем Уп. 501-29/2007-05 дана 04.04.2011. године.

Сагласност на Нацрт Просторног плана Министар је дао под бројем 350-01-000176/2011-07 дана 19.05.2011. године.

Предмет планирања представља административно подручје града Ниша у корелацији са регионалним, републичким и трансграничним утицајима и функционалним везама.

Разлог за израду Просторног плана јесте потреба преиспитивања планских решења Просторног плана града Ниша од 1991. до 2010. („Међуопштински службени лист Ниш“ бр.26/1992) и стварање планског развојног документа који треба да усмери рационалну организацију, уређење и заштиту подручја града Ниша ка одрживим формама реализације националних, регионалних и локалних развојних интереса и операционализације секторских и интегралних стратегија развоја града Ниша. Просторним планом дефинисана је концепција интегралног, одрживог, уравнотеженог друштвено-економског и просторног развоја; усаглашена су планска решења са променама у организацији и систему локалне самоуправе (формирање 5 градских општина) и са концепцијом просторног развоја Србије као модерног друштва, развијене економије и вишег стандарда квалитета живота свих становника; дефинисана су просторна решења у области привреде, јавних служби, становања, инфраструктурних система, грађевинског земљишта, размештаја становништва; утврђени услови и мере за отклањање последица бесправне градње, стихијског насељавања 90-тих година, неодговарајућег и ненаменског коришћења земљишта, недовољно развијене и нефункционалне мреже саобраћаја; планирани су просторни услови за развој малих и средњих предузећа; дефинисани су параметри координације и оживљавања инфраструктурних токова; дефинисани услови за развој туризма и коришћење и заштиту природних и антропогених ресурса и добара.

Просторни план је урађен у складу са одредбама Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, број 72/2009, 81/2009 и 24/2011), Правилника о садржини, начину и поступку израде планских докумената („Службени гласник РС“, број 31/2010, 69/2010 и 16/2011); усклађен је са Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, број 135/04 и 88/2010), Законом о заштити животне средине („Службени гласник РС“, број 135/04 и 36/2009), Законом о Просторном плану Републике Србије од 2010 до 2020 године („Службени гласник РС“, број 88/2010), Законом о заштити природе („Службени гласник РС“, број 36/2009, 88/2010 и 91/2010), Законом о културним добрима („Службени гласник РС“, број 71/1994) и другим законима и нормативним актима који регулишу област просторног планирања.

Просторни план је **заснован** на принципима и циљевима просторног развоја Просторног плана Републике Србије 2010-2020 („Службени гласник РС“, број 88/2010) и **усаглашен** са свим просторним плановима ужих и ширих територијалних целина, који третирају подручје града Ниша, као и са дугорочним стратегијама, основама и политикама националног, регионалног и локалног значаја из области привреде, животне средине, регионалног развоја, саобраћаја, енергетике, заштите, водопривреде и др.

У изради Просторног плана коришћен је и ранији Просторни план административног подручја града Ниша у мери у којој је још актуелан.

Нацрт Просторног плана садржи: I Полазне основе за израду Просторног плана, II Планска решења просторног развоја, III Пропозиције просторног развоја и IV Графичке приказе са: а) 5 рефералних карата у размери 1:50 000 : 1. *Намена простора* 2. *Мрежа насеља, центара, јавних служби и саобраћаја* 3. *Водопривредна, енергетска и телекомуникациона инфраструктура*, 4. *Туризам и заштита простора* и 5. *Карта спровођења*; б) 6 тематских карата у размери 1:150 000 и в) шематским приказима уређења за 14 насеља у размери 1:5 000.

Извештај о стратешкој процени утицаја Просторног плана на животну средину урађен је на основу Одлуке о изради стратешке процене утицаја Просторног плана на животну средину („Службени лист града Ниша“, број 4/2007), а у складу је са Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, број 135/2004 и 88/2010).

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ЗА ИЗРАДУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Концепт Плана (извод)

1.1. ОПШТИ ДЕО

1.1.1. ПОЛОЖАЈ И ПРОСТОРНИ ОБУХВАТ

Подручје Просторног плана се простире доњим Понишављем и северним подручјем јужног Поморавља. На истоку се пружа до развођа између Црвене и Куновичке реке а на западу до подножја Малог Јастрепца и тока Јужне Мораве који чине западну границу са територијом општине Мерошина. Ка југу, подручје допире до кречњачких гробена Суве Планине и општина Гаџин Хан и Дољевац, са севера се граничи општинама Алексинац и Сврљиг, а са истока општином Бела

Паланка. Ово подручје се простира између 43°15' и 43°30' северне географске ширине и 21° 44' и 22° 07' источне географске дужине.

У административном смислу подручје Просторног плана припада Нишавском управном округу у коме је Ниш седиште округа за подручје седам општина: Ниш, Алексинац, Сврљиг, Меровина, Дољевац, Гаџин Хан и Ражањ.

Просторни план обухвата подручје територије пет (5) градских општина (Табела 1) са 71 насељеним местом и 71 катастарском општином у површини од 596,78км².

Табела 1. Градске општине на подручју Просторног плана

р.б.	Градска општина	површина км ²	број становника	Густина ст/км ²
1.	Медијана	10,70	87.405	8.169
2.	Нишка Бања	144,86	15.359	106
3.	Палилула	115,86	72.165	623
4.	Пантелеј	141,57	42.137	298
5.	Црвени Крст	183,79	33.452	182
	ГРАД НИШ	596,78	250,518	420

Извор: РЗС, 2002.година

Према попису из 2002. године на подручју Просторног плана живи 250.518 становика.

Границу подручја Просторног плана дефинишу границе целих катастарских општина које улазе у састав административног подручја града Ниша, а утврђене су Одлуком о изради Просторног плана административног подручја града Ниша („Службени лист града Ниша“, број 28/2007).

1.1.2. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ ПЛАНОВА ВИШЕГ РЕДА

Просторни план Републике Србије од 2010 до 2020 године

Просторним планом Републике Србије („Службени гласник РС“, број 88/2010) утврђују се дугорочне основе организације, урђења, коришћења и заштите простора Републике Србије у циљу усаглашавања економског и социјалног развоја са природним, еколошким, и културним потенцијалима и ограничењима на њеној територији.

Основни принципи просторног развоја Републике Србије су: децентрализација, одрживост, деконцентрација, територијална кохезија, јачање конкурентности, активна имплементација политике просторног развоја, полицентрични територијални развој са наглашеном улогом градова и функционалних урбаних подручја, формирање и јачање мреже градова и насеља, унапређење саобраћајне доступности, развој културног идентитета, унапређење и заштита природног и културног наслеђа, смањење штетног утицаја на животној средину, трансгранично, интеррегионално и трансдржавно функционално повезивање регионалних и локалних јединица.

Најважнији циљеви просторног развоја Републике Србије су: 1. Уравнотеженији регионални развој и унапређена социјална кохезија 2. Регионална кохерентност и приступачност 3. Одрживо коришћење природних ресурса и заштићена и унапређена шивотна средина 4. Заштићено и одрживо коришћење природно и културно наслеђе и предео 5. Просторно – функциоална интегрисаност у окружење.

За планирање просторног развоја подручја града Ниша у овом Просторном плану обавезујући су следећи принципи, пропозиције и мере:

1. Концепција просторног развоја : Ниш ће као један од три најснажнија урбана центра у Републици на средишњој развојној осовини север – југ бити један од носиоца просторног, односно одрживог и интегрисаног развоја како свог функционалног подручја тако и Републике у целини. Будући да се налази на укрштају две осовине – појаса развоја, (а)појас интензивног развоја коридора Х дуж Мораве и б)појас дуж 3.Мораве ка коридору Хс дуж Нишаве, очекивани развој подручја Ниша кретаће се у оквирима макроекономске и социјалне политике Републике са подстицајним мерама за коришћење локалних капацитета за реструктурирање и модернизацију локалне привредне и социјалне структуре.

У функционално – хијерархијској структури центара на нивоу Републике Ниш ће остварити улогу урбаног чворишта међународног значаја категорија НСТЈ2 са функционалним подручјем површине 26.255км², које обухвата подручје 9 управних округа са очекиваних 1.669.379 становника.

2. Регионална организација: Развојна улога Ниша, као урбаног чворишта међународног значаја, у регионалној организацији Републике сагледана је у оквиру Региона јужна и источна

Србија (НСТЈ2 нивоа) који обухвата подручја следећих округа: Нишавски, Топлички, Пиротски, Борски, Зајечарски, Јабланички, Пчињски, Подунавски и Браничевски.

3.Полицентрични урбани систем: У мрежно –хијерахијској структури урбаних центара и њихових функционалних подручја Ниш је дефинисан као центар ФУП-а међународног значаја на простору од 4.233км² који обухвата општине: Дољевац, Мерошину, Г. Хан, Житорађу, Белу Паланку, Сврљиг, Алексинац, Прокупље, Блаце и Ниш са укупно 465.776 становника са функцијом носиоца, иницијатора и регулатора развоја ФУП-а.

4.На локалном нивоу: ограничити ширење градског подручја у складу са захтевима очувања пољопривредног земљишта, заштите културног и природног наслеђа и давања приоритета урбаној обнови и изградњи у овире већ постојеће урбане матрице; програмирање обнове и развоја села уз очување руралног предела и ресурса атара насеља; планирати мрежу саобраћаја и инфраструктуре уз очување и заштиту животне средине; омогућити активирање brownfield комплекса; производњу равномерно дистрибуирати у простору.

5.У Нишу планирати простор за; индустријски и технолошки парк, слободну зону, индустријску зону, бизнис инкубатор, двоколосечну пругу северно од града, продужење писте и карго центар на аеродрому.

6. Реализација Просторног плана дефинисана је кроз две етапе: до 2014. године као етапа реалних могућности реализације и до 2020. године као етапа претпостављених могућности реализације.

Просторни планови подручја инфраструктурних коридора

Подручје плана третирано је кроз три просторна плана инфраструктурних коридора међу којима највећи утицај на планирање овог подручја има ПППИК Ниш-граница Бугарске („Службени гласник РС“, број 83/2003, 41/2006 и 86/2009).На подручју плана овај инфраструктурни коридор обухвата скоро 60% територије градског подручја Ниш. Коридор се развија у делту инфраструктурних траса магистралне инфраструктуре путева, пруга, гасовода, оптичких каблова и електроенергетских водова, која се провлачи кроз континуално изграђено градско подручје. Овим планом утврђена су најзначајнија опредељења развоја саобраћајног система града и то: планиран је коридор северне обилазнице аутопута Е-80 око Ниша; планирано је денивелисано вођење железничке пруге на коти -8,0м на деоници железничка станица Ниш-Нишка Бања, планирана је изградња нове петље „Центар“. Од капиталног значаја је и дефинисан коридор магистралног гасовода МГ-10 Бугарска-Ниш, којим се обезбеђује снабдевање Србије гасом и чијим транзитом и рачвањем преко подручја Града Ниша, Ниш постаје енергетско чвориште Србије.

Просторним плановима инфраструктурних коридора Ниш-граница Македоније („Службени гласник РС“, број 77/2002) и Београд-Ниш („Службени гласник РС“, број 69/2003) обухваћен је појас већ реализованих система аутопута Е-75 и железничке пруге на административном подручју града Ниша. Осим преузимања стања коришћења простора ови просторни планови не уводе нова планска решења на подручје града Ниша.

Просторни план подручја подебне намене „Сићевачка клисура“

ППППН „Сићевачка клисура“ („Службени лист града Ниша“, бр.16/1995) урађен је за простор у то време регионалног парка природе (проглашен решењима општина Ниш и Бела Паланка) за подручје од 7746ha од чега на територији града Ниша 5559ha и на територији општине Бела Паланка 2187ha, као основа за проглашење природног добра и са циљем да заштити и унапреди подручје Сићевачке клисуре заједно са зоном заштите.Предложени су режими заштите I,II и III степена. Планом су дефинисана грађевинска подручја сеоских насеља, викенд насеља, СРЦ-а и туристичких комплекса као и коридори саобраћајних и инфраструктурних система: пута М.1.12., железничке пруге Ниш-Димитровград, цевовода регионалног система Љуберађа-Ниш и првенствено мере заштите, коришћења и унапређења подручја природних вредности и реткости и НКД-а у складу са режимима заштите конкретног простора.

1.1.3. ПРЕГЛЕД ДОКУМЕНТАЦИЈЕ И УСЛОВА ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА

Прикупљена документација за израду Просторног плана обухвата:

1. Просторне планове ширих и контактних просторних целина (Просторни план Републике Србије 2010-2020 („Службени гласник РС“, број 88/2010), Просторни план подручја инфраструктурног коридора Ниш - граница Бугарске („Службени гласник РС“, број 83/2003, 41/2006 и 86/2009), Просторни план подручја инфраструктурног коридора Београд - Ниш („Службени гласник РС“, број 69/2003), Просторни план подручја инфраструктурног коридора Ниш - граница Македоније („Службени гласник РС“, број 77/2002), Просторни план подручја посебне намене „Сићевачка клисура“ („Службени лист града Ниша“, број 16/1995), Просторни план подручја са посебном наменом за бању „Топило“ („Службени лист града Ниша“, број 17/1995), Просторни план

подручја посебне намене „Бојанине воде“ („Међуопштински службени лист Ниш“, број 24/88), Просторни план подручја посебне намене „Каменички Вис“ („Међуопштински службени лист Ниш“, број 16/1991), Просторни план града Ниша („Међуопштински службени лист Ниш“, број 26/1992) и др.

2. Урбанистичке планове рађене за административно подручје града Ниша (Генерални план Ниша („Службени лист града Ниша“, број 13/95,2/02,41/04,51/07), важећи планови детаљне регулације), Нацрт ГУП-а Ниш 2025.

3. Планско-развојна документа: **а) стратегије националног значаја:** Стратегија регионалног развоја Републике Србије за период од 2007. до 2012. године („Службени гласник РС“, број 21/07); Национална стратегија одрживог развоја („Службени гласник РС“, број 57/08); Стратегија развоја пољопривреде Србије („Службени гласник РС“, број 78/05); Стратегија развоја шумарства Републике Србије („Службени гласник РС“, број 59/06); Водопривредна основа Републике Србије („Службени гласник РС“, број 11/02); Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2015. године („Службени гласник РС“, број 44/05); Програм остваривања Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2015. године за период од 2007. до 2012. године („Службени гласник РС“, бр. 17/07 и 73/07); Стратегија развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији од 2008. до 2015. године („Службени гласник РС“, број 4/08); Стратегија развоја телекомуникација у Републици Србији од 2006. до 2010. године („Службени гласник РС“, бр. 99/06 и 4/09); Стратегија привредног развоја Србије 2006 - 2012, 2006. година; Стратегија развоја туризма Републике Србије („Службени гласник РС“, број 91/06); Стратегија националне безбедности РС и Стратегија одбране РС (обе: „Службени гласник РС“, бр.88/09); **б) стратегије и студије локалног значаја:** Стратегија развоја града Ниша („Службени лист града Ниша“ бр. 20/2010), Стамбена стратегија града Ниша („Службени лист града Ниша“, бр. 95/2006), Студија развоја малих и средњих предузећа и предузетништва града Ниша 2009-2013, Студија-анализа могућности коришћења површинских и подземних вода за наводњавање пољопривредних култура територија града Ниша, институт за водопривреду Јарослав Черни, 2004, Програм развоја града Ниша за 2011. Годину и др; **в) студије и експертизе рађене за потребе овог Просторног плана:** *Природне карактеристике подручја, Природно - еколошка валоризација простора, Демографски развој, Привреда, Мрежа насеља, Рурални развој, Просторне структуре, Становање, Јавне службе, Саобраћај, Инфраструктура, Управљање комуналним отпадом, Шуме и зелене површине, Потенцијали органске природе, Геоморфолошки аспект подручја Града Ниша, Животна средина и биотични потенцијал, Заштита НКД и амбијенталних целина, Планска и друга документација, Статистички билтен.*

4. Статистичке податке републичког и локалног нивоа;

5. Подлоге (аналогне и дигиталне (ТК 50 карте за размеру 1: 50 000, катастарски планови у 1: 2 500 и орто-фото у колору- орторектификован и геореференциран);

6. Посебне услове од надлежних републичких и локалних институција који су прибављени директно, преузимањем путем интервјуа или путем извода из постојеће развојне документације. Захтеви су упућени на 47 адреса на које је позитивно одговорило 30 институција (види: Документација просторног плана).

1.2. АНАЛИЗА И ОЦЕНА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА, РАЗВОЈНИ ПОТЕНЦИЈАЛИ И ОГРАНИЧЕЊА (скраћени приказ)

1.2.1. ПРОСТОРНА ОРГАНИЗОВАНОСТ И СТАЊЕ КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА

Укупно подручје Просторног плана карактеришту две целине: урбано подручје и рурално окружење.

Урбано подручје обухвата: град Ниш, насељена места урбаног карактера (10 насеља), 8 руралних насеља и пољопривредне и друге површине. У односу на начин коришћења на урбаном подручју је заступљено углавном грађевинско земљиште. Основна функционална структура грађевинског земљишта обухвата: становање, радне зоне, пратеће функције, примарну инфраструктуру, примарну мрежу саобраћаја, специјалне намене и др.

Од укупне територије града Ниша од 596,78 км² урбано подручје заузима 148,33 км², на коме живи 223.626 становника (попис 2002.), густине насељености од 1568 ст/км².

Управну функцију град Ниш остварује као центар Нишавског управног округа са 7 ентитета (Алексинач, Сврљиг, Меровина, Дољевац, Гаџин Хан, Ражањ и Ниш).

Рурално окружење града Ниша обухвата 52 катастарске општине укупне површине 448,45км², са 32.776 становника, просечне густине насељености око 75ст/км².

Рурално окружење карактерише разноврстан и богат екосистем умерено-континенталног поднебља, хетерогена структура земљишта различитих надморских висина и у већем делу територије незагађена животна околина.

У власничкој структури доминирају приватни поседи који чине 98,1% територије. У структури коришћења преовлађује пољопривредно земљиште (58,97%- Прорачун у AutoCAD-у; 61,7%- Општине у Србији 2005. (РЗС)), затим шуме и шумско земљиште (23,67%- Прорачун у AutoCAD-у; 26% -Општине у Србији 2005. (РЗС)), док је грађевинско земљиште заступљено са 13,42% (Прорачун у AutoCAD-у) од укупне површине планског подручја.

Ограничења: Стихијско ширење урбаног грађевинског подручја на просторе пољопривредног земљишта високих бонитетних класа; непланска сеча и крчење шума и изложеност земљишта процесу ерозије; концентрација индустријских капацитета у Нишу; пролазак магистралних инфраструктурних водова преко грађевинских подручја; недостатак основних објеката комуналне инфраструктуре (санитарна депонија и постројења за пречишћавање отпадних вода); неравномерна дистрибуција становништва и неформирани мрежа и хијерархија насеља; маргинализација села; депопулација сеоског подручја; нижи ниво техничке, социјалне и инфраструктурне опремљености сеоског подручја.

Потенцијали: Геостратешки положај на Балкану, коридори европског значаја X и E-771 укрштају се на подручју Плана; значајни еколошки потенцијали; природне и културне вредности; доста уједначен распоред насеља; демографски потенцијал.

1.2.2. ПРИРОДНИ РЕСУРСИ

Пољопривредно земљиште

Највећи део подручја пољопривредног земљишта ангажован је ораницама и баштама (36%), затим пашњацима (13%), виноградима (7%), ливадама (3%) и на крају воћњацима (3%).¹

У оквиру укупног пољопривредног земљишта на планском подручју, ораничне површине имају највеће учешће у катастарским општинама најнижих надморских висина зоне Нишке котлине, дуж Јужне Мораве и Нишаве. У овим зонама је учешће ораница и башти у односу на укупну површину преко 50%.

Учешћа воћњака и винограда у односу на укупну површину по катастарским општинама су мала. Ове културе у односу на укупну пољопривредну површину ретко прелазе 10%, што је несумњиво доказ о великој дисперзији воћњака и винограда, као и уситњености парцела, односно производњи која је првенствено усмерена ка задовољавању индивидуалних потреба. Њихова концентрација значајније је остварена у брдско-планинској зони на подручју катастарских општина Горњи Матејевац, Каменица, Доњи Матејевац, Кнез Село, Сићево, Горња Врежина, Малча и Јелашница, где се налази преко 50,0% од укупних површина под воћњацима и виноградима. У том подручју се претежно и остварују тржишни вишкови.

Учешће ливада у односу на укупну пољопривредну површину је веома мало, а парцеле су уситњене и расуте по целокупном планском подручју. У већини случајева су поједине парцеле сврстане у ову категорију обрадивих површина, више као резултат слабе организације пољопривредне производње, а мање као потреба за производњом сена као културе. Такву чињеницу потврђују и подаци о знатној заступљености овог земљишта на катастарским општинама које се простиру на алувијалној равни Нишаве и Мораве. Најзначајније површине под ливадама се ипак највише налазе по катастарским општинама брдско - планинског подручја града Ниша.

Пашњаци као специфична категорија земљишта су различито заступљени на планском подручју. То је свакако разумљиво ако се има у виду велика разуђеност подручја како у геолошко - морфолошком смислу тако и у погледу климатских и педолошких фактора, што је довело до тога да се заступљеност овог земљишта по катастарским општинама креће у интервалу од 1,4% (Медошевац) до 51,5% (Врело).

Највећи пашњачки комплекси су на катастарским општинама у северном делу планског подручја. Под овим земљиштем је 46% од укупне површине под пашњацима. Нешто мање значајни комплекс под овим земљиштем се налази у југоисточном делу планског подручја, на деловима катастарских општина које непосредно леже на обронцима Суве планине ..

У односу на природне факторе, економске и инфраструктурне услове за развој пољопривредне производње, издвајају се следеће 3 зоне: зона Нишке котлине, зона побрђа и брдско-планинска зона.

Зона Нишке котлине (170-400 мнв) захвата централни део планског подручја и представља зону интензивне пољопривреде тржишног карактера, где доминира повртарство и ратарство.

¹ Општине у Србији 2005. РЗС

Оранице и баште имају највеће учешће у катастарским општинама које се простиру на најнижем делу Нишке котлине, дуж Ј.Мораве и Нишаве, у којима је њихово учешће у односу на укупну површину преко 50%. Најповољнији терени за производњу кукуруза су на најнижим речним терасама, док пшеници више погодују сувљи терени на просторима виших тераса.

Зона побрђа (400-900 мнв) захвата највећи северни део Нишке котлине, подножје Суве планине, као и благе падине Сићевачке и Јелашничке клисуре. На нижим терасама ове зоне се простиру значајне ораничне површине, где се претежно гаје жита, док њене више и присојне стране представљају област винограда и воћњака. Учешће воћњака у односу на укупну површину по катастарским општинама у овом реону је мало. Главне површине воћњака налазе се на северу планског подручја, где 12 катастарских општина обухвата површину од око 400 ха или 27% од укупне површине под овом културом.

Брдско-планинска зона (900-1.500 мнв) захвата највиши северни, источни и јужни део планског подручја. Њу чини мањи број целих катастарских општина као и насељских атара по ободу Нишке котлине. Природни биљни покривач у овој зони одржао се само местимично на вишим и стрмим деловима планине Селичевике, Суве и Свљишке планине. Шуме које су у прошлости на овим подручјима биле главни биљни покривач, искрчене су у највећој мери где год је земљиште могло да се искористи за обраду. Место шума на искрченом земљишту се свуда јављају пољопривредне површине ниске производне могућности. Највећи пашњачки комплекси се налазе у северном и источном делу планског подручја.

Ограничења: Ниска продуктивност, ниска техничка опремљеност, уситњеност поседа, неповољна старосна структура пољопривредних произвођача.

Потенцијали: Плодно земљиште погодно за а) ратарство, повртарство и воћарство (општине Палилула, Пантелеј – зона Нишке котлине), и б) воћарство, виноградарство и воћарство (општине Нишка Бања и Пантелеј).

Шуме и шумско земљиште

Укупна површина под шумама и шумским земљиштем на планском подручју износи 141,28 km² (*Прорачун у AutoCAD-у*); 156,71 km² (*Општине у Србији 2005. (P3C)*). Према функцији шуме су разврстане на: шуме са производно-заштитном функцијом (42,59%) и шуме са приоритетно заштитном функцијом (46,48%). Према категорији заштите шуме су: парк шуме (0,46%), парк природе (9,16%), предео посебних природних лепота (0,7%), специјални резерват природе (0,61%).

Шумски комплекси су доста неравномерно заступљени по катастарским општинама на планском подручју. Највеће учешће ових комплекса појављује се у брдско-планинској зони. У односу на укупне површине по катастарским општинама креће се у граници од 0,0% (Бубањ) до 97,4% (Лесковик). Главни шумски комплекси налазе се на северу планског подручја (Палиграце, Кравље, Церје, Лесловик, Рујник и Каменица), у југоисточном делу на подручју Суве планине и у оквиру катастарских општина Бербатово, Вукманово, Габровац, Доње Влаче и Лазарево Село.

Најраспрострањенији су комплекси букових шума и мешовите шуме лишћара чији је укупан број у неким састојинама и преко петнаестак врста. По ободу комплекса мезофилних букових шума (углавном у државном власништву), на нижим висинама и ближе насељеним местима, присутан је комплекс ксеромезофилних китњаково-грабових, а још ниже појас ксеро-термофилних сладуново-церових типова шума. Комплекс букових шума је негован, очуван, састоји се углавном од производних, добро обраслих и склопљених шума, а комплекс китњаково-грабових и сладуново-церових шума остварује више основне него производне функције. Опште карактеристике шума и шумског земљишта су добра склопљеност, обраслост, и велико учешће шикара и шибљака.

Ограничења: Неадекватно газдовање шумама.

Потенцијали: Погодности за развој дрвне индустрије, снабдевање становништва огревним дрветом и ловни туризам.

Воде и водно земљиште

Главно хидрографско обележје подручја Плана дају две велике реке - Јужна Морава и Нишава и неколико мањих водотока (Габровачка река, Кутинска река, Јелашничка река, Островичка река, Суводолска река, Малчанска река, Матејевачка река, Бреничка река, Хумска река, Велепољска река, Влашка река, Рујничка река, Топоничка река) са сталним и повременим речним токовима, као и врло богате подземне воде са већим и мањим изворима и врелима, од којих неколико имају карактер термоминералних лековитих вода.

Укупан број **извора** на подручју Плана није до сада утврђен. Највише их има у долини Островичке реке, од којих су формирани Врело Поток, Ковачевац и Блатни Поток, затим 14 извора и чесми у долини Реке, десне притоке Студене (Воденички камен, Петков кладенац, Смрданац и

др), као и бројни извори у изворишним деловима Гркиње и Габровачке реке, чија се издашност креће и преко 10 л/сек.

Највећи значај за снабдевање планског подручја водом има Студенско врело. Настаје од 12 јаких извора који су сакупљени од 3 врела и каптирани за Нишки водовод. Издашност врела осцилира од 413 до 240 л/сек са средњом вредношћу од 327 л/сек, док се температура воде креће од 10,5⁰С до 12,3⁰С (3,7). У функцији је врело изнад железничке станице Св. Петка са 3 јака извора и неколико слабијих, издашности од 70 до 100 л/сек, и врело у Кнез Селу издашности од 20 до 40 л/сек, каптирано за потребе сеоских чесми.

Посебно богатство планског подручја представљају термоминерални извори Нишке Бање (**3 извора**: „Главно врело“ издашности 35-80 л/с, температуре 39-24⁰С; „Сува бања“ издашности 36-550 л/сек, температуре 37,4-11,8⁰С; „Школска чесма“ издашности 1-2 л/сек и температуре воде 18-22⁰С **и 2 бунара**), Калафата (Топило) и Островице (Бањица издашности 2.5-8,6 л/сек и температуре до 22⁰С).

Јужна Морава има одлике типично равничарске реке, релативно сиромашне водом, са бројним меандрима и спрудовима. Кроз подручје Плана тече својим природним коритом у дужини од око 21.780м. Хидролошки режим Јужне Мораве дефинисан је протицајем малих и великих вода, који мерени на водомерној станици Корвин Град, имају протицај Q_{\min} 4,48 м³/сек, $Q_{\text{ср}}$ 58,88 м³/сек и $Q_{\text{мах}}$ 1905 м³/сек. Јужна Морава припада III стварној класи квалитета водотока (профил код Алексинца).²

Река Нишава својим доњим током протиче кроз подручје Плана у дужини од 39.795м. На свом току кроз подручје Просторног плана, од значајних водотока, Нишава прима са десне стране: Малчанску, Требињску, Матејевачку и Рујничку реку, а са леве: Островичку, Студену или Јелашничку реку, Кутинску и Габровачку реку. Регулационим и уређајним радовима на делу доњег тока Бреничке реке, воде овог водотока уведене су у Матејевачку реку. Хидролошке карактеристике Нишаве дефинисане су протицајем малих и великих вода, који мерени на водомерној станици Бела Паланка имају протицај Q_{\min} 3,39 м³/сек, $Q_{\text{ср}}$ 24,33 м³/сек и $Q_{\text{мах}}$ 495 м³/сек. Нишава припада II/III стварној класи квалитета водотока (профил Ниш).³

Ограничења: Неадекватно одржавање јавних водоводних система и недовољна изграђеност канализационих система; недостатак развојних пројеката за истраживање и коришћење термоминералних вода.

Потенцијали: Богатство површинских и подземних вода, природних извора и врела, значајне количине термалних радиоактивних вода и богатство вода карсних издани погодних за флаширање.

Минерални ресурси

На планском подручју су утврђена следећа лежишта минералних сировина: јелашничке *угљоносне серије* у области села Ореовца, Пасјаче, Кнез Села, Каменице, Барбатова, Габровца Матејевца и Вукманова; *бакра* у две зоне: јужна зона (Сићевачка клисура, Просек. Горња и Доња Студена, Банцарево, Јелашница, Куновица) и северна зона (Горњи Матејевац, Кнез Село, Кравље); наслаге *лигнита* око Вукманова и Габровца; *магнетита* у сливу Топоничке реке; *доломита* на локалитетима Хумске чуке, Бренице и Ореоваца; *бигра* код Брзог Брода, Хумске Чуке, Јелашнице и Нишке Бање; *туфа* у околини села Малча; *креде* на локалитету код села Каменица; *магнезијума* код Грамаде, *цементних сировина* код Прве Кутине; *кварцита* на падинама Селичевице; *базалта* код Островице, *песка и шљунка* у долини Нишаве и Јужне Мораве; *кречњака* код Островице, Радикине Баре и Грамаде.

Ограничења: Недовољна истраженост минералних ресурса као предуслов за њихово коришћење.

Потенцијали: Већи број рудних налазишта и геотермална енергија подземних вода.

1.2.3. СТАНОВНИШТВО

На подручју Плана, према попису 2002. године, живи 250.518 становника, што чини 4,43% становништва Централне Србије и 65,42% становништва Нишавског округа. Просечна густина насељености је 429 ст/км², која је 4,13 пута већа у односу на Централну Србију и 2,98 пута већа у односу на Нишавски округ. Највећа концентрација становништва остварена је у насељима урбане зоне (87,1% од укупног становништва), док је велики број насеља (44) обухваћен депопулацијом. Једно насеље је у завршној фази која означава демографско гашење, а 6 у предзавршној фази (смањење становништва преко 75%).

^{2,3} Републички хидрометеоролошки завод Србије - СТАЊЕ КВАЛИТЕТА ВОДА у 2009. години

Општине Пантелеј и Нишка Бања имају велики број насеља са забрињавајућим индексом опадања становништва, док су општина Палилула и Црвени Крст, према појави депопулације у знатно повољнијем стању. Општина Медијана, са највећим бројем становника без појаве депопулације има највећи демографски потенцијал.

Табела 2: Размештај становништва по општинама, 2002. године

	Број становника	Учешће у укупном становништву (Град Ниш =100,0%)	Паритет општина према броју становника (Нишка Бања=1,00)
Град Ниш	250.518	100,0	
- Ниш	177.986	71,0	
- Остала насеља	72.532	29,0	
Општине			
Медијана	87.405	34,9	5,69
- Ниш (део)	82.953	33,1	
- Насеља	4.452	1,8	
Нишка Бања	15.359	6,1	1,00
- Нишка Бања	4.437	1,8	
- Насеља	10.922	4,3	
Палилула	72.165	28,8	4,70
- Ниш (део)	54.596	21,8	
- Насеља	17.569	7,0	
Пантелеј	42.137	16,8	2,74
- Ниш (део)	27.353	10,9	
- Насеља	14.784	5,9	
Црвени Крст	33.452	13,4	2,18
- Ниш (део)	8.822	3,5	
- Остала насеља	24.630	9,8	

Извор: Општине у Србији 2005. (РЗС Београд, 2006) према методологији пописа 2002.године.

Степен урбанизације је изузетно висок: 71% (Централна Србија 54,5%, а Нишавски округ 53,5%).

Просечна величина домаћинства у 2002. години била је 2,92.

Ограничења: Ниска стопа природне репродукције, неповољна старосна структура, негативан природни прираштај, висока стопа морталитета, депопулација у великом броју насеља, уситњавање и демографско гашење сеоских насеља, одлазак високообразованих кадрова ван државе.

Потенцијали: Концентрација укупног и школованог становништва, висок степен урбанизације.

1.2.4. НАСЕЉА, СТАНОВАЊЕ И ЈАВНЕ СЛУЖБЕ

Постојећа насеља планског подручја (71) не чине умрежен систем насеља. Подручје је условно равномерно покривено насељима. Највећи број насеља (48) налази се у зони Нишавске долине, у зони побрђа их је 18, док је само 5 насеља смештено у брдско-планинској зони. Обележја центара, поред Ниша, имају још насеља Јелашница, Горња Топоница, Ново Село и Горњи Матејевац, а у нешто мањој мери и насеља Прва Кутина, Доња Студена, Островица, Сићево, Малча, Каменица, Хум, Доњи Комрен, Доње Међурово, Суповац, Доња Трнава и Веле Поље. Сва насеља су у граници 30 минутне путне изохроне.

Рурална насеља и окружење

Деценијама уназад село је имало изоловану и екстензивну развојну функцију, без јасне визије и оријентације, што је довело до његове друштвено-економске и територијалне маргинализације. Повољнији услови живота у граду довели су до осипања руралног становништва, старења и демографског пропадања насеља. Грађевински фонд је лошег бонитета, инфраструктурно неопремљен, објекта изразите старости склоних пропадању, нарочито оних који су изграђени од традиционалних материјала – земље и дрвета. Управо су ови објекти представници аутохтоне сеоске архитектуре, поједини су под заштитом, али нису ревитализовани.

Поједина села која имају изразито негативан демографски раст (Манастир, Коритник) имају потенцијал да се ревитализују као туристичка и викенд насеља.

Обзиром на пољопривредну производњу као примарну делатност руралног становништва, насеља су нераскидиво функционално повезана са окружењем. Приватна газдинства обухватају око 86,3% пољопривредног земљишта. Структура поседа је уситњена, просечне величине 3ha, односно 2ha ораничне површине по домаћинству. Основне потребе подмирују се тзв. „сваштарењем“, неспецијализованом производњом без јасне пословне и тржишне оријентације.

Становање

Према попису становништва и станова из 2002. године, на подручју града у 5 градских општина број становника износио је 250.518 у 85.269 домаћинстава. Укупан број станова за стално становање износио је 95.130, са корисном површином од 5.652.957 m². Од укупног броја станова, у граду се налази 68.992 стана, што чини 73% укупног броја станова за стално становање, док је 26.138 станова у приградским насељима, односно селима и чини 27% укупног броја станова за стално становање. Према истом извору у Нишу је насељен 421 становник/km², што је скоро пет пута више од републичког просека. Приметан је благи тренд повећања густине насељености у последње три деценије.

Основне карактеристике стамбене изградње су: вишак броја станова у односу на број домаћинстава (на једно домаћинство долази 1,12 стана), знатно већи удео породичне изградње у односу на вишепородичну (однос 8:1); велики број нелегалних објеката (број захтева за легализацију у 2010. години око 29.000, што чини прилиближно 30% укупног броја станова за стално становање), добра инфраструктурна опремљеност у граду и недовољна у сеоским насељима.

Доношењем Закона о социјалном становању у Нишу је последњих година активан Програм за социјално становање. Програм који се спроводи у Нишу обезбеђује директно учешће Града у обезбеђивању станова који би били доступни сиромашним и рањивим друштвеним групама, уз финансијску подршку Републике (из различитих буџетских или ванбуџетских средстава, а у складу са Националном стратегијом становања) и донаторске заједнице (UN Habitat, влада Немачке, влада Јапана).

Најважније инвеститоре у области станоградње у Нишу данас чини 9 предузећа и 40 инвеститора и предузетника.

Јавне службе

Мрежу објеката у функцији образовања чини 33 основне школе (са подручним одељењима 80), 19 средњих школа, 13 факултета од којих се 11 налази на подручју града Ниша, 4 високе школе струковних студија, 3 студентска дома и два дома ученика.

Социјална заштита се остварује кроз 6 државних установа: Центар за социјални рад „Свети Сава“ Ниш, Установа за дневни боравак деце и омладине ометене у развоју „Мара“ Ниш, Геронтолошки центар, Дом за децу без родитељског старања „Душко Радовић“, Специјална школа са домом ученика „Бубањ“ и Завод за васпитање омладине.

Дечја заштита одвија се кроз две установе и 19 вртића, а реализација припремног предшколског програма одвија се у вртићима и просторијама 7 месних канцеларија, 19 основних школа и болничке групе у Клиничком центру.

Мрежу здравствених установа чини 6 установа примарне здравствене заштите (преко 21 здравствене станице, 12 амбуланти, 19 амбуланти у школама, 2 амбулante у обдаништима и 6 пунктова) и 7 установа секундарне, терцијарне и здравствене заштите највишег нивоа.

Делатност културе обавља се преко 11 установа. На сеоском подручју је стање посебно неповољно зато што највећи број објеката није у функцији већ дужи низ година.

Мрежа спортских објеката је релативно развијена за све врсте спортско-рекреативних активности. Недостају објекти за потребе међународног такмичења.

Ограничења: Дугогодишњи неравномеран друштвено-економски и просторни развој; демографско пражњење насеља руралног подручја; недовољна инфраструктурна опремљеност насеља; неопремљеност објеката јавних служби у сеоским насељима; концентрација становништва и свих функција у Нишу. У области становања: недовољна опремљеност локација намењених како породичној, тако и вишепородичној стамбеној изградњи комуналном инфраструктуром, као и другим неопходним пратећим садржајима (објекти за снабдевање, вртићи, школе и др). Сложена процедура израде инвестиционо-техничке документације, прибављања неопходних сагласности и издавања дозвола; недовољна инвестициона средства намењена стамбеној изградњи, као и неповољни кредити за изградњу стамбених објеката; скромна куповна моћ становништва, потенцијалних купаца стамбених јединица и услед тога недовољна тражња станова која дестимулативно утиче на потенцијалне инвеститоре у станоградњу; нелојална конкуренција на

тржишту станова и врло неуједначен квалитет станова; посебан проблем са становишта квалитета су станови у надградњи.

Потенцијали: Могућност саобраћајног повезивања, здрава животна средина, релативно развијена мрежа јавних служби, постојећи грађевински фонд за јавне службе. У области становања: постојање одређеног нивоа тражње за становима у сваком тренутку, без обзира на релативно ниску куповну моћ потенцијалних купаца и неповољне услове кредитирања; покривенист простора планском документацијом, којим се планирају одређени стамбени блокови за реконструкцију, као и нове стамбене, односно пословно-стамбене локације; релативно добра комунална опремљеност одређеног броја микролокација плански намењених стамбеној изградњи; спремност одређеног броја инвеститора да ангажују сопствени или кредитни капитал у станоградњу; велики спектар могућности стамбене изградње на административном подручју града Ниша пружа сектор индивидуалне (породичне) стамбене изградње, како на урбаном, тако и на руралном подручју.

1.2.5. ПРИВРЕДНЕ ДЕЛАТНОСТИ И ТУРИЗАМ

Ниво привредне развијености Ниша је релативно низак. Присутан је знатан пад друштвеног производа и висока стопа незапослености. Реалан ниво националног дохотка остварног у Нишу у 2003. години достигао је око 50% вредности дохотка из 1990. године. Са 35.694 милиона динара (у 2004. години) Ниш учествује у укупном НД Србије са свега 4,02%, а у структури националног дохотка Ниша (2004) сектор прерађивачке индустрије учествовао је са 38,66%, трговине са 26,89%, саобраћаја, складештења и веза са 12,49%, грађевинарство са 6,43%.

Табела 3: Упоредни показатељи економске развијености, 2004. године

	Друштвени производ по становнику	Национални доходак по становнику	Запослена лица на 1000 становника	Незапослена лица на 1000 становника
Република Србија	137.934	118.947	275	130
Централна Србија	132.760	113.864	278	124
Нишавски округ	...	113.256	258	159
Град Ниш	162.986	141.568	306	174

Извор: Општине у Србији, РЗС, 2005.

У структури привреде доминира индустрија, која је сконцентрисана у Нишу. Присутан је знатан пад индустријске производње, тако да је општи ниво индустријске производње у 2004. години у односу на 1990. годину износио 45%. Број запослених у овој привредној грани је за само десетак година преполовљен, односно од 40.445 у 1991. години број радника је пао у 2004. години на скромних 20.108, са тенденцијом даљег опадања. На планском подручју функционише 30-так производних (Дуванска индустрија Ниш, фабрика сточне хране Белвит...) и већи број складишних комплекса. Присутан је велики број brownfield локација, међу којима су локалитети некадашњих носиоца привредног развоја Ниша и Србије, као што су: ЕИ Ниш, Мин-холдинг, трикотажа Омладинка, КТК Ђука Динић, фабрика пумпи Јастребац, текстилна индустрија Нитекс и др.

Укупна пољопривредна површина на подручју Плана износи 36.827 ха (*Општине у Србији 2005. (РЗС)*); 35.195 ха (*Прорачун у AutoCAD-у*). Од укупних пољопривредних површина 87,7% се налази у власништву приватних газдинстава, а свега 12,3% је у задружној својини. У структури националног дохотка Ниша, сектор пољопривреде и шумарства учествује у националном дохотку привреде Ниша са 4,64% (2004.), а у овом сектору је запослено 0,98% укупног броја запослених радника.

Сектор трговине на велико и мало је изузетно развијен и веома значајан за целокупну привреду Ниша, нарочито ако се има у виду чињеница да је учешће овог сектора у структури националног дохотка изузетно висок и износи 26,89% (2004). У овом сектору је запослено (2004.) 10.472 радника (15,4% укупног броја запоселених радника).

У нишком грађевинарству је последњих година присутна тенденција опадања броја запослених радника, тако да је 2004. години у односу на 1991. годину смањен број запослених у овом сектору за 32,09%. Учешће сектора грађевинарства у структури НД на планском подручју износи 6,43% (2004).

Према подацима Завода за друштвено планирање у Нишу број туриста у Нишу 1986. године достигао је цифру од 201.388 (129.883 домаћих и 71.505 страних), да би две деценије касније

(2004.) пао на 68.953 (49 610 домаћих и 19 343 страних). Слична одступања су присутна и када се ради о броју ноћења туриста. Тако је поменуте 1986. године у Нишу регистровано 773.330 ноћења туриста (688.120 домаћих и 85.210 страних), а 2004. број ноћења туриста пао на скромних 236.778 (206.344 домаћих и 30.434 страних). У структури националног дохота овај сектор привреде учествује са скромних 2,52% (2004.), док у укупном броју запослених учествује са 2,43%.

Расположиви **туристички ресурси** су: термоминералне лековите воде Нишке Бање и Топила, природна добра (Сићевачка и Јелашничка клисура, Церјанска пећина), град Ниш (културне манифестације, конгреси и др), НКД и амбијенталне целине урбаног и руралног карактера, путни коридори, богате шуме и водотокови, разноликост биљног и животинског света, култура и обичаји. Туристички мотиви нису валоризовани ни довољно искоришћени.

Ограничења: Наслеђене последице дубоке економске кризе (распад Југославије, санкције, хипер инфлација, светска економска криза), економске и техничке последице бомбардовања 1999. године, губитак технолошког корака са развијеним светом, негативни ефекти процеса приватизације, недовољни подстицаји инвестирања, финансијска недисциплина привредних субјеката, слаба искоришћеност постојећих капацитета у индустрији, недостатак слободних зона.

Потенцијали: Концентрација високообразованих и осталих стручних кадрова, повољан геостратешки положај, радне зоне погодне за greenfield инвестиције, постојећи капацитети за brownfield инвестиције, земљиште погодно за развој пољопривреде и шумарства, природни ресурси и културна богатства за развој туризма.

1.2.6. САОБРАЋАЈ

Саобраћајно - географски положај града Ниша на Паневропском мултимодалном коридору Х, на раскрсници најважнијих европских друмских и железничких праваца, представља основни потенцијал друштвено-економског и просторног развоја планског подручја.

Правцем коридора Х кроз Србију концентрисани су сви саобраћајни токови на правцу север - југ који се код Ниша раздвајају према Солуну и према Софији. Подручје Плана са 391км путне мреже, од чега је 360км са савременим коловозом и густином од 65,5 км/км² спада у подручја са најповољнијим показатељима у односу на остале градове у Србији.

У мрежи државних путева I реда и државних путева II реда сви су са савременим застором изузев краће деонице државног пута II реда бр. 274.

Учешће општинских путева са савременим коловозом од 92% указује на то да су сва насеља повезана асфалтним путевима. Међутим, услед дотрајалости, стање коловозне конструкције на овим путевима је јако лоше, што отежава саобраћај и угрожава безбедност.

Број регистрованих моторних возила у 2005. години на подручју Плана, износио је 60.142 од чега је 55.130 или 92% путничких возила.

Степен моторизације од 220 ПА/1000 становника налази се изнад степена моторизације у Републици и општинама Нишавског округа а на нивоу је града Београда.

Мерења саобраћаја показују да се највећи обим саобраћаја јавља на државним путевима I реда бр.1 (деоница Алексинац-Ниш) и бр. 1.12 (деоница Ниш-Малча) на којима преовлађују транзитни (међународни) токови. Однос домаћих према страним возилима је 2:1, при чему је највеће учешће домаћих возила на самим прилазима граду. Као најоптерећенији месеци у години регистровани су јул и август са двоструко већим саобраћајним оптерећењем од просечног годишњег.

Јавни превоз на подручју Плана организован је на 13 градских и 24 приградске линије са око 35.000.000 превезених путника годишње али још увек не задовољава потребе грађана у погледу мреже линија и фреквенције полазака.

Кроз железнички чвор Ниш пролазе пруге европског ранга Е-85 и Е-70 (Београд – Ниш – Скопље, Ниш – Софија) и пруга II реда Ниш – Зајечар. Електрифицирана је само пруга Београд – Ниш – Скопље док се на осталим пругама у чвору, саобраћај одвија дизел вучом. Укупна дужина пруга у чвору износи 61,05 км.

Главне станице чвора су Ниш – путничка, Ниш – ранжирна и Црвени Крст. Станица Ниш – путничка је главна путничка станица у чвору. Функционисања железничког саобраћаја је у колизији са развојем града због многобројних сметњи које ствара положај пруге у најужем ткиву града.

Ваздушни саобраћај на подручју Плана одвија се са аеродрома „Константин Велики“ који припада Б категорији аеродрома са оперативним метеоролошким минимумом од 2000 м. Грађевински објекти и инфраструктура су у функционалном стању. Међутим, старост и капацитет поједине опреме не одговара у потпуности захтевима савремених ваздухоплова.

Ограничења: Положај железничке пруге Ниш-Димитровград која пролази кроз град, положај ауто-пута Е.80 на деоници Комрен-Просек која пролази кроз зону становања, дотрајалост општинске путне мреже и неадекватни елементи пружања, незавршен крак коридора Х (нема пратеће објекте), аеродром треба да с догради и модернизује.

Потенцијали: Саобраћајно чвориште Балкана (путно, железничко и ваздушно), висок степен изграђености локалне саобраћајне мреже у односу на републички просек.

1.2.7. ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ

Водоснабдевање, одвођење отпадних вода, уређење водотокова, ерозија и бујица

Снабдевање водом одвија се преко јавних водоводних система. На подручју Плана у експлоатацији су четири: регионални водоводни систем „Љуберађа - Ниш“, водоводни систем „Студена“, водоводни систем „Медиана“, и „Моравски“ водоводни систем, од којих „Љуберађа - Ниш“, „Студена“ и „Моравски“ систем захватају воду каптирањем карстних извора и врела, а „Медиана“ користи воду подземне издани са прихрањивањем подземља водом из Нишаве.

Од укупно 71 насеља, из јавних система водом се снабдева 65 насеља. Остала насеља проблем снабдевања водом решавају индивидуалним захватањем подземне издани преко бунара, каптирањем локалних извора за једно домаћинство, преко јавних чесми или путем локалних водовода изграђених за потребе неколико домаћинстава. Ови су карактеристични за сеоска и викенд насеља.

Јавни водовод не поседује 6 насеља, односно 1087 становника.

Прикупљање и евакуација отпадних вода Ниша одвија се путем мешовитог канализационог система, општег и сепаратног типа. Општи тип канализације покрива највећи део територије града. Изградња сепаратног типа канализације у Нишу је у зачетку. Развија се парцијално, углавном на подручјима на којима се врши планска изградња. Ниш не поседује постројење за третман отпадних вода. Целокупни садржај из градске канализације испушта се у Нишаву без третмана.

Прикупљање и одвођење отпадних вода Нишке Бање обавља се сепаратним типом канализације, који покрива највећи део насеља. Каналски садржај из канализације за употребљене воде Нишке Бање и успутних насеља Брзи Брод и Никола Тесла, у којима је такође започета изградња канализације сепаратног типа, уводи се заједничким цевоводом у градски канализациони систем.

Испуштање атмосферских вода Ниша и Нишке Бање одвија се директно у Нишаву.

На Јужној Морави су обављени **регулациони радови** код Мрамора, у зони ауто пута, а на Нишави на деоницама од ушћа у Јужну Мораву до железничког моста код Поповца, од моста код Поповца до железничког моста на прузи Београд - Ниш, од железничког моста на прузи Београд - Ниш до моста Младости, од моста Младости до ушћа Габровачке реке и од ушћа Габровачке реке до границе Плана. Изграђени објекти одбране од поплаве и изведени радови у кориту не испуњавају у довољној мери захтеве сигурности и заштите, нарочито због местимичног дисконтинуитета одбрамбених насипа, појаве џепова и ширих небрањених подручја. На појединим деоницама корито Нишаве је измењено формирањем дивљих депонија, образовањем спрудова под утицајем природе и људског фактора, као и брзим и неконтролисаним растом вегетације.

Процеси **ерозије** јављају се најчешће као екцесивна, врло јака, јака, средње јака, средња, слаба површинска, врло слаба и као акумулација наноса у алувијалним равнима.

Уређење **бујичних токова** спроведено је применом регулационих радова на Јелашничкој и Габровачкој реци, на Хумском, Кованлучком, и Рујничком потоку у укупном обиму од око 3 238м, изградњом попречних објеката у виду каскада, преграда и појасева.

Ограничења: Неодржавани јавни водоводни системи и неизграђени канализациони системи код свих насеља, неизграђен ППОВ, загађења вода Нишаве и Јужне Мораве изнад дозвољених граница, дивље депоније у приобаљу, испуштање индустријских отпадних вода без предtretмана, неизвршена регулација свих бујичних токова.

Потенцијали: Значајне количине површинских и подземних вода, термоминералне воде Нишке Бање и енергетски потенцијал површинских вода.

Електроенергетика

На подручју Плана у функцији је део преносног система Србије у власништву „Електромрежа Србије“ и преносни систем за дистрибуцију електричне енергије „Југоисток“ д.о.о. Ниш.

Најзначајније трафостанице приказане су у Табели 4.

Табела 4: Списак трафостаница (напонски нивои: 400 kV , 220 kV, 110 kV)

р.б.	назив	трансформација (kV)	снага /MVA/
1.	„Ниш 1“	110/35	2 x 31,5
2.	„Ниш 2“	400/220	1 x 400
		400/110	2 x 300
		220/110	1 x 150
3.	„Ниш 3“	110/35	2 x 63
4.	„Ниш 5“	110/10	20
5.	„Ниш 10“	110/10	31,5
6.	„Ниш 13“	110/35	2 x 31,5
		110/10	31,5

Најзначајнији водови преносних мрежа приказани су у Табели 5.

Табела 5: Списак водова 400kV, 220kV, 110kV

Далеководи 400kV		
400-1	ТС 400/220/110kV „Ниш 2“ - Бугарска граница	6,7 км
400-2	Бор - ТС 400/220/110kV „Ниш 2“	6,05 км
400-3	ТС 400/220/110kV - „Ниш 2“ – Крагујевац	8,95 км
400-4	Косово-ТС 400/220/110kV „Ниш 2“	1,75 км
Далеководи 220kV		
220-1	ТС 400/220/110kV „Ниш 2“ - Крушевац	8,95 км
220-2	ТС 400/220/110kV „Ниш 2“ - Лесковац	1,75 км
Далеководи 110kV		
110-1	ТС 400/110kV „Ниш 2“ - ТС 110/35kV „Ниш 3“ (I вод)	6,3 км
110-2	ТС 400/110kV „Ниш 2“ - ТС 110/35kV „Ниш 3“ (II вод)	6,4 км
110-3	ТС 400/110kV „Ниш 2“ - ТС 110/35kV „Ниш 1“ (I вод)	14,5 км
110-4	ТС 400/110kV „Ниш 2“ - ТС 110/35kV „Ниш 1“ (II вод)	12,0 км
110-5	ТС 110/35kV „Ниш 1“ - Прокупље	4,0 км
110-6	ТС 400/110kV „Ниш 2“ - Пирот	4,65 км
110-7	ТС 110/35kV „Ниш 1“ - Алексинац	7,6 км
110-8	ТС 400/110kV „Ниш 2“ – Лесковац	10,2 км
110-9	ТС 400/110kV „Ниш 2“ – Књажевац	6,6 км
110-10	ТС 400/110kV „Ниш 2“ - ТС 110/35kV „Ниш 13“ (I вод)	6,2 км
110-11	ТС 400/110kV „Ниш 2“ - ТС 110/35kV „Ниш 13“ (II вод)	6,2 км
110-12	ТС/400/110kV „Ниш 2“ - ТС 110/10kV „Ниш 5-Нишка Бања“	4,1 км
110-13	ТС 110/35kV „Ниш 13-Врежина“ - ТС 110/10kV „Ниш 10-Јастребац“	5,5 км

Ограничења: Преносни електросистем карактерише неадекватна техничка опремљеност и незадовољавајући капацитет. Присутни су велики губитци у мрежи како у преносном тако и у дистрибутивном систему.

Потенцијали: Све станице имају потенцијале за проширење капацитета.

Гасификација и топлификација

Подручје Плана снабдева се **природним гасом** из правца севера преко примопредајне станице „Појате“ магистралним гасоводом МГ-09 („Појате - Ниш“), који од границе са општином Алексинац до главног разделног чвора (ГРЧ) „Ниш“ има дужину од 9.605 метара. Од главног разделног чвора „Ниш“ до главне мернорегулационе станице (ГМРС) „Ниш - 1“ гасовод РГ - 09-01 има дужину од 2.535 метара.

Главна мернорегулациона станица „Ниш - 1“ је капацитета 80.000 Nm³/h.

Обезбеђење **топлотне енергије** на подручју Плана врши се преко централизованог система топлификације, локалних котларница и преко индивидуалних ложишта.

Главне изворе топлотне енергије чине две топлане: ТО „Криви Вир“ и ТО „Југ“ са инсталисаним капацитетима котлова од 194 MW и још 11 локалних котларница са инсталисаним котловским капацитетима од 48 MW. Топлана „Криви Вир“ ради са преоптерећењем од 45-50%, а топлана „Југ“ ради са близу 100% капацитета, уз сталан раст потреба за топлотном енергијом.

Дистрибуција топлотне енергије до потрошача врши се мрежом магистралних топовода у дужини од око 42 км и у највећем делу обухвата централно градско ткиво на левој обали Нишаве. Овим системом тренутно је покривено више од 1.320.000 м² стамбеног и око 354.000 м² пословног простора.

Ограничења: Искоришћеност изграђених објеката за снабдевање гасом је изузетно мала. Тренутни капацитети система топлификације у целини нису довољни за квалитетно покривање потреба за топлотном енергијом.

Потенцијали: Довољне количине гаса као енергента, са већ коришћеним енергентима, обезбедиће потребне количине енергената за одрживо функционисање система топлификације.

Телекомуникације

Укупан број телефонских претплатника на планском подручју износи 119.079.

Опремљеност планског подручја телефонском мрежом је изузетно добра, јер износи 47,5 телефонских претплатника на 100 становника, што је знатно више у односу на територију Републике Србије где је овај однос износи 36,5 телефонских претплатника на 100 становника.

Подручје Плана је релативно добро покривено сигнаlima из мрежа Предузећа за мобилне телекомуникације „Телеком Србија“ а.д. и „Теленор“-а, док „ВИП Мобиле“ прави наглу експанзију у изградњи базних радиостаница да би достигао покривеност простора својим сигналом сличну „Телеком“-у и „Теленор“-у.

Ограничења: Конфигурација терена условљава слабије изграђену мрежу фиксне телефоније и слабију покривеност сигнаlima мобилне телефоније на брдским подручјима.

1.2.8. ЗАШТИТА ПРОСТОРА

Заштита животне средине

Праћење стања животне средине за поједине секторе обавља се континуално већ више деценија (ваздух од 1965. године), док се неки елементи (бука, загађење вода и водотокова, животне намирнице) прате кроз краћи период времена, а неки елементи (загађење земљишта, јонизујућа зрачења, биљни и животињски свет, природне вредности и др.) за сада се не прате организовано.

У појединим подручјима Нишке Бање утврђена је концентрација радона 222. Резултати мерења, које је извршио Завод за здравствену заштиту радника Ниш, 2000. године, указују на врло изражену нехомогеност расподеле радона по истраженој површини, која се креће од 13 Bq/m³ до чак 13.354 Bq/m³.

Загађење ваздуха је најизраженје у подручјима концентрације издувних гасова од моторних возила у зони коридора ауто-путева Е.70 и Е.80. Дуж регионалних путева са мањом имисијом загађења долази до већих колебања нивоа загађења. У зимском грејном периоду (новембар-март) изражено је повећање загађености услед емисије продуката сагоревања индивидуалних ложишта.

Концентрација SO₂, чађи и таложних материја су на најпрометнијим пунктовима изнад граничних вредности, док концентрације азотног оксида нису биле изнад граничних вредности.

Загађење буком најизраженије је дуж железничке пруге Ниш-Димитровград, која пролази кроз урбано ткиво планског подручја, као и дуж државних путева I и II реда, на којима је у скоро 90% случајева изнад дозвољених вредности.

Значајан извор загађења потиче од индустрије (Дуванска индустрија Ниш, Индустрија обојених метала и др) и од каменолома код Островице у Сићевачкој клисури.

Неадекватна комунална инфраструктура, такође, представља извор загађења животне средине (многобројна одлагалишта отпада без санитарне опреме, непостојање сточног гробља, непостојање постројења за пречишћавање отпадних вода, и др).

Стање загађености земљишта, а посредно и подземних вода, вештачким ђубривом и пестицидима, најчешће је испод дозвољене границе, па се сматра да не представља ризик за екосистем. Специфичан облик угрожавања земљишта представља „бесправна“ изградња објеката и нерационално заузимање најквалитетнијег пољопривредног земљишта изградњом. Регистровано је око 29000 бесправно изграђених објеката на подручју Плана (према броју поднетих захтева за легализацију у два рока: 2003. и 2009. године).

Заштита природних добара

На планском подручју заштићена су следећа природна добра: Сићевачка клисура - Парк природе („Службени Гласник“.РС бр. 16/2000) са флором од 1138 врста и режимима заштите II и III степена, Јелашничка клисура - Специјални резерват природе („Службени Гласник“.РС бр. 9/95) са режимом заштите II степена, Сува планина-природно добро од општег интереса- (подручје у поступку за заштиту), Церјанска пећина - Споменик природе са режимом заштите II степена („Службени Гласник“.РС бр. 5/98), Каменички Вис – Парк шума (Акт СО Ниш бр. 01-267/90-II-4 из 1990 године) и десет заштићених стабала – Споменика природе („Службени лист града Ниша“, бр. 11/2003, 28/2003, 97/2006).

На заштићеним подручјима утврђене су зоне са режимима II и III степена заштите.

У међународне листе од значаја за заштиту природе уписана су следећа подручја (Уредба о националној екплошкој мрежи - „Службени гласник РС“, бр.102/2010) :

-ПП Сићевачка клисура, СРП Јелашничка клисура и Сува планина уписани су у Листу међународно значајних орнитолошких подручја (IBA), Листу међународно значајних биљних подручја (IPA) и Листу подручја одабраних за дневне лептире (PBA);

-ПП Сићевачка клисура и Сува планина укључене су у EMERALD мрежу, као дела Европске еколошке мреже за очување дивље флоре и фауне и њихових станишта;

-водоток и обалски појас Јужне Мораве уписан је у Листу еколошких коридора међународног значаја.

Заштита непокретних културних добара

На планском подручју постоје 104 непокретна културна добра и то: 93 споменика културе (3 од изузетног и 6 од великог значаја), 2 просторне културно-историјске целине, 6 археолошких налазишта (1 од изузетног и 1 од великог значаја) и 3 знаменита места (2 од изузетног значаја). Сliku о непокретном културном наслеђу планског подручја употпуњује и 213 евидентираних непокретности које уживају предходну заштиту (33 објеката и 180 археолошких локалитета).

Елементарне непогоде, удеси и народна одбрана

Подручје плана је угрожено појавом клизишта (Мрамор и Мрамор Поток, Нишка Бања), бујичних поплава (Кутинска река), пожара, сеизмичког хазарда (седми степен интензитета MCS), експлозије материја, испуштањем опасних материја у ваздух, воду или земљиште.

На подручју Плана комплекси касарни („Бубањски хероји“, „Филип Кљајић“ и део касарне „Пантелеј“) и више објеката у Нишу (Марково кале, Дом војске) означено је категоријом „нису перспективни“ од стране Министарства одбране РС. За њих ће се променити статус „посебне намене“. „Перспективни“ комплекси су потребни за функционисање Војске Србије и они ће и даље имати статус „посебне намене“ (Војна база „Комрен“ - простор на потезу Комрен - Чамурлија - Рујник – Хум са касарном „Мија Станимировић“, касарна „стеван Синђелић“ и др.).

Ограничења: Недовољно развијена свест о заштити, недостатак акционих планова, непотпуна евиденција о природним и културним добрима, неажуран мониторинг загађења животне средине и неадекватни инструменти контроле. Иако се непокретна културна добра штите заједно са својом

околином, обухват Заштићене околине је дефинисан катастарским парцелама само за непокретна културна добра утврђена након 1993. године, по одредбама актуелног Закона о културним добрима ("Службени гласник РС" број 71/93). То су: зграда гимназије „Стеван Сремац“, зграда прве јавне библиотеке у Јеронимовој, зграда Учитељског дома, зграда Симфонијског оркестра, зграда Суда, зграда радио станице, зграда поште 1, црква Св. Николе, зграда трговца Тодора Цекића, Зграда у Улици Светозара Марковића 40, Зграда Специјалне полиције, кућа у Улици Петра Вучинића 26, "Турска амбасада", Старо нишко гробље, црква Св. Петке код Доњег Матејевца, црква Св. Николе у Каменици, зграда старе хидроелектране "Св. Петка" у Острвици, Старо купатило са базенима 3 и 4 у Нишкој Бањи.

1.2.9. SWOT АНАЛИЗА

Снаге	Слабости
Пољопривредно земљиште	
- квалитетно земљиште погодно за развој пољопривреде (оранице, виногради, воћњаци, пашњаци)	- коришћење није у складу са бонитетом земљишта за пољопривредну производњу - недовољна искоришћеност - претварање пољопривредног у грађевинско земљиште
Шуме	
- богатство шума за индустријску прераду и лов	- неадекватно газдовање шумом
Воде	
- Две реке, Ј.Морава и Нишава, и низ притока чине водни крвоток Нишког подручја - значајне количине троминералних вода - карстне воде погодне за флаширање	- недовољна искоришћеност - мере и зоне заштите селективно се утврђују
Минералне сировине	
- угаљ, грађевински камен, песак, шљунак и др. - геотермална енергија подземних вода	- недовољна истраженост и искоришћеност
Привреда	
- стручни кадрови - постојећи капацитети за браунфилд инвестиције - искуство у индустријској производњи, грађевинарству и др. - радне зоне и за гринфилд инвестиције	- успорено реструктурирање - низак ниво обучености у предузетништву - недовољни подстицаји инвестирања
Саобраћај	
- повољан гео-стратешки положај - добра саобраћајна повезаност преко коридора Х и Хс, државних и општинских путева - мултимодални транспорт - аеродром	- слабо одржавање локалне путне мреже - железнички саобраћај кроз град - аеродром у центру
Туризам	
- заштићена природна и културна богатства (Сићевачка клисура, Јелашничка клисура, Церјанска пећина, Сува планина, Каменички Вис) - међународни транзит коридорима Х и Хс - термоминерални извори - Нишка бања, Бања Топило - Флора и фауна	- незадовољавајућа иницијативност - недовољни смештајни капацитети - недовољна искоришћеност подручја природних и културних вредности у функцији туризма
Становништво	

<ul style="list-style-type: none"> - релативно велика концентрација у Нишу - школовано становништво - висок степен урбанизације 	<ul style="list-style-type: none"> - ниска стопа природне репродукције - неповољна старосна структура - негативан природни прираштај - висока стопа морталитета
Градско подручје	
<ul style="list-style-type: none"> - концентрација становника и делатности - снажни гравитациони центар макро регионалног подручја 	<ul style="list-style-type: none"> - неконтролисано ширење градског подручја на најквалитетније пољопривредно земљиште - изградња без грађевинске дозволе - уређење и опремање подручја не може да прати темпо изградње
Сеоска насеља	
<ul style="list-style-type: none"> - постојећи грађевински фонд - здрава животна средина - плодно пољопривредно земљиште у атару - саобраћајна повезаност са центром (Ниш) 	<ul style="list-style-type: none"> - депопулација и пражњење села - нефункционална опремљеност

Могућности	Претње
<ul style="list-style-type: none"> - изванредан геостратешки положај за међурегионално и међунационално повезивање и јачање кохезије - интензивирање пољопривредне производње и кластерско удруживање - могућност производње "здраве хране" - дрвна маса шума за развој прерађивачке индустрије - експлоатација геотермалне енергије подземних вода - термоминералне воде за развој бањског и осталих видова туристичких кретања - промовисање природних богатстава и НКД-а - развој МСП - индустријске зоне за brownfield инвестиције - ИП и СЗ за greenfield инвестиције 	<ul style="list-style-type: none"> - споро опорављање привреде - наставак концентрације становника у Нишу - пражњење насеља у окружењу - недоношење закона о реституцији - висок степен корупције - политичка и економска несигурност због нерешеног статуса Косова - недовољна регионална повезаност - одлив младих стручних кадрова ван земље - централизација институција и бирократски приступ - инертан однос према културном и природном богатству и др.

1.3. ПРИНЦИПИ, ЦИЉЕВИ И КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

1.3.1. ПРИНЦИПИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Принципи на којима ће се заснивати просторни развој дефинисани су према карактеру и то на : а) опште (одрживост, интегралност социо-економског и просторног развоја, кохерентност); б) интерне (формирање мреже насеља, развој културног идентитета, јачање веза на релацији село-град, урбани развој, рурални развој, веће учешће јавности у процесу планирања, деконцентрација, саобраћајна доступност, заштита природних и културних добара, приступачност информација у свим смеровима); в) екстерне (просторно-функционална интегрисаност и трансгранично повезивање, јачање регионалног интегритета).

1.3.2. ВИЗИЈА И ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Општи циљеве просторног развоја

На основу анализе и оцене стања и ограничења просторног развоја подручја Плана и остварених смерница од усвајања ППАПГ Ниша 1992, а имајући у виду потенцијале планског подручја, еколошки и просторни капацитет планског подручја, очекиване екстерне утицаје и интерне потребе и са визијом **да град Ниш, уз евидентирање, дефинисање и оперативно ангажовање свих регионалних и просторних потенцијала, институционализује и развија а) ранг регионалног центра међународног значаја, са подручјем од 9 округа (Подунавски, Браничевски, Борски, Зајечарски, Топлички, Нишавски, Пиротски, Јабланички и Пчињски) и б) ранг урбаног чворишта функционалног урбаног подручја националног и европског значаја**

усмереног ка процесима европских интеграција, дефинишу се основни циљеви просторног развоја:

- Афирмација нишког метрополитенског подручја као будуће „капије“ на југу Србије⁴
- Уравнотежен територијални развој и унапређена социјална кохезија
- Одржив привредни развој
- Неутралисање развојних конфликта између Ниша и насеља у окружењу
- Очување квалитета и унапређење животне средине и подизање квалитета живљења
- Просторно-функционална интегрисаност у окружење
- Унутар-регионалне интеграције
- Одрживо коришћење природних ресурса и заштита природних и културних добара.

Оперативни циљеви просторног развоја

Остварење основних циљева подразумева операционализацију серије секторских циљева еколошког, социјалног и економског развоја:

Становништво

- Подизање нивоа природне обнове становништва
- Избалансирана миграциона кретања на релацији град-сеоска насеља
- Успоравање депопулације и њено свођење на ефекат природног прираштаја
- Успоравање динамике спољних миграција и стварање економско-социјалних услова за повратак дела становништва са привременог боравка и рада у иностранству

Мрежа насеља

- Развој система центара и њихово функционално повезивање
- Преусмеравање спонтаног развоја, који је водио концентрацији становништва и привредних капацитета урбаног подручја, ка развоју више центара на основу одабраног модела хијерархијске структуре (полицентричан развој)

Становање

- Подстицање стамбене изградње у циљу постизања норматива 25м² по становнику
- Потпуније коришћење стамбених објеката у насељима стимулисањем задржавања становника у оним насељима која имају услове за дугорочно развијање
- Санација неплански изграђених стамбених енклава
- Обезбеђење зона и локација за становање, које су прилагођене потребама тржишта
- Обнова стамбеног фонда у изграђеним деловима насеља (рехабилитацијом, санацијом и ревитализацијом, адаптацијом и модернизацијом)
- Развој социјално-подржаних програма становања
- Решавање проблема нехигијенских ромских насеља
- Постизање минималне комуналне опремљености свих насеља
- Подстицање развоја ренталног становања, јавног и приватног

Јавне службе

- Подизање квалитета услуга и равномернија мрежа објеката и услуга јавних служби
- Функционални развој и опремање центара заједнице села у циљу побољшања квалитета услуга и доступности објеката јавних служби

Сеоска насеља

- Привредна специјализација насеља са ослонцем на локалне развојне ресурсе и усклађивање са развојем туризма и пољопривреде
- Преиспитивање постојећих граница грађевинских подручја насеља уз сагледавање потреба за ширењем или смањењем подручја

⁴ ППРС 2020, поглавље 3.0. Основни циљеви

- Постизање оптималног нивоа урбаног и руралног живљења по насељима, који мотивишу останак и досељавање, а дестимулишу иселјавање, нарочито млађих старосних група становништва

- Ревитализација сеоских насеља уз поштовање традиционалних вредности
- Активна улога локалне самоуправе у спровођењу развојних стратегија

Привреда

- Реструктурирање привреде и прилагођавање привредне структуре актуелним и пројектованим потребама домаћег и међународног тржишта
- Подстицање развоја малих и средњих предузећа
- Финансијска консолидација и оздрављење привредних субјеката
- Стварање амбијента и услова за подстицање привредног развоја убризгавањем домаћег и иностраног капитала, уз повећавање запошљавања квалификованих кадрова
- Развој индустријских и научно-технолошких паркова и инкубационих центара

Пољопривредно земљиште

- Заустављање нерационалног ширења урбаног грађевинског подручја и рационални приступ greenfield инвестицијама
- Санкционисање бесправне изградње
- Коришћење земљишта у складу са бонитетним својствима

Заштита природних и културних добара

- Заштита и коришћење природних и културних добара у складу са важећим прописима

Саобраћај

- Укључивање подручја плана у систем европских путева преко Е-75, Е-80 и Е-771
- Резервација простора за изградњу северне обилазнице ауто-пута Е-80 око Ниша на деоници северно од Виника
- Резервација простора и припремне активности за реконструкцију железничког чвора, а пре свега измештање железничке пруге Ниш-Димитровград из централног градског ткива
- Резервација простора, на подручју овог Просторног плана, за изградњу деонице ауто-пута Е-771 Ниш-Књажевац-Зајечар (укључивање туристичког комплекса на Старој планини у саобраћајну мрежу)
- Развој и подизање квалитета мреже државних путева II реда и општинских путева кроз процес рехабилитације путева
- Резервација простора за измештање државних путева I и II реда ван насеља, изградњом обилазница
- Технолошко опремање и укључивање аеродрома „Константин Велики“ у европски ваздушни простор
- Развој јавног саобраћаја, пре свега развијањем колективног превоза у области приградског саобраћаја

Инфраструктура

- Подизање нивоа опремљености планског подручја техничком инфраструктуром (ППОВ, повезивање на водопривредни систем Селова, Завој)
- Обезбеђење сигурности снабдевања потрошача квалитетном електричном енергијом;
- Веће коришћење природног гаса у свим секторима

Заштита животне средине

- Санирање постојеће депоније и обезбеђење простора за формирање регионалне санитарне депоније
- Израдити катастар загађивача и успоставити трајни мониторинг и др.

1.3.3. КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Концепција просторног развоја планског подручја подразумева реализацију општих и посебних циљева у корелацији са ограничењима и потенцијалима, смерницама и препорукама Просторног плана РС, даље развијених кроз планска решења и пропозиције просторног развоја.

Утврђивању концепције претходила су комплексна истраживања простора, у оквиру којих је спроведена валоризација укупног простора и извршена анализа свих еколошких фактора и њихових синтетичких утицаја на простор, чиме се дошло до бонитетне карте са предлогом еколошких могућности укупног простора за оптималну производњу у пољопривреди и шумарству. Упоредном анализом и суперпонирањем фактора еколошког концепта са стањем коришћења простора и са развојним потребама у простору за наредни планиски период, у корелацији са неизвесностима у унутрашњим социјалним и економским токовима развоја, дошло се до компромисног концептуалног предлога сценарија одрживог просторног развоја у комбинацији са реалним и предпостављеним могућностима као основне матрице за дефинисање планских решења на подручју Плана.

Концепција развоја дефинише оквирне просторне параметре, кључна решења и пропозиције друштвено-економског развоја, уређења и заштите планског подручја и смернице за имплементацију развојних циљева, дефинишући планско подручје као:

- подручје са разноврсним природним потенцијалима, који се рационално користе и максимално штите;
- подручје са наменом простора у складу са бонитетним својствима простора;
- подручје са полицентричном организацијом и хијерархијском структуром насеља;
- подручје изразите кохезије просторних структура;
- подручје усаглашеног урбаног и руралног развоја;
- подручје одрживог привредног развоја и амбијента за формирање МСП, ИП, НТП, кластера;
- подручје високе саобраћајне доступности и интегрисаности у међународне токове друмског, железничког и авио-саобраћаја;
- подручје високе опремљености техничким и комуналним системима (ППОВ, санитарна депонија, инфраструктурни системи);
- подручје валоризованих, заштићених и комерцијализованих природних, културних и амбијенталних вредности;
- подручје стабилних мултиструктурних интеррегионалних и прекограничних веза;
- функционално урбано подручје и регионални центар Источне и Јужне Србије, односно Тимочке Крајине, Понишавља и Топлице и Јужног Поморавља, са капацитетима међународног значаја.

Специфичност геостратешког положаја планског подручја на раскрсници друмских и железничких и других инфраструктурних међународних коридора, на пресеку националних осовина (појаса) интензивног развоја I и II реда, чини његов најзначајнији везни и иницијални потенцијал на националном и међународном нивоу. Мултимодални коридори међународних саобраћајних (X и Xc) и магистралних инфраструктурних система, који прожимају цело подручје, чине га саобраћајним и енергетским чвориштем Балкана и повезују га преко регионалних центара, Крагујевац, Београд, Нови Сад, и суседних међународних центара, Софија, Скопље, са Средоземљем, Западном и Источном Европом.

Прекограничне везе Ниш ће наставити да остварује са Македонијом и Бугарском преко Међуопштинске и регионалне асоцијације Еврорегион „Евро-Балкан“, триангле Ниш-Софија-Скопље, која се састоји из три националне асоцијације – српске, бугарске и македонске, а чини је 66 градова и општина. Поље активности представља партнерско решавање економских, енергетских, саобраћајних, социјалних и других проблема, повећан проток људи и робе и јачање научне, културне, спортске и друге сарадње. Програми у оквиру IPA фондова предприступне помоћи ЕУ за период 2007-2013. година, којима је обухваћен Нишавски управни округ, развијају се на основу сарадње са Бугарском, инфраструктурним, привредним и културним везама.

Интеррегионалне везе и зоне утицаја Ниша

Зона утицаја Ниша шири се системом концентричних кругова, чији периметар између 150 и 250 км, у основи покрива Нишки универзитет, Епархију Нишку, Нишку војну област, Регионални центар за ванредне ситуације и бројне друге институције из области привреде (аеродром, телекомуникациони центар, електроенергетски дистрибутивни центар), културе, (Завод за заштиту

споменика културе Ниш), спорта (Фудбалски савез региона источне Србије) и инспекцијског надзора и знатно превазилази административне границе региона и преклапа се са регионалним утицајем Београда и Крагујевца.

Функционално **језгро региона** представља град Ниш, који од 2006. године функционише као заједница пет градских општина (ГО Медијана, ГО Палилула, ГО Пантелеј, ГО Црвени Крст и ГО Нишка Бања) и као урбани центар у функционалној констелацији са руралним окружењем.

Први круг чини шире подручје међузависности утуцаја Ниша и окружења и односи се на простор Нишавске области-НСТЈЗ (Нишавског управног округа данас) која осим града Ниша обухвата општине Алексинац, Гаџин Хан, Дољевац, Меровина, Ражањ и Сврљиг и која се шири на ФУП обухватајући још и општине Бела Паланка, Блаце и Прокупље.

Други круг око Ниша је подручје Регионалне привредне коморе Ниш данас, а некадашње подручје Међуопштинске регионалне заједнице Ниш, које, осим поменутог Нишавског, обухвата и:

-Топлички управни округ (са општинама: Блаце, Житорађе, Куршумлија и Прокупље) и

-Пиротски управни округ (са општинама: Бабушница, Бела Паланка, Димитровград и Пирот).

Трећи круг гравитационог утицаја Ниша је подручје Региона јужне и источне Србије, НСТЈ2, које осим свих наведених обухвата још и:

-Тимочку крајину са Борским (општине: Бор, Кладово, Мајданпек и Неготин) и Зајечарским управним округом (општине: Бољевац, Зајечар, Књажевац и Сокобања),

-Јужно Поморавље са Јабланичким (општине: Бојник, Власотинце, Лебане, Лесковац, Медвеђа и Црна Трава) и Пчињским управним округом (општине: Босилеград, Бујановац, Владичин Хан, Врање, Прешево, Сурдулица и Трговиште),

-Подунавски (општине: Смедерево, Смедеревска Паланка и Велика Плана) и Браничевски управни округ (општине: Пожаревац, Велико Градиште, Голубац, Кучево, Жагубица, Петровац, Мало Црниће, Жабари).

Развој и јачање функционалних веза у функцији је привредне, културне, инфраструктурне и друге сарадње и подстицаја политичке и економске структуре на основама добре саобраћајне и инфраструктурне опремљености, а ефекти се манифестују кроз повећање кохезије на релацијама урбано-рурално подручје, регион-област, функционално урбано подручје (ФУП) – Република - подручје прекограничних формата.

II ПЛАНСКА РЕШЕЊА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

2.1. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ, КОРИШЋЕЊЕ И РАЗВОЈ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА

Пољопривредно земљиште

Основна планска решења у погледу коришћења и заштите пољопривредног земљишта као природног ресурса су ослоњена на следеће пропозиције:

-одрживо коришћење пољопривредног земљишта, у складу са његовим еколошким својствима;

-промена начина коришћења пољопривредног земљишта где год то еколошки услови подразумевају;

-заустављање тенденције стихијског заузимања плодног земљишта у непољопривредне сврхе;

-подизање нивоа техничке опремљености и увођење агротехничких мера у циљу повећања продуктивности;

-производња здраве хране и брендираних пољопривредних производа;

-контролисано коришћење хемијских ђубрива и средстава за заштиту биља.

У односу на утврђене макроне планска решења подразумевају:

У зони Нишке котлине (170-400м.н.в.):

-заштиту најквалитетнијег пољопривредног земљишта I до IV категорије;

-наводњавање пољопривредног земљишта;

-потпуну санацију дивљих депонија на пољопривредном земљишту.

У зони побрђа (400-900м.н.в.):

-очување и заштиту свих традиционалних аграрних садржаја у сеоским подручјима, који су од посебне природне, научне и културно-историјске важности;

-привођење култури запуштеног и деградираниог пољопривредног земљишта;

-спречавање даљег уситњавања пољопривредних парцела стимулисањем укрупњавања земљишних поседа;

-побољшање стања уређености путем мелиорације, регулације вода, развојем техничке и комуналне инфраструктуре, уређењем насеља и руралне средине.

У брдско-планинској зони (900-1500м.н.в.)

-заштиту пољопривредног земљишта од површинских и подземних вода и процеса ерозије и проноса;

-селективно задржавање површина за ратарско-повртарску производњу на парцелама погодним за гајење кромпира, хељде, крмног биља и одговарајућих сорти јарих жита, ради опстанка планинских села;

-очување крмне базе за развој планинског сточарства;

-заустављање процеса депопулације сеоских насеља у циљу обнове људског фактора на селу;

-увођење фискалних мера у циљу подршке руралном развоју.

Шуме и шумско земљиште

За унапређење садашњег стања планиране су следеће активности:

-наставити процесе обнављања шума у зрелим састојинама;

-извршити реконструкцију лоших састојина које се налазе на добрим стаништима;

-извршити чишћење и проређивање састојина;

-извршити реконструкцију постојећих и изградити нове путеве, како би се повећала отвореност шумских екосистема.

Основна планска решења подразумевају:

-очување и заштиту значајних шумских комплекса;

-рационално коришћење дрвета као сировине, уз формирање мањих дрвопрерађивачких погона у зони побрђа и брдско-планинској зони;

-спровођење шумско-узгојних и мелирационих радова, при чему се приоритет даје подизању мешовитих састојина на нагибима већим од 40% (поготову на долинским странама бујичних токова);

-пошумљавање ерозивних предела, при чему су приоритет сливови бујичних токова;

-рекултивацију и пошумљавање деградираног земљишта;

-управљање шумама и успостављање програма заштите шума и развоја туризма и ловства;

-подизање интензивних култура меких лишћара у алувијалној зони, посебно у долинама

Јужне Мораве, Нишаве и већих притока;

-уређење шумских локалитета и развој излетничког туризма (уређење парк-шума и повећање зелених површина по глави становника до 25м² по становнику);

-очување шумских комплекса и појединачних стабала у градском језгру и другим периурбаним и урбаним насељима;

-формирање мешовитих и вишенаменских шумских састојина на подручјима катастарских општина: Просек Манастир, Сићево, Куновица, Равни До, Радикина Бара, Чукљеник, Доња Студена, Горња Студена и Банцарево, као простора са значајнијим шумско-привредним, ловним, туристичким и другим потенцијалима;

-превођење нижих у виши узгојни облик шума;

-пошумљавање пољопривредног земљишта изнад VI катастарске класе;

-пошумљавање сливног подручја Јелашничке, Кутинске и Островичке реке;

-обнављање деградираних шума пошумљавањем и мелиорацијама;

-формирање мешовитих и вишенаменских шумских састојина на подручју Бање Топило, са приоритетном функцијом развоја туристичко-рекреативних и ловно-туристичких функција и гајења дивљачи.

Воде и водно земљиште

Основна планска решења одрживог коришћења вода и водног земљишта подразумевају:

-Успостављање нових и реконструкција постојећих зона заштите изворишта површинских и подземних вода, посебно оних намењених водоснабдевању становништва и наводњавању; и успостављање зона заштите изворишта термоминералних вода (Бања Топило, Нишка Бања и „Островичке“ терме). Режим заштите се своди на спречавање од случајног или намерног уношења у тај простор оних садржаја чије отпадне материје могу да угрозе квалитет подземних и површинских вода (издашност изворишта и здравствену исправност воде). То изискује потребу увођења перманентне и систематске контроле квалитета вода;

- Заштиту и активирање локалних изворишта водоснабдевања ради сигурнијег водоснабдевања у летњем периоду;
- Коришћење термоминералних вода за лечење, терапију, спорт, рекреацију, туризам и геотермалних вода за топлификацију, у количини и мери коју дозвољавају њихове стварне резерве;
- Заштиту изворских вода „Главног врела“, „Суве Бање“, „Малог грла“ и „Школске чесме“ у Нишкој Бањи;
- Коришћење вода карстних издани за флаширање на извориштима са највећом издашности, уз спроведене активности на испитивању еколошке и економске оправданости;
- Коришћење вода за туризам и рекреацију - риболов, излетнички и бањски туризам и др.
- Активности на заштити вода - изградња комуналне инфраструктуре и постројења за прераду отпадних вода уз постизање предвиђених класа квалитета водотокова, минимизирање и неутралисање штетних утицаја од интензивне пољопривредне производње, побољшање режима малих вода, примена биотехничких и биолошких мера заштите за уређење бујичних водотокова.

Геолошки ресурси

Основна планска решења подразумевају:

1. Активности на испитивању еколошке и економске оправданости експлоатације минералних сировина: *песка и шљунка* из речних корита Нишаве и Јужне Мораве; *кречњака* код Радикине Баре и Грамаде; *угљоносне серије* у области села Ореовца, Пасјаче, Кнез Села, Каменице, Барбатова, Габровца, Матејевца и Вукманова; *бакра* у области Сићевачке клисуре, Просека, Горње и Доње Студене, Банцарева, Јелашнице, Куновице, Горњег Матејевца, Кнез Села, Кравља; *лигнита* око Вукманова и Габровца; *магнетита* у сливу Топоничке реке; *доломита* на локалитетима Хумске чуке, Бренице и Ореоваца; *бигра* код Брзог Брода, Хумске Чуке, Јелашнице и Нишке Бање; *туфа* у околини села Малча; *креде* на локалитету код села Каменица; *магнезијума* код Грамаде; *цементних сировина* код Прве Кутине; *кварцита* на падинама Селичевице; *базалта* код Островице;

2. Санирање деградираних кањонских страна Сићевачке клисуре у зони каменолома уз услове Завода за заштиту природе Србије и затварање каменолома у Островици.

Утврђују се обавезе даљег истраживања у циљу експлоатације термалних вода Нишке Бање у балнеолошке и термоенергетске сврхе.

2.2. ОПИС И ОДРЕЂЕЊЕ НАМЕНЕ ПРОСТОРА

На основу оцене стања, ограничења и потенцијала, еколошко-просторног потенцијала, друштвено - економских пројекција развоја и постављених циљева, утврђене концепције и пропозиција развоја, заштите и уређења планског подручја, утврђују се подручја са наменом за:

1. Пољопривредно земљиште
2. Шуме и шумско земљиште
3. Грађевинско земљиште
4. Воде и водно земљиште.

Биланс ових површина утврђује следеће односе (Табела 6):

Табела 6: Биланс површина

ЗЕМЉИШТЕ	Постојеће		Планирано	
	P km ²	%	P km ²	%
Пољопривредно	351,95	58,97	184,39	30,90
Шуме и шумско	141,28	23,67	177,47	29,74
Грађевинско	80,11	13,42	211,48	35,44
Водно и остало	13,06	2,19	13,06	2,19
Посебна намена	10,38	1,74	10,38	1,74
УКУПНО	596,78	100,00	596,78	100,00

Прорачун у AutoCAD-у

Упоредном анализом еколошког концепта коришћења простора на планском подручју са постојећим стањем коришћења простора, евидентне су разлике у површинама под одређеним културама (Табела 7).

Табела 7: Упоредни приказ коришћења простора

Постојеће стање коришћења	km ²	%	Еколошки концепт коришћења	km ²	%
Оранице	215,98	36	житарице (поврт.)	113,38	18
Виногради	38,69	7	виногради (житар.)	131,06	22

Воћњаци	19,68	3	воћњаци (виногр.)	104,12	18
Шуме и шумско земљиште	156,71	26	шуме (пашњаци)	120,19	21
Ливаде и пашњаци	93,92	16	еколошка санација	24,56	4
Неплодно земљиште	75,69	12	Заштита	103,47	17
УКУПНО	596,78	100		596,78	100

Извор: Општине у Срб;ији 2005. (РЗС)

Ораничне површине су на 50% већој површини од еколошко повољних простора. Ове површине дубоко су зашле на просторе повољне за винограде и воћњаке, а у добром делу и на шумске површине. Проширења ораничних површина на еколошки неподобне површине довела су до деградације простора, која се мора санирати.

Подобност простора за винограде је далеко већа од постојећег коришћења. Те површине углавном су на топлим и полутоплим странама котлине. За ове површине се издвајају полутопле експозиције за производњу различитих врста грожђа.

Површине за воћњаке су на еколошки одговарајућим просторима, које карактеришу добра осунчаност, благи нагиби терена и релативно добра подлога. За ове површине се предвиђа систем обраде земљишта терасирањем на већим нагибима.

Многе површине под шумом су искрчене и тиме су од продуктивних шумских површина постале површине за еколошку санацију.

Ливаде и пашњаци у постојећем стању су углавном запуштени простори бивших шума на мањим нагибима у еколошком појасу шуме. На овим површинама је потребна санација за производњу трава или за сточарење.

Смањење површине под пољопривредним земљиштем проузроковано је ширењем градског грађевинског земљишта на просторе пољопривредног земљишта у зони Нишке котлине. Нешто мање губитке проузрокује реализација магистралних инфраструктурних коридора, водопривредних објеката, туристичких комплекса, индустријских зона, саобраћајница I и II реда, општинских путева и обилазница око насељених места.

Планирано грађевинско земљиште обухвата изграђен и неизграђен простор од 211,48 km², односно 35,44% укупне површине (Прорачун у AutoCAD-у). У односу на постојеће повећано је за 131,37 km² или за око 22% укупне површине планског подручја. У оквиру грађевинског земљишта утврђени су простори за становање са површинама јавне намене, за радне активности, простори комуналне и техничке инфраструктуре и подручја са посебном наменом. Ови простори се приоритетно реализују у оквиру расположивих капацитета путем реконструкције, а потом на новим просторима, како у Нишу тако и у насељима урбаног и руралног карактера.

2.3. РАЗМЕШТАЈ СТАНОВНИШТВА

Према пројекцијама становништва на подручју Плана би 2021. године живело 260.389 становника. Укупно становништво имаће континуиран пораст до 2021. године, али у незнатном обиму.

Пројекције становништва су израђене на основу комбинације различитих хипотеза о фертилитету, морталитету и миграцијама у 12 варијаната, међу којима су као оптималне приказане три, од којих варијанте 1 и 3 дефинишу оквире могућег пораста становништва, а варијанта 2 одабрану планску пројекцију, односно прогнозу.

Табела 8: Пројекције укупног становништва Града Ниша 2002-2021. године

Варијанта	Попис 2002	Пројекција				
		2005	2009	2013	2017	2021
1	250.518	251.725	252.725	250.368	245.478	238.634
2	250.518	253.243	256.213	258.287	259.657	260.389
3	250.518	253.243	259.737	268.531	275.364	281.439

Резултати пројекција су добијени комбинацијом следећих хипотеза:

- Варијанта 1, комбиновањем опадајућег фертилитета и константног морталитета са позитивним салдом миграција од око 380 становника у просеку годишње;

- *Варијанта 2*, комбиновањем константне укупне стопе фертилитета (1,45) и опадајућег mortalитета по старости, са позитивним салдом миграција од око 1.700 становника, у просеку, годишње;

- *Варијанта 3*, комбиновањем константне стопе фертилитета и опадајућег mortalитета по старости, са позитивним салдом миграција од око 3.180 становника, у просеку, годишње;

Изабрана *Варијанта 2* пројекције обрађена је тако што су дефинисане хипотезе миграција по насељима на следећи начин:

- Ниш и 10 насеља у његовом непосредном окружењу (Доњи Комрен, Горњи Комрен, Доња Врежина, Брзи Брод, Нишка Бања, Никола Тесла, Суви До, Паси Пољана, Девети мај и Медошевац), са позитивним салдом миграција и

- Остала насеља, у којима миграције неће имати утицаја на пораст укупног становништва (исељавање једнако досељавању).

Број становника по општинама и за укупно планско подручје, добијен је збрајањем пројекција по насељима. Усвојена је претпоставка да ће, на крају планског периода, припадајући делови подручја Плана по општинама имати исти удео у укупном становништву као 2002. године.

Укупно становништво планског подручја ће 2021. године бити размештено у Нишу и у 70 насеља (Табела 9).

Табела 9: Пројекције укупног становништва 2002-2021. године

	Попис			Пројекција		
	2002	2005	2009	2013	2017	2021
Град Ниш	250.518	253.128	255.956	257.929	259.253	260.320
<i>Ниш</i>	173.724	175.300	176.885	177.974	179.125	180.662
Ниш – Медијана	87.405	88.492	89.676	90.572	91.400	92.341
<i>Ниш – део</i>	82.953	83.706	84.463	84.983	85.532	86.266
<i>Насеља</i>	4.452	4.786	5.213	5.589	5.868	6.075
Брзи Брод	4.452	4.786	5.213	5.589	5.868	6.075
Ниш - Нишка Бања	15.359	15.439	15.537	15.596	15.580	15.395
Банцарево	116	101	83	65	51	40
Горња Студена	393	381	365	347	330	314
Доња Студена	324	307	284	264	247	233
Јелашница	1.695	1.665	1.624	1.580	1.537	1.496
Коритник	0	0	0	0	0	0
Куновица	101	87	71	58	48	42
Лазарево Село	160	156	152	148	143	139
Манастир	2	0	0	0	0	0
Никола Тесла	3.532	3.688	3.890	4.070	4.201	4.244
Нишка Бања	4.437	4.577	4.753	4.906	5.013	5.013
Островица	603	574	536	500	468	442
Прва Кутина	1.900	1.893	1.878	1.856	1.829	1.796
Просек	600	584	563	542	521	499
Равни До	102	94	83	72	61	53
Радикина Бара	65	64	62	60	58	57
Раутово	35	29	23	18	15	13
Сићево	1.007	966	914	869	831	798
Чукљеник	287	273	256	241	227	216
Ниш – Палилула	72.165	73.071	74.086	74.865	75.491	76.142
<i>Ниш – део</i>	54.596	55.091	55.589	55.932	56.293	56.776
<i>Насеља</i>	17.569	17.980	18.497	18.933	19.198	19.366
Бербатово	364	346	322	298	276	258
Бубањ	516	512	506	500	494	486
Вукманово	389	380	365	349	331	314
Габровац	1.189	1.170	1.142	1.112	1.078	1.043
Горње Међурово	1.021	999	968	933	900	870
Девети мај	4.305	4.666	5.142	5.590	5.971	6.279

Доње Влаसे	152	139	123	108	96	87
Доње Међурово	1.414	1.387	1.348	1.307	1.267	1.235
Крушце	879	860	835	813	793	774
Лалинац	1.828	1.791	1.740	1.686	1.633	1.584
Мрамор	725	718	705	690	673	658
Мраморски Поток	312	307	300	292	282	272
Паси Пољана	2.139	2.354	2.637	2.887	3.047	3.163
Суви До	935	965	1.001	1.030	1.045	1.056
Чокот	1.401	1.386	1.363	1.338	1.312	1.287
Ниш – Пантелеј	42.137	42.488	42.867	43.098	43.178	43.183
<i>Ниш – део</i>	<i>27.353</i>	<i>27.592</i>	<i>27.842</i>	<i>28.013</i>	<i>28.194</i>	<i>28.436</i>
<i>Насеља</i>	<i>14.784</i>	<i>14.896</i>	<i>15.025</i>	<i>15.085</i>	<i>14.984</i>	<i>14.747</i>
Бреница	555	549	540	531	520	509
Врело	287	279	268	258	248	239
Горња Врежина	1.180	1.156	1.121	1.084	1.048	1.013
Горњи Матејевац	2.647	2.577	2.480	2.382	2.287	2.206
Доња Врежина	4.088	4.504	5.044	5.509	5.794	5.900
Доњи Матејевац	861	841	815	788	761	736
Јасеновик	416	401	383	365	349	336
Каменица	1.651	1.621	1.580	1.541	1.506	1.470
Кнез Село	926	895	852	810	769	731
Малча	1.202	1.156	1.097	1.041	990	947
Ореовац	370	354	333	312	292	274
Пасјача	295	276	250	225	203	186
Церје	306	287	262	239	217	200
Ниш - Црвени Крст	33.452	33.632	33.785	33.793	33.598	33.253
<i>Ниш – део</i>	<i>8.822</i>	<i>8.905</i>	<i>8.986</i>	<i>9.041</i>	<i>9.100</i>	<i>9.178</i>
<i>Насеља</i>	<i>24.630</i>	<i>24.727</i>	<i>24.799</i>	<i>24.752</i>	<i>24.498</i>	<i>24.075</i>
Берчинац	129	124	117	110	102	95
Веле Поље	537	506	465	428	393	366
Вртиште	1.052	1.035	1.010	984	958	934
Горња Топоница	1.550	1.519	1.469	1.405	1.330	1.246
Горња Трнава	309	299	285	271	255	240
Горњи Комрен	946	997	1.065	1.125	1.167	1.207
Доњи Комрен	5.725	6.124	6.628	7.043	7.283	7.339
Доња Топоница	290	281	269	256	245	235
Доња Трнава	697	677	651	625	599	575
Кравље	430	389	337	291	250	217
Лесковик	300	292	280	267	253	240
Медошевац	2.704	2.751	2.804	2.842	2.858	2.842
Мезграја	575	568	557	545	532	518
Миљковац	253	239	220	203	188	175
Палиграце	353	322	283	251	225	205
Паљина	272	260	243	227	212	199
Поповац	2.588	2.562	2.524	2.480	2.434	2.390
Рујник	569	550	526	501	478	460
Сечаница	872	846	811	774	738	706
Суповац	374	359	338	319	301	286
Трупале	2.109	2.055	1.983	1.913	1.847	1.790
Хум	1.450	1.433	1.405	1.373	1.340	1.309
Чамурлија	546	539	529	519	510	501
Церје	306	287	262	239	217	200

Овако приказана пројекција становништва, при планирању простора и објеката одређених намена, коригује се за разне категорије привремено присутног, односно привремено одсутног становништва. Аналитичким поступком је утврђено да се по овом основу број становника у Нишу повећава за око 27%, од којег једну половину чине лица са дужим временом боравка (студенти,

ђаци, војници, осуђеници, избеглице и интерно расељена лица и др.), а другу половину претежно дневни мигранти (радници, ђаци, студенти) и корисници градских услуга (комерцијалне, финансијске, административне и др.), са краћим временом боравка, најчешће 8 - 10 сати у току дана.

2.4. МРЕЖА НАСЕЉА, СТАНОВАЊЕ И ЈАВНЕ СЛУЖБЕ

Однос градских и сеоских насеља и функционално повезивање насеља и центара

Функционално повезивање унутар планског подручја, градских и сеоских насеља, обезбедиће жељени степен кохерентности планског подручја и интензивирати његове локалне и регионалне функције (привредне, управљачке, културне). Функција повезивања планског подручја са окружењем у целини оствариће се првенствено преко функције инфраструктурних коридора Х и Хс.

Повезивање и умрежавање полифункционалних веза унутар планског подручја представља веома важан фактор ублажавања и елиминисања просторно-функцијских разлика између делова територије и повећања степена унутрашње територијалне кохезије. Посебно је значајно формирање саобраћајне мреже регионалних и локалних путева. У том смислу завршиће се саобраћајна петља Северни булевар на ауто-путу Е.80; изградити обилазница Ниша на ауто-путу Е.80 у дужини од око 24,5 км. Деоница постојећег ауто-пута Е.80 Трупале-Просек добиће функцију градског ауто-пута. На делу између петље Плоче и општинског центра Гаџин Хан планира се државни пут II реда као наставак правца државног пута 242. У подножју Суве планине и Селичевике, а на делу између државног пута 241а и 214 планирана је примарна градска саобраћајница која са примарном саобраћајницом између Трупала и Малче формира спољашњи градски прстен, који повезује ауто-путеве Е-75, Е-80, Е-771, све државне путеве II реда и све излазне правце из Ниша. Мрежа општинских путева омогућиће повезивање свих насеља међусобно и преко регионалних праваца са окружењем, остварујући неопходну доступност капацитета јавних и других института свим категоријама становника. Инфраструктурне, енергетске, културне, еколошке, туристичке, привредне и друге везе само допуњавају широку лепезу могућности повезивања и партнерског планирања и остваривања развојних циљева планског подручја.

Функционално повезивање и јачање унутарње кохезије административног подручја града Ниша подразумева: полицентричност (формирањем више центара који ће бити носиоци развоја у оквиру заједнице насеља као основне просторно-функционалне јединице); хијерархичност (уређење у складу са хијерархијским нивоом насеља); социјалну, економску и еколошку одрживост система насеља (побољшањем услова живота на селу).

Потенцијале за носиоце функционалних односа имају насеља са делимично развијеном социјалном, привредном или управном структуром, и насеља са развијеним посебним функцијама (туризам, здравство, пољопривреда) као што су Нишка Бања, Кнез Село, Горња Топоница, Сићево, Ново Село, Јелашница, Бања Топило.

Одрживост интерних функционалних веза планског подручја и екстерних са окружењем допринеће оживљавању укупног планског подручја.

Мрежа насеља и центара

Просторни модел мреже насеља на подручју Плана у 2021. години чиниће 4 нивоа центара и примарна насеља:

I Регионални градски центар: Ниш (са Нишком Бањом)

II Пет центара градских општина: Медијана, Пантелеј, Црвени Крст, Палилула, Нишка Бања

III Четири центра заједнице насеља: Горња Топоница, Горњи Матејевац, Јелашница, 9. мај

IV Тринаест насеља са ограниченим функцијама централитета: Веле Поље, Доња Трнава, Суповац, Трупале, Крушце, Доње Међурово, Габровац, Хум, Каменица, Малча, Сићево, Доња Студена, Прва Кутина

Примарна сеоска насеља: 51 насеље.

Ниш као регионални центар главни је иницијатор и носилац функционалних односа у простору чији утицаји излазе из функционалних оквира планског подручја, ФУП-а, чак и региона са 9 округа.

Центрима градских општина директно гравитирају центри заједнице насеља, нека од насеља са ограниченим функцијама централитета (ОФЦН) и нека примарна насеља (ПН) као: Трупале, Хум, Габровац, Прва Кутина, Сићево, Малча – ОФЦН и Чамурлија, Поповац, Паси Пољана, Доње Влазе, Доњи Матејевац, Церје, Кнез Село, Коритник, Равни До - ПН.

Центрима заједнице насеља гравитирају насеља са ограниченим функцијама централитета и примарна насеља и то:

Горњој Топоници гравитирају: Суповац, Доња Трнава и Веле Поље (ОФЦН) и Берчинац, Паљина, Мезграја (ПН),

Горњем Матејевцу гравитирају: Каменица (ОФЦН) и Церје, Кнез Село и Доњи Матејевац (ПН);

Јелашници гравитирају: Доња Студена (ОФЦН) и Куновица, Банцарево, Манастир и Просек (ПН);

9. мај-у гравитирају: Крушце и Доње Међурово (ОФЦН) и Лалинац (ПН).

Табела 10: Пројекције основних података по центрима заједнице насеља

Центри заједнице насеља	Број становника ЗН (укупно)		Број насеља која гравитирају (ГПЦ)	Површина ГПЦ (км ²)	Густина насељености (ст/км ²) 2002/21	Изотела (км)
	2002	2021				ЦЗН-ЦГО
Горња Топоница	6.641	5.063	12+1	98,73	67/51	9,2
Горњи Матејевац	6.946	5.852	5 +1	85,80	81/68	4,6
Јелашница	3.518	2.840	7 +1	64,67	54/44	3,4
9. мај	12.401	13.445	8 +1	42,59	291/316	5,3

Објашњење скраћеница: ЦЗН-центар заједнице насеља ГПЦ-гравитационо подручје центра; ЦГО-центар гардске општине; ЗН-заједница насеља.

Насеља са ограниченим функцијама централитета окупљају више примарних сеоских насеља у једну просторну целину. То су насеља која су издвојена на основу броја становника, саобраћајно-географског положаја, формираног нуклеуса јавних служби, нуклеуса производних делатности и др.

На подручју Плана се издвајају следећа насеља са ограниченим функцијама централитета:

Каменица, којој гравитира насеље Бреница;

Веле Поље, коме гравитирају Палиграце, Бања Топило, Кравље и Миљковац;

Доња Трнава, којој гравитирају Горња Трнава и Доња Топоница;

Суповац, коме гравитира Сечаница;

Трупале, коме гравитира Вртиште;

Крушце, коме гравитира Мраморски поток;

Доње Међурово, коме гравитира Горње Међурово, Бубањ и Чокот;

Габровац, коме гравитирају Вукманово и Бератово;

Хум, коме гравитирају Рујник и Лесковик;

Малча, којој гравитирају Врело, Јасеновик, Пасјача и Ореовац;

Сићево, коме гравитирају Островица и Равни До;

Доња Студена, којој гравитирају Чукљеник и Горња Студена;

Прва Кутина, којој гравитирају Радикина Бара и Лазарево село;

Правци гравитирања насеља са ограниченим функцијама централитета према центрима заједнице насеља и центрима градских општина:

Каменица, гравитира центру заједнице насеља Горњи Матејевац;
 Веле Поље, гравитира центру заједнице насеља Горња Топоница;
 Доња Трнава, гравитира центру заједнице насеља Горња Топоница;
 Суповац, гравитира центру заједнице насеља Горња Топоница;
 Трупале, гравитира центру градске општине Црвени Крст;
 Крушце, гравитира центру заједнице насеља 9. мај;
 Доње Међурово, гравитира центру заједнице насеља 9. мај;
 Габровац, гравитира центру градске општине Палилула;
 Хум, гравитира центру градске општине Црвени Крст;
 Малча, гравитира центру градске општине Пантелеј;
 Сићево, гравитира центру градске општине Нишка Бања;
 Доња Студена, гравитира центру заједнице насеља Јелашница;
 Прва Кутина, гравитира центру градске општине Нишка Бања.

Табела 11: Пројекције основних података по насељима са ограниченим функцијама централитета

Насеља са ограниченим функцијама централитета	Број становника (по насељу)		Број насеља која гравитирају (ГПЦ)	Површина на Насеља (km ²)	Густина насељености (ст/км ²) 2002.	Изотела (km)	
	2002.	2021.				НОФЦ – ЦЗН	НОФЦ – ЦГО
Веле Поље	537	366	4	12,56	43	5,9	
Доња Трнава	697	575	2	8,02	87	3,1	
Суповац	374	286	1	5,15	73	4,1	
Трупале	2109	1790	1	12,41	170		7,1
Крушце	897	774	1	7,56	116	3,4	
Доње Међурово	1414	1235	3	8,8	161	2,4	
Габровац	1989	1043	2	7,78	153		4,8
Хум	1450	1309	2	8,83	164		4,4
Каменица	1651	1470	2	19,54	84	2,3	
Малча	1202	947	4	14,67	82		8,7
Сићево	1007	798	2	21,79	46		7,7
Доња Студена	324	233	2	7,11	46	4,2	
Прва Кутина	1900	1796	2	6,91	275		2,8

Објашњење скраћеница: НОФЦ-насеља са ограниченим функцијама централитета; ЦГО-центар градске општине; ЦЗН-центар заједнице насеља ГПЦ-гравитационо подручје центра

Примарна сеоска насеља су најбројнија категорија. Она углавном имају стамбено-економски карактер, без икаквих спољних функција према суседним селима. Примарна сеоска насеља на планском подручју су: Бреница, Горња Врежина, Доња Врежина, Доњи Матејевац, Кнез Село, Вртиште, Горњи Комрен, Доњи Комрен, Медошевац, Мезграја, Поповац, Рујник, Сечаница, Чамурлија, Бубањ, Горње Међурово, Лалинац, Паси Пољана, Суви До, Чокот, Брзи Брод, Никола Тесла, Островица, Просек, Раутово, Врело, Јасеновик, Ореовац, Пасјача, Церје, Берчинац, Горња Трнава, Доња Топоница, Кравље, Лесковик, Миљковац, Палиграце, Паљина, Бербатово, Вукманово, Доње Власе, Мраморски Поток, Бацарево, Горња Студена, Коритник, Куновица, Лазарево Село, Манастир, Равни До, Радикина Бара, Чукљеник.

Бањска и туристичка насеља

Категорију бањског и туристичког насеља чине насеља са специфичном функцијом, односно насеља у којима постоје одређени природни ресурси на бази којих је могућ даљи развој насеља. Овакве природне ресурсе у развоју користи и на бази њих се развија Нишка Бања и Бања Топило, а у перспективи ће то бити Коритник, Манастир, Сићево, Горња и Доња Студена, Просек, Церје, Веле Поље, Миљковљц, Сечаница.

Рурална насеља и рурално окружење

Развој руралних насеља и руралног окружења заснован на развојном капацитету насеља и њихових атара, функционалном повезивању насеља и њиховој рурално - урбаној комплементарности, саобраћајном и инфраструктурном капацитету насеља и окружења, на бонитетним капацитетима атара за привредну производњу, на опремљености насеља капацитетима јавне намене и демографском капацитету.

Валоризација *развојног капацитета* руралног окружења, у околини урбаног центра Ниш, као носиоце развоја у систему насеља препознаје насеља у зони Нишке котлине и Поморавља (Трупале, Вртиште, Горња Топоница, Доња Трнава, Лалинац, Крушце), затим у средишњем делу који се наслања на урбано подручје (Каменица, Доњи и Горњи Матејевац, Малча) и делу око Сићевачке и Јелашничке клисуре (Јелашница, Просек, Манастир, Сићево).

Очување и развој руралних насеља и предела у окружењу урбаног центра Ниш, подразумева: демографску политику села, опремљеност села техничком и саобраћајном инфраструктуром, развијање производних капацитета на бази локалних ресурса, диверзификацију пољопривреде у складу са еколошким својствима подручја, опремање села капацитетима јавне намене, фискалне мере подршке развоју пољопривреде и комплементарних делатности.

Просторним планом се утврђују:

- простори за проширење грађевинских подручја руралних насеља,⁵
- простори за лоцирање производних погона у руралним насељима,
- простори за јавне службе у руралним насељима,
- начин саобраћајног повезивања руралних насеља међусобно и са центрима гравитације,
- мере заштите, унапређења и коришћења природних ресурса и добара, и културних добара на руралном подручју.

Становање

Развој становања до 2021. године планиран је у складу са стамбеним потребама грађана, посебно домаћинства која из социјалних, економских и других разлога нису у могућности да самостално на тржишту обезбеде адекватно становање. Унапређење стандарда и квалитета становања, унапређење управљања и одржавања постојећег стамбеног фонда, развој посебних програма за решавање проблема становања рањивих друштвених група, развој ренталног становања, пратиће развој институционалне инфраструктуре у овој области.

Нови простори за становање обезбеђују се, у складу са демографским трендовима, на расположивим и новим површинама у границама грађевинског подручја насеља. На подручју града Ниша, простори за становање обезбедиће се реконструкцијом и санацијом појединих зона и изградњом на војним комплексима који нису перспективни за потребе војске. Нове зоне становања планиране су у приградским насељима, у којима се и даље очекује прилив становништа и праћене су одговарајућом друштвеном инфраструктуром. На руралном подручју изградња се усмерава у оквиру изграђеног земљишта.

Локације за социјално становање планиране су на урбаном подручју на локацијама: Паси Пољана, Петра Аранђеловића, Ивана Милутиновића, Булевар Никола Тесла, Дуваниште, Мајаковски, Кованлучка. Могуће је формирање локација за социјално становање и у насељима ван урбаног подручја.

Полазећи од постојећег стања стамбеног фонда и изражених потреба у планском периоду треба:

- постићи просек стамбене површине од 25 м² по једном становнику;
- обезбедити потребну површину за смештај укупног прираштаја становника до 2021. године и недостајућег фонда станова евидентираног данас (према емпиријским проценама, реална тражња Ниша је око 1000 станова годишње).

Укупна површина стамбеног фонда на крају планског периода износиће 6.493.375м², просечне величине стана 57,15 м², и просечног домаћинства 2,4 члана.

Мрежа јавних служби

⁵ Поглавље 3.1.1. Опис и одређење целина и зона за које плански документ садржи шематски приказ уређења

Развој јавних служби планиран је у складу са смерницама Просторног плана Републике Србије, који град Ниш усмерава као функционално урбано подручје међународног значаја и центар региона НСТЈ-2 (региона јужне и источне Србије). Гравитациона снага Ниша огледа се у понуди високог образовања, секундарне и терцијарне здравствене заштите, културних манифестација од међународног значаја, богатог културног наслеђа и спортско-рекреативних центара за национална и међународна такмичења.

Развој јавних служби планира се кроз јачање система и мреже насеља и хијерархију центара применом критеријума за развој и доступност следећих функција: образовање, здравство, социјална заштита, култура, спорт и физичка култура, управа. Мрежа објеката јавних служби прати централитет насеља, планиране зоне становања, дефинисана је у складу са постављеним циљевима у овој области, очекиваним демографским трендовима и развојним могућностима града Ниша.

У складу са Уставом и законском регулативом, град Ниш као јединица локалне самоуправе може да оснива јавне службе. Градске општине, основане Статутом града Ниша, немају надлежности јединица локалне самоуправе, нити могућности за оснивање јавних служби. Поједине делатности у првој фази организоваће се на нивоу града, а у складу са преношењем надлежности са нивоа града на ниво општина, може доћи до организовања одређених садржаја на нивоу општина (центри за социјални рад (или одељења), домови здравља (или одељења)).

У области **основног образовања**, утврђује се обавеза организовања основних школа за ниво центра заједнице насеља. Основне школе су организоване и у насељима која не представљају центре заједница насеља, када постоје посебни услови (удаљеност од центара заједнице насеља, брдско-планинска подручја, итд), као што је то случај у 27 насеља на руралном подручју.

Нове школе планиране су у насељима: Горња Врежина (3), Доња Врежина, Нишка Бања (2), Никола Тесла, Суви До, Медошевац, Горњи Комрен, Ниш-општина Палилула (8), Ниш-општина Црвени Крст (2), Ниш-општина Пантелеј (5), и Горња Топоница.

У области **средњег образовања** утврђује се обавеза организовања основних школа за ниво града. Планира се изградња новог средњешколског центра у градској општини Пантелеј.

Развој **високог образовања** одвијаће се путем државних факултета, као и факултета у приватном сектору. У државном сектору, планира се отварање Пољопривредног и Богословског факултета. Поред нових факултета, обезбедиће се и објекти факултетима који немају свој простор (Факултет уметности) и факултетима који немају довољно простора, у оквиру универзитетског кампуса на простору бивше касарне „Стеван Синђелић“.

У циљу повећања гравитационог подручја у области средњег и високог образовања, планирано је организовање комплементарних садржаја (ђачки и студентски домови, ђачке и студентске кухиње и ресторани).

Развој **социјалне заштите** планира се кроз јачање институција, укључење различитих актера у пружању услуга и увођење нових програма социјалне заштите. Центри за социјални рад, домови за смештај деце без родитељског старања и домови за лица са функционалним и менталним сметњама организовани су на нивоу града. Доступност услугама социјалне заштите на сеоском подручју планирана је путем мобилних служби социјалне заштите у за то одговарајућим објектима.

У области **дечје заштите** сви постојећи вртићи ће се користити до краја планског периода уз могућност адаптације. Израдња нових вртића планирана је у насељима: Горња Врежина (3), Никола Тесла (2), Нишка Бања (3), Ниш-општина Палилула (9), Ниш-општина Црвени Крст (2), Ниш-Пантелеј (2), Доња Врежина (3), Паси Пољана (2), Брзи Брод, Бубањ, Горње Међурово, Доње Међурово, 9. мај, Поповац, Медошевац, Доњи Комрен, Горњи Комрен, Горњи Матејевац, Јелашница и Малча.

Реализација припремног предшколског програма биће организована у вртићима и адаптираним просторима при основним школама и месним канцеларијама. За припремни предшколски програм планирани су адекватни простори у сеоским насељима.

У области **здравствене заштите** планирана су повећања просторних капацитета у оквиру постојећих објеката.

У области примарне здравствене заштите здравствене станице/амбуланте планиране су у свим насељима са неким степеном централитета, водећи рачуна о томе да се насеље налази у подручју 30-минутне изохроне кретања. Апотеке су планиране на нивоу општина и центара заједнице насеља. Мобилне здравствене службе организују се у насељима која немају здравствене станице/амбуланте и имају одговарајуће објекте за ове потребе.

У области секундарне, терцијарне и здравствене заштите на више нивоа планира се комплетирање функција и капацитета Клиничког центра.

Развој **културе** у планском периоду оствариће се подизањем капацитета институција културе, укључењем приватног и цивилног сектора у организовање ове делатности, заштитом културног наслеђа и његовом интеграцијом у туристичку понуду, манифестацијама националног и међународног значаја, као и традиционалних манифестација и формирањем културног идентитета града.

У овој области обезбедиће се проширење постојећих и изградња нових просторних капацитета.

Библиотеке ће се организовати на нивоу центара заједнице насеља, а музеји и архиви се организују на нивоу града. Галерије се организују на нивоу града и у насељима са специфичном функцијом (Церје, Сићево). Сценско-музичка делатност се организује на свим нивоима у складу са израженим интересом подручја.

Домови културе су изграђени у 50% насеља. Планира се њихова обнова и стварање мултифункционалних центара за потребе дешавања у култури и мобилних здравствених служби које се комбинују са услугама социјалне заштите.

Планско опредељење је да дом културе или било који простор намењен дешавањима у култури, постоји у сваком насељу које има функцију централитета.

Табела 12: Упоредни преглед стања и плана у организацији јавних служби на подручју Просторног плана

Градска општина	Редни број	Насељено место	Основна 4-разредна школа	Основна 8-разредна школа	Средња школа	Висока школа струковних студија	Факултет	Универзитетски кампус	Специјална школа	Дом ученика	Дом студената	Здравствена станица/амбуланта	Дом здравља	Апотека	Специјална болница и клинички центар	Социјална заштита	Дечја заштита - вртић	Култура	Спорт и рекреација	Градска управа	Општинска управа	Месна канцеларија
М	1	Брзи Брод		+								+	п				п	+	+			+
	71/1	НИШ - ДЕО		9	12	+	5				2	+	п	+	+	3	12	+	п	+	+	+
НИШКА БАЊА	2	Банцарево																				
	3	Горња Студена																	+	+		
	4	Доња Студена		+															+	+		+
	5	Јелашница		+								+		+				п	+	+		+
	6	Коритник																				
	7	Куновица																				
	8	Лазарево село																				
	9	Манастир																				
	10	Никола Тесла		п								+	п					+	2п	+		+
	11	НИШКА БАЊА		+	2п							+	п	+	+			+	3п	п	+	+
	12	Островица	+	+								+							+	+		+
13	Прва Кутина	+									+		+					+	+		+	

рационалније организације процеса производње, чији је крајњи циљ подизање продуктивности рада и максимизирање приноса.

У микрорејону интензивне пољопривреде тржишног карактера Нишке котлине плански приоритет је повећање производње поврћа, као и повећање површина под стакленицима и пластеницима. Због тога се јавља потреба изградње мреже заједничких хладњача за воће и поврће, чиме се породичним пољопривредним газдинствима донекле пружају услови за конкурентско понашање на тржишту.

Ово је простор где је учешће неплодног земљишта у односу на укупне површине највеће. Приоритет на овим просторима је заустављање процеса непланског ширења стамбено-привредних зона. Пољопривредну производњу треба усмерити у правцу финализације пољопривредне производње и развоју прерађивачких капацитета.

У микрорејону побрђа плански приоритет је повећање производње и површина под виноградима. Због тога се јавља потреба кластерског удруживања произвођача, чиме се породичним пољопривредним газдинствима донекле пружају услови за конкурентско понашање на тржишту. Импулс развоју виноградарства поред адекватних фискалних и економских мера, представљало би и формирање откупних станица са капацитетима за производњу и складиштење производа (винских подрума). Плански приоритет у области воћарства је укрупљивање парцела као и изградња мреже заједничких хладњача за воће и поврће, чиме се породичним пољопривредним газдинствима донекле пружају услови за конкурентско понашање на тржишту. Импулс развоју воћарства представља изградња капацитета за производњу и прераду (конзервисање, сушење и смрзавање) воћа. Постојећи ресурси за сакупљање и прераду аутохтоног и плантажног зачинског и лековитог биља користе се и у планском периоду.

У брдско-планинском рејону плански приоритет је рекултивација шумског покривача која ће довести до постепеног враћања, а у перспективи и до повећања пређашњег биокапацитета простора. Интегралним приступом треба омогућити услове за развијање сточарства на пашњацима и ливадама (говедарство, овчарство и козарство ради производње млека и меса). Плански приоритет је кластерско повезивање пољопривредних произвођача. Импулс развоју сточарства представљала би, поред мера економске политике (за промену расног састава стоке, побољшања исхране и услова смештаја) и изградња фарми. Овај простор одликује и повољност природних услова за производњу аутохтоног и плантажног лековитог биља, гљива, сакупљање шумских плодова и сл. Потребно је организовати перманентну обуку сакупљача, а планом је предвиђено формирање откупних и прерађивачких центара.

Шумски комплекси ће се увећавати по просечној годишњој стопи од 2-3%. Што се тиче **водопривредних објеката**, осим хидроцентрала „Света Петка“ у Сићеву и на Нишави у Островици, Просторним планом се резервишу микролокације за 12 малих хидроелектрана.

Индустрија

Упркос значајној редукацији обима и квалитета индустријске производње Ниша у транзиционим годинама, Ниш ће и у свим фазама развоја наредног планског периода остати доминантан индустријски центар Јужне и Источне Србије.

Размештај индустријских капацитета до краја дугорочног планског периода (2021.), а посебно у првој фази тога развоја (до 2015) одвијаће се претежно на већ развијеним индустријским комплексима у оквиру којих ће се развити најмање три индустријска парка – простори садашње Електронске, Дуванске и Машинске индустрије у Шумадијској улици. Све ове, као и бројне друге локације садашњих већих индустријских предузећа припадају категорији brownfield локација. Мањи индустријски погони градиће се на новим локацијама у радним зонама (greenfield локације).

Електронска индустрија у предстојећем средњорочном (и дугорочном) периоду развијаће се претежно на локалитету садашње корпорације. Након завршеног процеса реструктурирања и приватизације појединих делова Холдинга, на овој локацији развијаће се капацитети из области електронске, машинске и друге индустрије. Неке технолошки превазиђене гране електронике (радио, ТВ апарати и др.) биће супституиране новим гранама електронике као што је аутоелектроника и др. Остали (мањи) погони електронске индустрије развијаће се (и градити) у оквиру појединих радних зона: радна зона „Север“, радна зона Булевар Цара Константина – између Трошарине и Насеља Никола Тесла, радна зона Топонички пут и у другим радним зонама, као и унутар блокова мешовите намене градских и приградских локација, где је то важећом планском документацијом дозвољено.

Машинска индустрија, као и електронска, развијаће се претежно на традиционалним локацијама, као што су погони МИН-а у Шумадијској улици – Индустијски парк, на локацији на Булевару 12 фебруар, „Блок сигнал“ у ул. Сарајевској, Фабрика пумпи „Јастребац“ и Ливница МИН-а - десна страна Бул. 12 фебруар и у кругу Индустијског парка ЕИ. Мањи погони машинске индустрије биће лоцирани на greenfield локацијама у радним зонама „Север“, Булевар Цара Константина, Топонички пут, Димитрија Туцовића – КПД, Ивана Милутиновића и др., као и на неким споредним локацијама унутар блокова мешовите намене, где је то планском документацијом дозвољено.

Дуванска индустрија свој развој лоцираће на већ постојећем и резервном простору у оквиру Индустијског парка ДИН – „Филип Морис“ између Булевара 12 Фебруар и Никола Тесла и на локацији Дуванске станице у ул. Краљевића Марка.

Индустрија алуминијума своје перспективне локације имаће у оквиру индустријског комплекса „Нисал“ у Насељу Николе Тесле, радној зони Доња Врежина, Ивана Милутиновића и другим локацијама.

Гумарска индустрија као приоритетну развојну локацију има комплекс „Вулкана“ у Мрамору, док ће се мањи погони ове индустријске гране лоцирати у оквиру појединих радних зона.

Текстилна индустрија ће као најважније локације имати постојећи комплекс „Нитекса“ - која фигурира као потенцијална локација за четврти Индустијски парк, локацију Трикотаже „Омладинка“, радне зоне Д. Туцовића – КПД, Нишка Бања – код Бањске рампе.

Хемијска индустрија – Индустрија боја и лакова: „Поморавље“ развијаће се у Северозападној индустријској зони, у радној зони Топонички пут.

Графичка индустрија има расположиве локације у оквиру штампарија: „Просвета“, „Вук Караџић“, „Пеликан Принт“ у радној зони Топонички пут, „Галеб“ у радној зони Матејевачки пут, у Доњем Матејевцу, Мезграји и још педесетак штампарија, како у централној зони тако и на периферији града.

Дрвна индустрија своје локације за ревитализацију и развој има у радној зони Ивана Милутиновића: „Југопромет“, „Инис“, „Стеван Синђелић“; производња паркета: у радној зони Топонички пут, Доње Влаसे, Лазарево Село и др.

Индустрија грађевинског материјала има следеће локације: Бетоњерка у Северозападној индустријској зони и у оквиру приватних производних погона у радној зони Доња Врежина, Доња Трнава и др.

Прехрамбена индустрија ће за веће производне капацитете користити постојеће локације: Ледена стена – Фабрика хлеба и пецива „Житопека“, ул. Д. Туцовића, Млин са силосима за жито и за брашно „Житопромет“, ул. Д. Туцовића, Нишка млекара, ул. Лесковачка, Месна индустрија „Бифтек“ – бивши „Пољопромет“, Хладњача „Фрипак“ у радној зони „Доње Међурово“, Фабрика сточне хране „Белвит“ на Бул. 12 Фебруара, Кланица „Митке“ у радној зони „Малчанска петља“, Кланица у Мрамору, Млекара „Наис“ у радној зони „Топонички пут“, винарски подруми у Горњем Матејевцу, Сићеву, Малчи и Јелашници, Погон за производњу алкохолних пића „Волф“ у радној зони „Матејевачки пут“, Пивара у ул. Душана Поповића, већи број приватних пекара у градском и сеоском подручју, неколико приватних млинова у селима Доња Трнава, Вртиште и др., као и већи број приватних погона за производњу сокова, производњу џемова, чајева, прашкастих и других производа и др.

Две су основне категорије локација на којима ће се у будућности инвестирати:

- **Brownfield локације** су инфраструктурно опремљени неискоришћени капацитети у оквиру постојећих комплекса великих и средњих индустријских, саобраћајних и трговинских предузећа на којима ће се инвестирати у изградњу комплементарних привредних садржаја зависно од потреба тржишта и намене површина:

1. Индустијски комплекс ЕИ, бул. Цара Константина (индустијски парк, бесцаринска зона или комбинована намена - индустријски погони и сајамски простор)

2. Индустијски комплекси МИН, локације у ул. Шумадијској, 12. Фебруара и Сарајевској (индустијски парк, бизнис-инкубатор центар и др)

3. Индустијски комплекс ДИН – „Филип Морис“, 12. Фебруара (дуванска индустрија и друге делатности из геме делатности „Филип Морис“)

4. Индустијски комплекс КТК (индустијски и складишни капацитети)
5. Индустијски комплекс „Нисал“, Насеље „Никола Тесла“
6. Индустијски комплекс „Вулкан“, Мрамор (бесцаринска или индустијска зона);
7. Индустијски комплекс „Јастребац“, 12. Фебруар
8. Индустијски комплекс „Поморавље“, 12. Фебруар
9. Индустијски комплекс „Житопромет“, Димитрија Туцовића (млин, силос и други производни, складишни и пословни садржаји)
10. Индустијски комплекс „Нитекс“, Ратка Павловића (текстилна индустрија и други комплементарни садржаји)
11. Индустијски комплекс „Нишка пивара“, Душана Поповића (производња и складирање)
12. Индустијски комплекс „Житопек“, Димитрија Туцовића (производња и складирање)
13. Индустијски комплекс „Нишка млекара“, Никодија Стојановића (производња и складирање)
14. Индустијски комплекс „Инис“, Ивана Милутиновића (производња и складирање);

- **Greenfield локације** су нове локације које се опредељују за одређене намене и сходно томе се предвиђа њихово опремање одговарајућим инфраструктурним и комуналним садржајима. Ради се о локацијама у постојећим и новим радним зонама на којима ће се у планском периоду изградити велики број малих и средњих погона из области индустрије, занатства и других услужних делатности. Активирање ових локалитета одвијаће се постепено јер захтева значајна материјална средства за уређење и опремање земљишта:

- Радна зона „Север“ – Складишни комплекс на путу за аеродром
- Радна зона „Север“ – Комплекс малих и средњих предузећа (МСП)
- Радна зона „12 фебруар“
- Радна зона „Топонички пут“
- Радна зона „Ниш – запад“
- Радна зона „Међурово“
- Индустијска зона „Север“ – десна страна на путу према аеродрому
- Радна зона „Паси Пољана“
- Радна зона „Малчански пут“ и
- Радна зона „Ивана Милутиновића“ (Медошевачки пут).

За МСП резервисани су простори у оквиру постојећих и планираних индустријских зона, паркова, бизнис инкубатора, слободних зона (brownfield и greenfield локације). Мањи локалитети резервисани су у оквиру грађевинских подручја сеоских насеља за развијање предузетничких активности типа породичних мануфактура. У центрима заједнице насеља ти локалитети могу да буду површине до 3 ха.

За даљи развој овог сектора потребна је подршка:

- Локалне самоуправе развоју сектору МСП преко подстицајних мера за смањење одређених такси и накнада, обезбеђење повољних кредитних аранжмана са повољним каматним стопама и одобравањем „грејс“ периода (посебно су интересантни динарски дугорочни и краткорочни кредити за МСП из Нишавског округа за обртна средства и инвестициона улагања преко кредитне линије ЛЕДИБ-а);

- Министарства економије и регионалног развоја и Фонда за развој Србије – сектору МСПП се нуде бројни субвенционисани кредити за привреду, кредити за суфинансирање и start-up кредити (кредити за самозапшљавање, кредити за подстицај и развој предузећа и предузетништва у најнеразвијенијим општинама, кредити за ублажавање последица економске кризе и др);

- Локалне самоуправе преко обезбеђења адекватних нефинансијских мера– локалну администрацију је потребно тако уредити да се на једном месту могу добити све информације, потребне дозволе и у једном дану обавити све радње неопходне за регистрацију фирме (Стратегија развоја малих и средњих предузећа и предузетништва Града Ниша 2009-2013.године). Пројекти

формирања „Центара за развој предузетништва” при градским општинама свакако пружају значајну нефинансијску подршку, јер је њихов циљ стварање јавно-приватне сарадње у погледу доступности информација у области финансија, маркетинга, менаџмента, продаје, спољнотрговинског и девизног пословања, електронског пословања, правних аспеката пословања и др. Осим информација и савета, Центри организују различите видове обука и едукација предузетника.

2.6. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ ТУРИЗМА

Организација и уређење туристичких и рекреативних простора

Анализе природних и антропогених потенцијала, еколошких обележја простора, као и до сада изграђених капацитета туристичке инфра и супратруктуре, показале су да се на подручју Плана може рачунати са развојем више облика туризма, и то:

-еколошко-образовни - школе природе и школе у природи, еколошки кампови, екскурзије, стручни и студијски боравци за одрасле (Нишка Бања, Бања Топило, Сићевачка и Јелашничка клисура);

-спортско - рекреативни - који ће се ослањати на досадашњу традицију у спортско - рекреативним активностима, али и на потенцијале развоја за бициклическе туре, коњички спорт, немоторне спортове на води -вожња чамцима (Коринтик, Островица, Каменички Вис, Нишка Бања, Сићевачка клисура);

-културно - манифестациони (Ниш, путеви културе);

-лов и риболов (Селичевица, Сврљишке планине, Нишава, Јужна Морава);

-конгресни (Ниш и Нишка Бања);

-сеоски;

-транзитни - везан је за потребе корисника саобраћајне инфраструктуре (коридори X и Xc, E.771).

У складу са основним дугорочним циљевима, концептом и критеријумима развоја и организације туристичке понуде, Просторним планом Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 88/2010) град Ниш је дефинисан као међународни градски туристички центар у оквиру југоисточног и средишњег туристичког кластера Србије. Нишка Бања има ранг бање националног значаја, а у перспективи и међународног значаја. Кроз територију града Ниша пролазе: друмски међународни транзитни туристички правац I степена који прати правац пружања коридора X и Xc (ауто-пут E-75 Београд-Ниш-Скопље, E-80 Ниш-Софиј-граница Бугарске) и друмски међународни транзитни туристички правци II степена који прате правац пружања државног пута I реда E-771 Ниш-Зајечар. -граница Румуније и E-80 Ниш-Приштина.

Утврђивањем регионалних приоритета развоја туризма у Србији, ван територије покрајина, оцењујући размештај и хомогеност основних туристичких вредности, територијалност комплементарних туристичких вредности, размештај објеката материјалне базе и саобраћајно – туристички положај, издвојено је и рангирано девет приоритетних просторних туристичких целина, при чему се нишко – сокобањска целина налази на другом месту, одмах иза ђердапске.⁶

На основу валоризације туристичких вредности, комбиновањем потенцијала и активности, може се очекивати да туризам постане једна од битних привредних делатности града Ниша уколико се организује у партнерској кооперацији са суседним општинама у региону и комплементарно са другим привредним активностима. Са становишта погодности, расположивих природних и антропогених туристичких ресурса, природних ресурса, разноврсности и очуваности предела за формирање и организацију препознатљиве туристичке понуде, са могућностима повезивања и интегрисања, као туристичка подручја утврђују се:

- **Туристичка зона „А“ у оквиру југоисточног развојног појаса планског подручја** који представља подручје здравствено – рекреативно – спортског комплекса Нишка Бања – Сићевачка клисура – Јелашничка клисура – Бојанине Воде.

Нишка Бања ће поред класичног здравствено – лечилишног, развијати и друге облике туризма, чиме ће се обогатити понуда, садржај боравка, боље користити смештајни капацитети,

⁶ Николић, С, Регионални приоритети развоја туризма у СРС ван САП, ПМФ, Бгд. 1986.

продужити сезона и остварити задовољавајући економски и друштвени ефекти. У њој ће се изградити објекти здравственог туризма, хотелски комплекси, одмаралишта, пансиони и спортско – рекреативни центри. На платоу Коритника изградиће се видиковац и уредити простор за одмор и рекреацију, који ће се жичаром и модерном трим стазом повезати са Нишком Бањом и њеним централним парком. Планирани сеоски туристички центар ће насеља Коритник, Радикину Бару и Раутово интегрисати у туристичку целину овог развојног појаса.

Парк природе Сићевачка клисура, представља, заједно са Специјалним резерватом природе Јелашничка клисура, природни наставак бањског поља које се преко Нишаве и Јелашничке реке провлачи између Суве планине на југу и Сврљишких планина на северу. Ендемореликтни флористички мотиви (*Ramonda serbica* i *Ramonda nathaliae*), чији значај превазилази границе Србије и богата морфолошка орнаментика, која клисурама даје веома атрактиван изглед, допуњена специфичним облицима крашке ерозије (пећине, подкапине, остењаци, прозорци,...) представљају посебно атрактивну компоненту комплементарне туристичке вредности која је валоризирана заједно са посредним и непосредним окружењем.

Спортско-рекреативни центар Бојанине воде обухвата 17 km² северне експозиције масива Суве планине на коме ће се повећати смештајни капацитети и уредити стазе за зимске спортове.

- **Туристичка зона „Б“ у оквиру северног развојног појаса планског подручја** који представља подручје здравствено – рекреативно – спортског комплекса Бања Топило – Церјанска пећина – Каменички Вис

Ово подручје представља јединствену контрактивну целину заједно са југозападним делом сврљишке општине. Богатство шумског фонда и фауне, атрактивност пећинског садржаја, извори термалних вода, геоморфолошке специфичности корита Топоничке реке, представљају основу развоја овог подручја око којег ће се развијати угоститељски, здравствени и спортско – рекреативни садржаји.

У Бањи Топило и Попшици (општина Сврљиг) где је евидентиран већи број термалних извора, чије се воде разликују по свом хемијском саставу и куративним особинама, изградиће се смештајни и рекреативни објекти.

Церјанска пећина ће се после детаљног снимања, савремено опремити за спелеолошки туризам и презентовати јавности. Утврдиће се услови под којима ће се користити и у лечилишне сврхе. На локалитетима погодним у односу на улазе у пећину плански ће се уредити спелеолошки кампови.

На простору Каменичког Виса ће се изградити спортски и рекреативни полигони и објекти, поред већ изграђеног ловачког дома, насеља бунгалова и викенд насеља.

Границе туристичких зона приказане су на Рефералној карти бр. 4: Туризам и заштита простора, Р 1:50 000).

Ниш као национални и међународни **градски туристички центар** биће окосница даљег планског развоја и коначни циљ туристичког активирања великог броја природних и антропогених мотива југоисточне туристичке регије Србије. Градско језгро Ниша представља комплексан туристички мотив, богатог споменичког наслеђа, архитектонских, грађевинских и историјских објеката, споменика новије историје. За прихватање туриста, различитих категорија, потребно је реконструисати и изградити смештајне и угоститељске капацитете, али и решити питање презентације и обогаћење туристичке понуде и комуналног и саобраћајног реда у Граду. Развој градског туризма усмераваће се више ка екскурзионом, транзитном, конгресном, манифестационом и културно-историјском туризму.

Већи део смештајних капацитета, као и пратећих објеката у туристичкој функцији, биће лоциран дисперзно по планском подручју, уз концентрације у туристичким центрима у оквиру зона посебних туристичких потенцијала и **у насељима са доминантном туристичком функцијом**. Посебан потенцијал представљају насеља у оквиру туристичких зона у којима постоји грађевински фонд са етно обележјем, а којима прети гашење. Уређење ових насеља одвијаће се у функцији развоја сеоског етно туризма, базираног на коришћењу природних фактора и антропогених мотива ових локалитета.

Планиран је јединствен сеоски туристички центар за насеља Коритник, Радикину Бару и Раутово.

Као сеоска насеља са доминантним туристичком функцијом развијаће се: Горња Студена, Доња Студена, Сићево, Манастир, Просек, Церје, Веле поље, Кравље, Миљковац, Сечаница.

Туристички пунктови су: Ниш – центар, Коритник, Сићево, Каменички Вис, Нишка Бања, Бања Топило, Бојанине Воде, Церјанска пећина.

Спортско рекреативни центри су: Ада Женева, Бојанине Воде, Сићево (код бране), Каменички Вис, Островица (код нове акумулације).

Културна добра као могући туристички пунктови су: археолошко налазиште „Бресје“ – Медиана; Нишка Тврђава, Ћеле Кула, Спомен музеј „12 фебруар“ - логор на Црвеном крсту, Шире подручје Улице Обреновићеве, Спомен парк Бубањ - место стрељања родољуба другог светског рата на брду Бубањ, Чегар - место из Првог српског устанка (са шанчевима и спомеником).

Са аспекта **транзитног туризма** највећи значај има друмски међународни транзитни правац који представља ауто-пут Е-75 Београд-Ниш- граница Македоније и његов крак Ниш- граница Бугарске (Е-80). Поред пратећих објеката у овим коридорима који ће се реализовати (мотели, бензиске станице, одморишта), уредиће се и инфо-пунктови на прилазима Граду. У том смислу ће се првенствено користити чињеница да се путници у транзиту по правилу не удаљавају од главних саобраћајница, те ће се уз исте формирати одговарајућа понуда. Када је у питању транзит путника железницом, главну улогу у пласману неких туристичких роба, услуга и укупне понуде имају железничке станице.

Планом су обухваће две врсте основних структура у простору које су намењене **спорту и рекреацији**.

Прва група су спортски комплекси у којима доминира зеленило, као што су веће јавне парковске и шумске површине, излетишта, које не изискују посебно изграђене или опремљене површине и објекте, а употпуњене су трим стазама, стазама за шетњу и вожњу бицикала, дечјим игралиштима, површинама за одмор, камповање и евентуално игралиштем за мале спортове и сл. Углавном се ради о спортским површинама за самоиницијативне активности корисника, у смислу спонтане рекреације појединаца и група. Планирани локалитети су: Коритник, Островица, Каменички Вис, Мали Јастребац, Ибровица – Беле Воде, Плоче.

Другу групу чине спортске и рекреативне целине, намењене активним спортским делатностима које изискују посебно изграђене и опремљене спортске комплексе и појединачне спортске објекте у урбаном ткиву у којима су доминантне изграђене структуре, као што су стадиони, спортски центри, спортске дворане, сале, комплекси базена и сл. Планирани локалитети су Бојанине воде (зимски спортови), Каменички Вис (спортски центар), Нишка Бања (хиподром, ада Женева), Островица (спортови на води).

2.7. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРНИХ СИСТЕМА, ПОВЕЗИВАЊЕ СА РЕГИОНАЛНИМ ИНФРАСТРУКТУРНИМ МРЕЖАМА

2.7.1. САОБРАЋАЈ

Према концепту развоја мреже јавних путева у Србији⁷, главне друмске транспортне осе стратешки важне за Републику Србију (а које се налазе на подручју града Ниша) усклађене са NLG⁸ су:

- Коридор X (Љубљана – Загреб – Београд – Ниш – Лесковац – Скопље – Солун);
- Коридор X – крак X_C (Ниш – Димитровград – Градина – Софија) и
- веза Коридора X са Косовом и Метохијом (Ниш – Прокупље – Куршумлија – АП Косово и Метохија).

⁷ Стратегија развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији од 2008. до 2015. године („Сл. гласник Републике Србије“ бр. 4. од 13. јануара 2008. год.)

⁸ Група на високом нивоу за проширење главних трансевропских транспортних оса на суседне државе и регионе

Имајући у виду да се подручјем града Ниша пружа део инфраструктурног коридора X са коридором државног пута I реда E-75, у дужини од 17,4км; коридор E-80, у дужини од 29,30км и потенцијални коридор аутопута E-771 (Ниш – Зајечар – Ђердап II – граница Румуније), у дужини од 8,5км, планира се:

- завршетак саобраћајне петље „Северни булевар“ на аутопуту E-80;
- изградња обилазнице Ниша, аутопута E-80 која је разматрана кроз потенцијални коридор;
- изградња аутопута E-771 (Ниш – Зајечар – Ђердап II – граница Румуније) као веза европских коридора X_C и IV и као путни правац којим се остварује веза Тимочке крајине и туристичких комплекса на Старој планини са Коридором X.

Према анализи развоја моторизације у протеклом периоду дате су прогнозе развоја моторизације и осталих показатеља развоја саобраћаја на подручју града Ниша до 2025. године.⁹

На основу усвојених прогноза, степен моторизације у Нишу 2025. године кретаће се између 340 и 390 ПА/1000 становника (усвојено је 390 ПА/1000 становника). Степен мобилности износиће 2,8 путовања на дан по становнику, што износи укупно 728.896 путовања дневно.

Према проценама структуре путовања по сврхама¹⁰, највећи број путовања обавиће се за потребе становања (51,0%), затим у сврху одласка на посао (18,7%), куповину (11,2%), школовање (7,1%) и остало (12,0%).

По истим проценама расподеле путовања на видове превоза¹¹ највећи број путовања обавиће се пешице и двоточкашима (45%), средствима јавног превоза (40%) и знатно мање индивидуалним возилима (14% односно 20% у вршном часу).

Оваква расподела на видове кретања захтева обезбеђење превозних капацитета у јавном градском превозу за око 100 милиона путника годишње.

Систем друмских саобраћајница на подручју града Ниша чине државни путеви I и II реда и општински путеви. Значајни међународни правци на мултимодалном саобраћајном коридору X (са краком X_C) пролазе територијом града Ниша (аутопут E-75 и аутопут E-80).

Стационаже државних путева у захвату Плана су:

- Државни пут I реда број 1 (E-75) од чвора 0115 ка чвору 0013 и стационом км799+806 до км817+106;
- Државни пут I реда број 1.12 деонице број 1125, 0050,0051 и 0053 од чвора 0012 према чвору 0133 на км179+774;
- Државни пут I реда број 25 деонице број 0313 и 1443 од чвора 0311 на км179+774
- Државни пут II реда број 214 км 162+882 од чвора 0586 преко чворова 0494, 1165,0313,0715 према чвору 0118 на км189+897;
- Државни пут II реда број 120 деоница број 0500 од чвора 0494 ка чвору 1038 на км11+677;
- Државни пут II реда број 241 деонице број 1308 и 0829 од чвора 0132, 1323 ка чвору 0628 на км11+087;
- Државни пут II реда број 241а деоница број 0832 од чвора 1323 ка чвору 0133 на км15+432;
- Државни пут II реда број 243 неизграђена деоница број 0841 између чворова 0493 и 0633 на км16+307 до км18+953.

Постојећи аутопут E-80 на дужини од око 18км на деоници Комрен-Просек, својим положајем у зони становања ниже и средње густине омета рационално и сврсисходно коришћење грађевинског земљишта и проузрокује повећане трошкове за саобраћајно повезивање, пролаз инфраструктуре и заштиту животне средине.

На основу решења утврђеног у ППИК Ниш – граница Бугарске, утврђена је нова траса аутопута E-80 северним ободом Нишке котлине на деоници Дражевац – Просек у дужини од око 24,5км. Коридор аутопута E-80 након одвајања од аутопута E-75 код Дражевца, пресеца државни пут II реда P-120, обилази урбано ткиво Ниша северном падином брда Виник, затим у великом луку

⁹ Прогнозе дате у ППРС за 2000. годину и прогнозе за 2005. годину из Студије „Транспортни систем Ниша“ (ЦИП, Београд, 1990. год.) прихваћене су као меродавне за 2025. год. обзиром на застој до ког је дошло у претходном периоду

¹⁰ Транспортни систем Ниша, ЦИП, Београд, 1990. год

¹¹ Транспортни систем Ниша, ЦИП, Београд, 1990. год

пролази северно од приградског насеља Горња Врежина, укршта се са планираним аутопутем Е-771 и државним путем Ниш – Зајечар након чега се уклапа у пројектовану трасу аутопута Просек – граница Бугарске.

Веза града Ниша са аутопутем Е-80 превиђена је преко саобраћајних петљи Трупале, „Центар“ и „Малча“.

Постојећи аутопут Е-80 на деоници Трупале – Просек добиће намену примарне градске саобраћајнице уз задржавање свих изграђених и планираних објеката на овој траси након изградње нове трасе аутопута Е-80, односно планиране обилазнице.

Веза Тимочке Крајине и туристичких објеката на том подручју и на Старој планини са Паневропским мултимодалним коридором Х предвиђена је аутопутем Е-771 Ниш – Зајечар – Ђердап II – граница Румуније. Коридор овог аутопута почиње на петљи „Малча“ обилази насеље Малча са западне стране, пресеца државни пут Ниш – Зајечар и северно од насеља Врело прелази на територију општине Сврљиг.

Постојећи државни пут I реда бр.25 Ниш – Зајечар, као пререгистрован државни пут II реда, биће измештен ван насеља Малча, а на целој деоници на подручју града Ниша биће извршена рехабилитација.

Државни путеви II реда морају у периоду до 2021. године претрпети комплетну реконструкцију уз задржавање постојећих траса. На државним путевима II реда мора се извршити поправка елемената трасе у ситуационом и висинском погледу да би елементи ових путева у потпуности били у складу са важећим техничким прописима.

Државни путеви II реда за које се планира измештање ван насеља су:

-Пут бр.120 изместити ван насеља Берчинац (обилазница од км 0+519 до км 1+975 у дужини од 1,45км); Веле Поље и Палиграце (обилазница од км 6+389 до км 11+677 у укупној дужини од 5,29км);

-Пут бр.241 изместити ван насеља „Никола Тесла“ (обилазница од км 4+578 до км 5+786 у дужини од 1,20км).

ППИК Ниш – граница Бугарске планирана је веза аутопута Е-80 (Плоче) и аутопута Е-75 (Заплањска Топоница) изградњом наставка државног пута II реда бр.242.

На делу између петље „Плоче“ и општинског центра Гаџин Хан пружа се потенцијални државни пут II реда који представља наставак правца државног пута II реда бр.242. Деоница овог пута која се налази на територији града Ниша биће изграђена у склопу изградње овог путног правца на деоници „Плоче“ – Гаџин Хан – Заплањска Топоница.

У јужном делу подручја Просторног плана, у подножју Суве планине и Селичевике а на делу између државних путева бр.241а и бр.214 предвиђена је примарна градска саобраћајница. Ова саобраћајница са примарном саобраћајницом између Трупала и Малче формира спољашњи градски прстен који повезује аутопут Е-75, Е-80, Е-771, све државне путеве II реда и све излазне правце.

Мрежа општинских путева планирана је тако да се омогући повезивање свих насеља међусобно, са регионалним правцима као и са центром града. До 2021. године сви општински путеви (постојећи и планирани) морају бити са савременим коловозом и коригованим елементима пружања.

У циљу повезивања насеља међусобно и са центрима вишег реда планирана је изградња следећих општинских путева:

- Миљковац – Кравље (0,9+3,83км), укупно 4,73км,
- Церје – Кравље у дужини од 4,40км,
- Церје – Церјанска пећина у дужини од 1,50км,
- Паљина – Рујник у дужини од 5,0км,
- општински пут бр.1.1. – Лесковик – Рујник – општински пут бр.10 (са обилажењем насеља) у дужини од 5,6км
- Хум – Ниш у дужини од 2,4км,
- Бреница – Капетанове појате (Каменички вис) у дужини од 2,46км,

- Каменица – Матејевац у дужини од 2,75км,
- Веза државног пута I реда бр.25 – државног пута II реда бр.274 у дужини од 5,10км,
- Суповац – Сечаница (веза општинских путева бр.6.2 – бр.6.3) у дужини од 1,0км,
- општински пут бр.6.1 у дужини од 2,10км,
- Лалинац – Лалинске појате (са мостом преко Мораве) у дужини од 2,0 км,
- Ђурлина (ван подручја града Ниша) – општински пут бр.1 у дужини од 3,25км,
- Габровац – општински пут бр.1. (Доње Влаसे) у дужини од 3,30км,
- Вукманово – државни пут II реда бр.241 (Прва Кутина) у дужини од 3,10км,
- Радикина Бара – општински пут бр.19.3 у дужини од 2.0км,
- Јелашница – општински пут бр.18.1 (Раутово бр.19.3) у дужини од 1,6км,
- Измештање општинског пута бр.18 ван насеља Чукљеник у дужини од 3,0км,
- Банцарево – Доња Студена (општински пут бр.18) у дужини од 2,5км.

Јавни превоз на територији града Ниша, као колективни превоз добија апсолутну предност и представља основну алтернативу употреби индивидуалних возила.

У циљу уравнотеженог развоја свих насеља на подручју града, јавни превоз мора имати карактеристике градског саобраћаја пре свега у погледу фреквенције полазака и међустаничних растојања.

На основу датих предвиђања¹² да ће се на планском подручју обавити 728.896 путовања дневно, и да је учешће јавног превоза у томе 40% (односно 55% у вршном часу), треба обезбедити првозне капацитете за превоз 271.558 путника дневно. Квалитетан и конкурентан превоз путника биће обезбеђен једино већим учешћем железнице у превозу градских и приградских путника чиме ће се повећати капацитети превоза и истовремено смањити загушења и загађења у вршним часовима.

Саобраћајни терминали су предвиђени на локацијама које су приступачне тј. које су повезана са саобраћајном мрежом у граду и ван града као и са железничком мрежом.

Локација међуградске аутобуске станице (МАС - међумесне аутобуске станице) предвиђена је поред главне путничке железничке станице Ниш, док ће се приградске аутобуске станице (ПАС - приградске аутобуске станице) налазити на локацијама:

- на подручју насеља „Трошарина“;
- на подручју насеља „Ледена Стена“;
- на подручју насеља „Доња Врежина“;
- у зони „Градског поља“.

На основу анализа постојећег стања, а према утврђеним циљевима реконструкције Нишког **железничког чвора** и модернизације пруга коридора X, водећи рачуна о хармоничном развоју и града и железнице, дефинисан је дугорочни концепт развоја чвора Ниш. Модернизација и реконструкција допринеће побољшању организације железничког саобраћаја и бољем функционисању целокупног саобраћајног система града.

За даљи развој града посебно је значајна траса железничке пруге Ниш – Димитровград чија постојећа диспозиција ствара озбиљне саобраћајне и урбанистичке проблеме. Измештање железничке пруге Ниш – Димитровград ван градског ткива је један од основних планерских задатака у изради овог Просторног плана.

Основне претпоставке на којима је заснована концепција реконструкције железничког чвора Ниш су следеће:

- отклонити све колизионе тачке друм – железница;
- што више и ефикасније искористити већ изграђену железничку инфраструктуру;
- задржати локацију и постојеће капацитете станица Ниш, Поповац, Црвени Крст, Трупале и Међурово, са локомотивским депоом;

¹² *Транспортни систем Ниша, ЦИП, Београд, 1990. год*

-изградити робну станицу „Аеродром“ на простору радне зоне „Север“ на прузи Београд – Ниш.

Положај главне путничке, ранжирне и осталих железничких станица на подручју Нишког железничког чвора испуњава услове не само у погледу техничко-технолошких захтева, већ и у погледу концепције развоја читавог саобраћајног система Ниша.

Локације главне путничке и осталих станица испуњавају услове у погледу смањења броја пруга, диференцирања саобраћаја, искључења пролаза железничких пруга кроз уже градско подручје, добру доступност станице, везу са примарним градским саобраћајницама, ослањање на линије ЈГС као и веза са осталим терминалима у граду. Измештање железничке пруге Ниш – Димитровград ван градског ткива разматрано је кроз следећа решења:

А) **Железничка пруга за возове великих брзина** дата је као решење усвојено у ППИК Ниш – граница Бугарске, према коме се железничка пруга за возове великих брзина Ниш – Димитровград, на деоници Ниш – Нишка бања, делимично налази испод постојећег терена на дубини од највише 8м (просечно 7,0м) по траси постојеће пруге Ниш – Нишка Бања.

Возови из правца Београда према Нишу и Димитровграду пролазили би кроз станице Трупале и Поповац, улазили у главну станицу Ниш, а затим постепено спуштањем колосека до 7,0м испод терена улазили у подземни коридор и с краћим прекидима задржавали ту позицију до изласка из Нишке Бање.

Према овом решењу, железничке станице Ниш, Црвени Крст, Нишка Бања, Поповац, Трупале, Међурово и Ђеле кула, задржавају свој положај и функцију док се предлаже изградња нове станице „Аеродром“ у РТЦ у радној зони „Север“ и у Нишкој Бањи.

Б) Електрификација и двострука намена већ утврђене трасе градске железнице додавањем намене „**транзитни правац**“ за планирану деоницу од станице Пантелеј на постојећој прузи Ниш – Прахово до укључивања на постојећу трасу пруге Ниш – Димитровград код Просека.

Траса „транзитног правца“ почиње у зони аеродрома Константин велики и прати постојећу пругу Поповац - Црвени Крст. Након денivelисаног укрштаја са овом пругом и пругом Трупале – Црвени Крст пруга прати правац пруге Ниш – Прахово до станице „Пантелеј“. Од станице Пантелеј према Димитровграду планирана је посебна железничка пруга која се пружа паралелно са постојећим аутопутем Е-80 (који ће по изградњи планиране обилазнице преузети функцију брзе градске саобраћајнице) све до укључења на постојећу регионалну пругу код Просека. Нова железничка станица предвиђена је на подручју Пантелеја и Горње Врежине. Постојећа пруга Ниш – Прахово од станице Пантелеј се у свему задржава. Сви укрштаји су денivelисани.

Нишки аеродром ће у наредном периоду задржати свој положај на периферији Ниша, обзиром да са предвиђеним обимом промета путника и робе и бројем слетања до 2021. године не постоји економска оправданост измештања аеродрома.

Према извршеним прогнозама очекује се да ће аеродром „Константин Велики“ у 2021. години прихватити између 150-200.000 путника годишње.

У планском периоду потребно је извршити избор терена за дислоцирање аеродрома са садашње локације, пошто ће због положаја аеродрома на самој периферији Ниша, даљи развој аеродрома и просторни развој Ниша доћи у колизију и могу представљати ограничавајући фактор даљег развоја и модернизације.

За период до 2021. године не постоје реални изгледи за реализацију канала Морава – Вардар и његово повезивање у мрежу европских магистралних канала рајна-Мајна-Дунав. Из тог разлога не може се планирати укључивање **водног саобраћаја** у саобраћајни систем града, али се врши резервација простора за коридор пловног пута и за изградњу пристаништа на Морави онда када се за то буду стекли материјални и технички услови.

Коридор источно-европске **бициклическе трансверзале** бр. 11 (ЕУРОВЕЛО) пружаће се кроз Србију од Хоргоша – Сенте - долином Тисе – Зрењанина – Панчева – Ковина – Смедерева – долином Велике и Јужне Мораве ка Македонији и Грчкој.

Траса бициклическе стазе налази се у коридору аутопута Е-75. Веза са градском бициклическом мрежом оствариће се стазом у коридору градског аутопута.

Интермодални транспорт као и транспорт од ширег друштвеног интереса, еколошки прихватљивији, економски оправдан и безбедан¹³ на планском подручју обављаће се у оквиру робно-транспортног центра.

Робно-транспортни центар у Нишу налази се у делу радне зоне „Север“ између пруге Ниш – Београд, петље „Трупале“ и примарне градске саобраћајнице.

Најкраћа веза зоне коју захвата робно-транспортни центар са ванградским саобраћајницама остварена је преко петље „Комрен“ на укрштају примарне градске саобраћајнице и булевара „12. фебруар“.

Веза комплекса са петљом „Комрен“ је преко две градске саобраћајнице које повезује комплекс са државним путем II реда бр.214. На простору између триангле „Трупале“ и петље „Комрен“ налазе се два подвожњака за пролаз поменутих градских саобраћајница испод аутопута.

Веза са железничком пругом остварена је преко станице „Аеродром“ која се налази у јужном делу комплекса и у којој је иначе сконцентрисан робни рад у оквиру железничког чвора Ниш.

2.7.2. ВОДОПРИВРЕДНА ИНФРАСТРУКТУРА

Водоснабдевање

Дугорочни развој водопривредне инфраструктуре, сагледан је у оквир јужноморавског регионалног система за снабдевање становништва водом. Снабдевање насеља водом, обављало би се из Нишавског, Топличког и Власинског подсистема, и коришћењем локалних изворишта подземних и површинских вода. Дугорочно водоснабдевање насеља на подручју Плана базираће се на: а) извориштима већ захваћених карстних издани: „Студена“, „Крупац“, „Мокра“, „Дивљана“ и „Љуберађа“; изворишту подземних вода „Медиана“; извориштима сеоских насеља са изграђеним јавним водоводима; изворишту „Врело“ (изван подручја плана - атар села Врело у општини Алексинац); б) локалним извориштима сеоских насеља са карактером туристичких центара, и в) ангажовању вишенаменских акумулација већих регионалних система „Селова“ и „Завој“. Код свих изворишта примениће се целовита и потпуна санитарна заштита и оптимална експлоатација само оних количина које не угрожавају еколошке услове у окружењу. Дефицитарне, односно недостајуће количине воде, обезбеђиваће се из подсистема. Степен обезбеђења водоснабдевености прилагодиће се захтевима корисника.

Из водоводних система водовод „Љуберађа-Ниш“, „Студена“, „Медиана“ и „Моравски“ водовод, и будућих система везних за акумулације „Селова“ и „Завој“, поред Ниша, водом ће се снабдевати следећа насеља: Доња Студена, Чукљеник, Јелашница, Просек, Нишка Бања, Суви До, Вукманово, Прва Кутина, Габровац, Горња и Доња Врежина, Кнез Село, Горњи и Доњи Матејевац, Хум, Горњи и Доњи Комрен, Чамурлија, Медошевац, Бубањ, Паси Пољана, Горње и Доње Међурово, Чокот, Мрамор, Мраморски Поток, Крушце, Поповац, Лалинац, Трупале, Вртиште, Сечаница, Суповац, Мезграја, Горња и Доња Топоница, Берчинац, Паљина, Миљковац и Доња Трнава.

Насеље Бреница ће се снабдевати водом из сопственог извора по завршетку реконструкције каптаже и доводног вода.

Препумпавањем ће се вода допремати до насеља Вукманово (из правца насеља Габровац).

Из водоводног система „Врело“ (атар села Врело у Општини Алексинац) водом ће се снабдевати Горња Трнава, Веле Поље и Палиграце.

Из сеоских јавних водовода водом ће се снабдевати: Горња Студена, Банцарево, Равни До, Куновица, Островица, Манастир, Лазарево Село, Доње Власе, Бербатово, Сићево, Пасјача, Ореовац, Малча, Јасеновик, Врело (општина Пантелеј), Каменица, Рујник, Лесковик, Церје и Кравље.

Коришћењем **локалних извора** водом ће се снабдевати туристичка насеља Коритник, Радикина Бара и Раутово.

¹³ Стратегија развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији од 2008. до 2015. год („Сл. гласник Републике Србије“, бр. 4 од 13. јануара 2008. год.)

Вода за технолошке потребе биће захватана из локалних извора и из водотокова Јужне Мораве и Нишаве, користећи при томе одговарајуће акумулације уз обавезну рецикулацију воде. Низводно од преграде обезбедиће се биолошки оптимум за одржавање флоре и фауне у водотоку. Из тих разлога, акумулациони простори биће димензионисани на обезбеђеност од 97% укупне потребе индустрије за водом у дану максималне потрошње (388,34 l/s).

Каналисање и пречишћавање отпадних вода

Изградња постројења за пречишћавање отпадних вода (ППОВ) планирана је у свим насељима која имају више од 5 000 еквивалентних становника (ЕС), као што су Ниш и Нишка Бања (централно постројење), уз обавезну заштиту вода применом организационих и економских мера ради спречавања загађења вода опасним материјама, што подразумева и увођење система мерења и осматрања за благовремено откривање појава загађења. Поред Ниша и Нишке Бање, на градски каналски систем и централни ППОВ, прикључиће се следећа сеоска насеља: Малча, Горња Врежина, Кнез Село, Горњи и Доњи Матејевац, Каменица, Бреница, Лесковик, Рујник, Хум, Чамурлија, Горњи и Доњи Комрен, Медошевац, Поповац, Прва Кутина, Суви До, Габровац, Паси Пољана, Бубањ, Горње и Доње Међурово и Чокот.

Сеоска насеља код којих није могуће одвођење употребљених вода на централно постројење, груписаће се и њихове отпадне воде одвести на уређаје који ће опслуживати само та насеља: Горња Студена, Доња Студена и Чукљеник; Ореовац и Пасјача; Палиграце, Веле Поље, Миљковац, Горња и Доња Трнава, Паљина, Берчинац, Горња и Доња Топоница и Мезграја; Мрамор, Мраморски Поток и Крушце; Сечаница и Суповац.

Код оних насеља, код којих претходне две могућности нису остварљиве, употребљене воде ће се подвргнути третману на мањим, појединачним уређајима локалног карактера (биоролови, биодискови): Банцарево, Равни До, Островица, Куновица, Манастир, Просек, Јелашница, Раутово, Радикина Бара, Коритник, Сићево, Церје, Кравље, Лазарево Село, Вукманово, Бербатово, Доње Влазе и Лалинац.

Изградњом ППОВ стварају се услови коришћења вода реципијената за наводњавање после третмана и испуштања пречишћених отпадних вода у водопријемнике.

У циљу **потпуне санитације насеља** канализациони системи изградиће се у свим насељима као сепаратни системи са посебним каналима за атмосферске и употребљене воде. Поставља се захтев да се те две врсте канализационих система повежу тако да се кишне воде у првом налету киша уводе у колекторе за отпадне воде и као такве одведу до постројења за пречишћавање отпадних вода, а затим упусте у водопријемнике. Атмосферске воде које не могу бити обухваћене јединственим канализационим системом, уводиће се отвореним каналима у локалне пријемнике. Употребљене воде са фарми и домаћинастава која ће се бавити сточарством, прикупљаће се у осокама (бетонским јамама) из којих ће се преврело органско ђубре разносити на пољопривредне површине. Преливне воде из осока морају се уводити у канализацију (тамо где је изграђена). У противном, подвргавају се пречишћавању.

Токсичне индустријске отпадне воде, пре упуштања у градску канализацију морају се подврћи пречишћавању ако се испуштају у водопријемник, при чему, као минималне захтеве треба применити норме за квалитет ефлуента.

Приликом уређења водотока у зонама посебних природних вредности примењује се принцип „натуралне регулације“.

Код уређења водотока кроз насеље, поред естетских, функционалних и комуналних услова биће испуњени и други захтеви везани за коришћење вода (наводњавање, спорт, рекреација, туризам, рибарство).

Коришћење водотока Јужне Мораве за **водни саобраћај** у даљој перспективи треба да уследи као проширење унутрашње пловне мреже Србије, у правцу реализације пловног пута дуж Велике Мораве, коришћењем водотокова Велике Мораве до Сталаћа-у првој фази, и Јужне Мораве до Ниша у наредној. Реализацију овог подухвата треба базирати на основама привредног развоја Србије. Токови Велике Мораве и Јужне Мораве ушли би у састав будућег пловног пута Дунав-Морава-Вардар-Егејско море (постплански период). С тим у вези врши се резервација простора за изградњу пристаништа на Јужној Морави (за промет, претовар и ускладиштење робе) и профила за смештај хидротехничких објеката за заштиту од поплава вода Јужне Мораве и изградњу пловног пута.

Мелиорације

Системи за наводњавање и одводњавање планирани су у склопу интегралних водопривредних решења, уз примену свих мера хидротехничких и агротехничких мелиорација. **Наводњавање** обрадивих површина могло би се организовати на земљиштима класе I и II класе погодности за наводњавање (укупне површине око 13 000 ha) и на земљиштима класе III (површине око 5 500 ha) која траже делимичне мелиорације. Земљишта **I класе** погодности за наводњавање налазе се у катастарским општинама: Кравље, Палиграце, Веле Поље, Доња и Горња Трнава, Доња и Горња Топоница, Берчинац, Мезграја, Вртиште, Суповац, Сечаница, Трупале, Лалинац, Крушце, Ново Село, Чокот, Бубањ, Поповац, Медошевац, Доње и Горње Међурово, Бубањ, Паси Пољана, Доњи и Горњи Комрен, Хум, Каменица, Доњи и Горњи Матејевац, Доња и Горња Врежина, Малча, Просек Манастир, Јелашница, Нишка Бања и Прва Кутина. Земљишта **II класе** погодности за наводњавање налазе се у катастарским општинама: Кравље, Палиграце, Веле Пље, Доња и Горња Трнава, Доња и Горња Топоница, Берчинац, Мезграја, Вртиште, Суповац, Сечаница, Трупале, Лалинац, Крушце, Чокот, Бубањ, Поповац, Медошевац, Паси Пољана, Доње Власе, Чамурлија, Доњи и Горњи Комрен, Рујник, Хум, Бреница, Каменица, Доњи и Горњи Матејевац, Доња и Горња Врежина, Малча, Кнез Село, Јасеновик, Пасјача, Врело, Ореовац, Сићево, Островица, Равни До, Просек Манастир, Јелашница и Нишка Бања. Земљишта **III класе** погодности за наводњавање налазе се у катастарским општинама: Кравље, Палиграце, Веле Поље, Доња и Горња Трнава, Доња и Горња Топоница, Берчинац, Мезграја, Вртиште, Суповац, Сечаница, Лалинац, Крушце, Бубањ, Паси Пољана, Доње Власе, Габровац, Бербатово, Чамурлија, Доњи и Горњи Комрен, Рујник, Хум, Бреница, Каменица, Доњи и Горњи Матејевац, Лесковик, Церје, Доња и Горња Врежина, Малча, Кнез Село, Јасеновик, Пасјача, Врело, Ореовац, Сићево, Островица, Просек Манастир, Јелашница и Прва Кутина.

Развој наводњавања ићи ће у правцу повећања укупне пољопривредне производње у циљу подизања високих и стабилних приноса, путем увођења савремене и разноврсне сетвене структуре са културама које карактерише висок захтев за водом. Степен обезбеђености испоруке воде за наводњавање је реда 80%. Одводњавање вишка вода са превлажених, потенцијално плодних и слабо дренираних земљишта, углавном у алувијонима Јужне Мораве и Нишаве, планира се применом регулационих радова у циљу заштите земљишта од плављења, затим каналском мрежом за прихватање спољних вода на граници алувијалног и брдског реона и помоћу само каналске мреже или каналске мреже заједно са цевним дренажама, ради заштите од унутрашњих вода. На деловима терена на којима је потребно интезивније одводњавање, примењиваће се мере подривања и кртичења. Системи за одводњавање ће се уклопити у решења интегралног уређења простора, водећи при томе рачуна и о потреби касније доградње система за наводњавање.

Хидроенергетика

Мале хидроелектране градиће се на оним местима на којима оне својим положајем и диспозицијом не угрожавају услове за реализацију водопривредних, енергетских или других система. Поред две постојеће хидроелектране на Нишави: „Сићево“- у Сићевачкој клисури и „Островица“-у атару села Островица, планирана је и изградња нових објеката на следећим водотоковима: Нишава („Бањица“-југоисточно од Сићева), Студена или Јелашничка река („Влашка шума“-северно од села Јелашница), Велепољска река („Трнава“-у атару села Горња Трнава), Врелска река („Палиграце“-низводно од села Палиграце), Трнавица („Врело“-врело „Свети Јован“), Топоничка река („Топоница“-западно од села Горња Топоница, „Миљковац“-северно од села Миљковац и „Божуриште“-источно од села Веле Поље), Бела река („Кравље“-атар села Кравље), Студена вода („Приновац“-источно од села Миљковац) и Кутинска река („Прва Кутина“-узводно од села Прва Кутина). Акумулационе базене, осим за потребе електроенергетике, треба вишенаменски користити. Код изградње акумулационих басена водити рачуна о наменском испуштању воде из акумулације у периоду маловођа. Гарантовани протицаји низводно од акумулације не би требало да буду мањи од количина које су потребне за задовољење потреба низводних биоценоза.

Ерозија

Антиерозивно уређење планског подручја подразумева спречавање губитка земљишта, механичког и хемијског загађивања водотока и механичког засипања водних акумулација свих величина и намена. У склопу антиерозивног уређења површина нападнутих ерозијом треба заштитити водопривредне објекате од наноса, нарочито у случају акумулационих басена, који поред осталог служе и за производњу електроенергетике и за захватање технолошке воде. Код

антиерозивних мера заштите примениће се техничке и биолошке мере. Предност се даје биолошким мерама заштите путем пошумљавања деградираних терена, затрављивања и др.

2.7.3. ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

Електроенергетика

Основна планска решења и концепција даљег развоја електроенергетског система је да створи оптимално решење сигурног, квалитетног и економичног снабдевања електричном енергијом потрошача на административном подручју града Ниша.

Снабдевање планског подручја у 2021. обављаће:

А) Постојећи далеководи 380 kV:

- ТС 400/220/110 kV „Ниш 2 - Бор“ - ХЕ „Бердап“;
- ТС 400/220/110kV „Ниш 2 - Косово“ - ТЕ „Косово“;
- ТС 400/220/110kV „Ниш 2 - Крагујевац“ - ТЕ „Обреновац“;
- ТС 400/220/110kV „Ниш 2 - Софија“ 400kV мрежа Бугарске, који се задржавају.

Изградиће се **нови далековод 380 kV** ТС 400/220/110kV „Ниш 2 - Лесковац - Врање - Скопље“ са 400kV мрежом Македоније .

Б) Постојећа трафостаница 400/220/110 kV „Ниш 2“ се на трансформацији 400/110kV проширује за још један (трећи) трафо снаге 300 MVA.

У атару насеља Горња Топоница (или Горње Трнавe) резервише се простор за изградњу **нове трафостанице 400/110 kV** „Ниш 2/1“, снаге 1 x 300 MVA, која ће се повезати на далековод 380 kV ТС 400/220/110kV „Ниш 2 - Крагујевац“ - ТЕ „Обреновац“. Ова трафостаница ће се повезати са новопланираном гасном електраном лоцираном у атару села Мезграја и на тај начин укључити у преносни систем Србије.

В) Трафостаница 110/ x kV:

- ТС „Ниш 1“, постојећа, трансформације 110/35 kV, снаге 2 x 31,5 MVA;
- ТС „Ниш 3“, постојећа, трансформације 110/35 kV, снаге 2 x 63 MVA;
- ТС „Ниш 13“ постојеће, снаге 2 x 31,5 MVA са трансформацијом 110/35/10 kV, снаге 2x31,5 (2 x 20) MVA на трансформацији 110/10 kV;
- ТС „Ниш 5“, постојећа, трансформације 110/10 kV, снаге 2 x 20 MVA;
- ТС „Ниш 10“, постојећа, трансформације 110/10 kV, снаге 2 x 31,5 MVA;
- ТС „Ниш 8 - Ледена Стена“, постојећа 35/10 kV, прелазак на трансформацију 110/10 kV, снаге 2 x 31,5 MVA;
- ТС „Ниш 7 - Ратко Павловић“, постојећа 35/10 kV, прелазак на трансформацију 110/10 kV, снаге 2 x 31,5 MVA;
- ТС „Ниш 2 - Центар 2“, постојећа 35/10 kV, прелазак на трансформацију 110/10 kV, снаге 2 x 31,5 MVA;
- ТС „Топоница“, постојећа 35/10 kV, прелазак на трансформацију 110/10 kV, снаге 2 x 12,5 MVA;
- ТС „Ниш 9- РЗ Север“, нова, трансформације 110/10 kV, снаге 2 x 31,5 MVA.

Г) Мрежа 110 kV, која обухвата:

- реконструкцију према потребама оба далековода 110 kV ТС 400/110kV „Ниш 2“ -ТС110/35kV „Ниш 3“ ;
- реконструкцију далековода 110 kV ТС 400/110kV „Ниш 2“ -ТС110/35kV „Ниш 1“ (бр.154/1), у двоструки вод 110 kV са огранком (приводом) за ТС „Ниш 8“;
- реконструкцију далековода 110 kV ТС 400/110kV „Ниш 2“ -ТС110/35kV „Ниш 1“ (бр.113/1), у двоструки вод 110 kV;
- ДВ 110 kV ТС 110/35kV „Ниш 1“ - Прокупље;
- ДВ 110 kV ТС 400/110kV „Ниш 2“ – Лесковац;

- ДВ 110 kV ТС 400/110kV „Ниш 2“ - Пирот;
 - ДВ 110 kV ТС 400/110kV „Ниш 2“ – Књажевац;
 - ДВ 110 kV ТС 110/35kV „Ниш 1“ - Прокупље;
 - ДВ 110 kV ТС 400/110/kV „Ниш 2“- ТС 110/35kV „Ниш 13“ (два вода);
 - на ДВ 110kV ТС 110/35kV „Ниш 13-Врежина“ - ТС 110/10kV „Ниш10-Јастребац“(уградити други вод);
 - изградњу двоструког вода 110kV ТС 400/110/kV „Ниш 2“- ТС 110/10kV „Ратко Павловић“ и
 - ДВ 110 kV ТС/400/110kV „Ниш 2“ - ТС 110/10kV „Ниш 5-Нишка Бања“;
 - изградњу другог прикључка за ТС 110/10kV „Ниш 5-Нишка Бања“ са далековода 110 kV ТС 400/110kV „Ниш 2“- Пирот;
 - ДВ 110 kV ТС 110/35kV „Ниш 1“ - Алексинац , у првој фази на делу кроз село Трупале ће се укинути и изградити као веза ТС 110 /35 kV „Ниш 1“ - ТС 110/10 kV „Ниш 9“ - Алексинац, а у другој фази ће се укинути кроз насеље Ново село и каблirati до ТС 110/10 kV „Ниш 9“;
 - од ДВ 110 kV ТС 110/35kV „Ниш 1“ - Алексинац изградиће се дупли вод за прикључак нове ТС 110/10 kV „Топоница“;
 - изградиће се кабловски вод ТС 110/10 kV „Ратко Павловић“ - ТС 110/10 kV „Ниш 7 - Центар 2“;
 - изградиће се кабловски вод ТС 110/10 kV „Ниш 7 - Центар 2“ - ТС 110/35 kV „Ниш 3“.
- Реконструисаће се сви дотрајали далеководи заменом проводника са већим пресеком.
- Дозвољена су прелазна решења у дефинисаним коридорима, као и промене делова траса код кабловских водова, ако услови на терену, планска решења или технички услови то захтевају.

Д) Трафостанице 35/10 kV:

- ТС „Мрамор“, постојећа, реконструише се са 2 x 4MVA, на 2 x 8 MVA;
- ТС „Хладњача“, постојећа, реконструише се са 2 + 4 MVA, на 2 x 8 MVA;
- ТС „12 фебруар“, постојећа, снаге 2 x 8 MVA;
- ТС „Црвени Крст“, постојећа, снаге 2 x 8 MVA;
- ТС „Станко Пауновић“, постојећа, снаге 2 x 8 MVA;
- ТС „Стеван Синђелић“, постојећа, снаге 2 x 12,5 MVA;
- ТС „Ђеле Кула“, постојећа, снаге 2 x 12,5 MVA;
- ТС „Апеловац“, постојећа, снаге 2 x 12,5 MVA;
- ТС „Медијана“, постојећа, снаге 2 x 8 MVA;
- ТС „Електронска индустрија“, постојећа, снаге 2 x 8 MVA;
- ТС „Центар 1“, постојећа, реконструише се са 10 + 12,5 MVA, на 2 x 12,5 MVA;
- ТС „Ђуро Салај“, постојећа, снаге 2 x 4 MVA;
- ТС „Бубањ“, постојећа, снаге 2 x 4 MVA;
- ТС „Тутуновић подрум“, планирана, снаге 2 x 4(8) MVA;
- ТС „Матејевац“, планирана, снаге 2 x 4(8) MVA.

Изградња ових трафостаница је условљена изградњом нових трафостаница 110/x kV и енергетском стабилношћу система.

Ђ) Мрежа 35 kV:

- ТС 110/35kV „Ниш 1“ - ТС 35/10kV „Мрамор“- ТС 35/10kV „Техногас“;
- ТС 110/35kV „Ниш 1“ - ТС 35/10kV „Топоница“, до преласка ТС „Топоница“ на напонски ниво 110/35 kV;
- ТС 110/35kV „Ниш 1“ - ТС 35/10kV „С.Пауновић“- ТС 35/10kV „Црвени Крст“;
- ТС 110/35kV „Ниш 3“ - ТС 35/10kV „12.фебруар“;
- ТС 35/10kV „Црвени Крст“ - ТС 35/10kV „12.фебруар“;

- ТС 110/35kV „Ниш 3“ - ТС 35/10kV „Црвени Крст“;
- ТС 110/35kV „Ниш 3“ - ТС 35/10kV „Центар 1“;
- ТС 110/35kV „Ниш 13-Врежина“ - ТС 35/10kV „Стеван Синђелић“;
- ТС 110/35kV „Ниш 3“ - ТС 35/10kV „Ђеле Кула“;
- ТС 110/35kV „Ниш 3“ - ТС 35/10kV „ЕИ“-РП“Ђуро Салај“- ТС „Душник“,
- ТС 110/35kV „Ниш 3“ - ТС 35/10kV „Центар 2“, до преласка ТС „Центар 2“;
- ТС 35/10kV „ЕИ“ - ТС 35/10kV „Апеловац“;
- ТС 110/35kV „Ниш 1“ - ТС 35/10kV „Хладњача“- ТС 35/10kV „Мрамор“;
- ТС 110/35kV „Ниш 13-Врежина“ - ТС 35/10kV „Ратко Павловић“, до преласка ТС „Центар 2“ на напонски ниво 110/35 kV;
- ТС 110/35kV „Ниш 13-Врежина“ - ТС 35/10kV „Медијана“;
- ТС 35/10kV „ЕИ“ - ТС 35/10kV „Медијана“;
- ТС 110/35 kV „Ниш 3“ - ТС 35/10kV „Ђеле Кула“;
- ТС 110/35 kV „Ниш 13“ - ТС 35/10 kV „Матејевац“;
- ТС 110/35 kV „Ниш 1“ - ТС 35/10 kV „Тутуновић подрум“.

За све далеководне обезбеђују се коридори дефинисани на Рефералној карти 4. „Инфраструктурне мреже и објекти“. Новопланиране трафостанице дефинисане су макролокацијски. Сама локација утврђиваће се посебном урбанистичком документацијом.

Гасификација

Основни концепт снабдевања Републике Србије природним гасом предвиђа снабдевање из два правца, и то: из правца Мађарске преко Хоргоша, и из правца Бугарске преко Димитровграда.

Овај концепт снабдевања подручја града Ниша и Републике Србије реализоваће се изградњом магистралног гасовода МГ - 10 „Ниш (ГРЧ „Ниш“) - Димитровград (граница Бугарске)“, поред постојећег магистралног гасовода МГ - 09 „Појате-Ниш“ до ГРЧ-а „Ниш“. На магистралном гасоводу МГ -10 „Ниш - Димитровград“ изградиће се главни разделни чвор ГРЧ „Књажевац“, из којег ће се изградити магистрални гасовод МГ - 12 „Ниш - Прахово“ паралелно са државним путем бр.25 према Сврљигу. Од главног разделног чвора (ГРЧ „Ниш“), према југу Србије, изградиће се магистрални гасовод МГ - 11 са правцем Ниш - Дољевац, од којег ће се рачвати два разводна гасовода:

- МГ-11 - 01 ка Лесковцу и Врању и
- МГ-11 - 02 ка Блацу, Куршумлији и Косову.

Да би се обезбедила сигурност у снабдевању природним гасом, неопходне су активности на обезбеђењу довођења гаса на територију подручја Плана и из другог правца, па се планира изградња још једне главне мерно-регулациона станице (ГМРС) „Ниш - 2“, јужно од насеља Доњи Матејевац. Главна мерно регулациона станица (ГМРС „Ниш - 2“) изградиће се на траси магистралног гасовода МГ-10 „Ниш - Димитровград“, и биће капацитета 40.000 Nm³/h.

Завршиће се основни прстен примарне градске гасоводне мреже са прикључним гасоводима и мернорегулационим станицама за широку потрошњу и индустријске потрошаче у градском ткиву. Истовремено ће се реализовати и први прстен насеља око градског ткива.

Обзиром на еколошке, економске и ресурсне предности природног гаса као моторног горива, у односу на класична погонска горива за моторна возила (бензин и дизел гориво), планира се изградња компресорских гасних станица које би обезбедиле снабдевање возила природним гасом.

Сходно међудржавном уговору између Републике Србије и Републике Русије, изградиће се магистрални гасовод „Јужни ток“, као део паневропског гасоводног коридора „Плави поток“. Тачан капацитет и коридор биће одређени по завршетку студије изводљивости за изградњу овог гасовода, којом ће се дефинисати и пречник цевовода.

На простору северозападно од ушћа реке Нишаве у Јужну Мораву, у атару села Мезграја, планира се простор за изградњу електране на природни гас (когенеративно постројење, ТЕ-ТО), која би била повезана на планиране магистралне гасоводе. Ово постројење биће укључено у преносну мрежу ЕМС-а.

Планира се изградња продуктовода за транспорт нафте и нафтних деривата од рафинерија до складишта и простора намењених за њихово чување. Траса продуктовода градиће се у

коридорима магистралних гасовода у захвату Плана из правца Београда до комплекса „Југопетрол“ у Нишу.

Топлификација

У оквиру топлане „Криви Вир“ предвиђа се заокруживање укупног капацитета топлане уградњом четвртог котла снаге 58 MW. Потребно је извршити реконструкцију дела постојеће топловодне мреже условљене повећањем котловских капацитета.

Поред проширења већ постојећих капацитета у топланама „Криви Вир“ и „Југ“, планира се завршетак изградње топлане „Апеловац“ капацитета 70 MW, као и завршетак реонске топлане „Мајаковски“ снаге око 25 MW. Нови топлотни извори ће имати природни гас као основни енергент, што ће као последицу имати смањење аерозагађења.

Потребно је сагледати и испитати економску исплативост стављања у погон котларнице која се налази у кругу Електронске Индустије.

Паралелно са изградњом нових котловских капацитета у оквиру централног система топлификације града, планирана је изградња примарног магистралног топловода који ће повезати планирану топлану „Апеловац“ са топланом „Југ“. Сврха овог топловода је везивање свих извора топлоте у оквиру система топлификације у јединствени градски прстен.

Извршиће се конверзија котлова у локалним котларницама (индустијским и других намена) за коришћење природног гаса као основног енергента, чиме ће се повећати енергетска ефикасност и смањити загађење ваздуха.

Паралелно са ширењем постојећих и изградњом нових капацитета, реконструисаће се и модернизовати дистрибутивни систем.

Побољшаће се топлотна изолација свих објеката везаних на систем даљинског грејања. Сви новопланирани објекти морају да задовољавају све прописе везане за топлотну заштиту грађевинских објеката.

Алтернативни облици енергије

Основна планска решења заснована на коришћењу **сунчеве енергије** су:

Истраживање и испитивање економске исплативости и повољних локација за коришћење соларне енергије и изградњу пратећих објеката и инфраструктуре. Након тога, изградња је могућа после израде одговарајуће документације.

Примена соларне енергије у домаћинствима, пре свега је за припрему санитарне топле воде, али и загревање станова у прелазном периоду.

Примена соларне енергије у пољопривреди је за припрему топле воде и за загревање пластеника.

Коришћење ветра као алтернативног извора енергије условљено је пре свега снагом ветра на подручју Плана, али и локацијом и економском исплативошћу транспорта те енергије до потрошача. Количина енергије у највећој мери зависи од брзине ветра, али и од густине ваздуха и надморске висине. Коефицијент корисног дејства код ветрогенератора (ветротурбина), изражено у процентима, износи максимално 60%.

Међутим, добијени подаци о честинама и брзинама ветрова не иду у прилог размишљањима о експлоатацији овог вида енергије у већем обиму на територији града Ниша. Могуће је коришћење у мањем обиму, на за то повољним локацијама. Оне ће се одредити након низа мерења, активности и анализа.

Биомаса се јавља у процесу пољопривредне производње. Најчешће се користи спаљивањем у пећима за загревање станова, кување, загревање воде и сличне намене. Количине биомасе су углавном мале, тако да им је примена ограничена углавном у оквиру самих домаћинстава, за производњу топлотне енергије. Проблеми у коришћењу се односе углавном на високе трошкове транспорта, па је исплатива експлоатација само у близини локација на којима настају сировине.

Биогас се производи из органског отпада, ђубрива, органских материја које настају у току пољопривредне производње и сточарства и углавном се састоји од метана и угљен-диоксида. С обзиром да биогас настаје разградњом органских супстанци у анаеробним условима, ствара се и на градским депонијама (депонијски гас). Количине биогаса зависе и од заступљености пољопривредне производње и сточарства на одређеном подручју, а његово коришћење од економске исплативости.

Подручје региона Јужне и Источне Србије спада у делове са великом густином геотермалног тока, и има довољно потенцијала за коришћење **геотермалне енергије**. На основу

истраживања која су вршена на подручју хидрогеотермалног система „Нишка Бања“ у периоду од 1937, а нарочито након 1983, утврђено је да је површина система око 65 км², дубина око 500м са просечном температуром од 45°C. Процењена запремина геотермалних вода износи 1.64 км³, док се укупна запремина са резервоарским стенама процењује на око 31 км³.

На основу ових података може се проценити да максималне резерве топлотне енергије износе око 615 x 10⁵ J или, изражене преко термалног еквивалента, као приближно 14 милиона тона нафте, док минималне залихе (оне које се налазе само у термалној води) износе око 56 x 10⁵ J, односно као приближно 1.3 милиона тона нафте.

У Нишкој Бањи је ова вода коришћена за загревање хотела „Зеленгора“, „Терме“, „Радон“, што потврђује перспективу овог вида енергије.

Употреба овог вида енергије повезана је и са одређеним бројем проблема, као што су недовољно висока температура термалних вода (потребне су велике инвестиције за бушење до већих дубина), стварање наслага и нагризање арматуре, опреме и цеви. Процењена температура ових вода на подручју Нишке котлине на дубинама од 1000м је око 60°C, а на дубинама од 2000м је око 90°C.

Неопходно је наставити хидрогеотермална истраживања налазишта испод Нишке котлине и утврдити стварне резерве геотермалних вода, пре него се приступи озбиљнијој експлоатацији овог вида енергије за грејање и друге енергетске потребе.

Хидропотенцијал реке Нишаве са притокама, као и притока Јужне Мораве је велики и економски привлачан, што даје могућност да се исти искористи изградњом малих хидроелектрана (МХЕ).

На планском подручју евидентирано је 12 потенцијалних локација за изградњу малих хидроелектрана, и то:

Табела 13: Локације за изградњу малих хидроелектрана

Р.бр.	Назив мини хидроелектране	Водоток	Инсталисана
1.	„Трнава“	Велепољска река	110 kW
2.	„Палиграце“	Врелска река	90 kW
3.	„Топоница“	Топоничка река	195 kW
4.	„Миљковац“	Топоничка река	230 kW
5.	„Божуриште“	Топоничка река	190 kW
6.	„Кравље“	Бела река	235 kW
7.	„Приновац“	Студена вода	110 kW
8.	„Бањица“	Нишава	3.120 kW
9.	„Прва Кутина“	Кутинска река	475 kW
10.	„Влашка Шивма“	Студенска река и Река	195 kW
11.	„Сићево“-постојећа електрана	Нишава	1.340 kW
12.	„Островица“-постојећа електрана	Нишава	1.050 kW

2.7.4. ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНА ИНФРАСТРУКТУРА

У области **фиксне телефоније**, потребе за остваривањем сервиса „triple play“, односно остваривањем високо-битских протока (изузетно велике брзине преноса - чак до 20 Mb/s), узрокује потребу за смањењем претплатничке петље до 1 км у градском ткиву и до 2 км у руралном подручју. Ово ће бити могуће остварити дубљим уласком оптичких каблова у приступне мреже и увођењем нових приступних уређаја у приступну мрежу - мултисервисних приступних чворова (МСАН) и изградњом базних станица у CDMA (фиксна бежична телефонија) технологији. Ово истовремено захтева изградњу нових приступних мрежа и осавремењивање постојећих приступних мрежа. У наредном периоду се планира даља дигитализација, односно изградња нових комутација и припадајућих приступних мрежа, тако да поред великог броја комутација у граду (истурених комутационих степена-мултисервисних приступних чворова) и истурених степена у одређеним насељима, планско подручје буде покривено и базним станицама у CDMA технологији.

До краја планског периода на планском подручју у комутацијама треба да буде инсталирано 148.370 телефонских прикључака.

Повезивање свих истурених комутационих степена-мултисервисних приступних чворова извршиће се оптичким кабловима, што ће омогућити телефонским претплатницима приступ свим сервисима који буду примењивани у телекомуникацијама.

Наставиће се надградња транспортне мреже (оптички каблови) на магистралним везама и на регионалним нивоима телекомуникационе мреже, и повезивање свих нових комутација.

У наредном периоду треба очекивати даљи пораст тражње **мобилних услуга**, значајан развој видео услуга и повећање удела мобилног Интернета и свих његових пратећих услуга. Сва три оператера : „Телеком“-МТс, „Теленор“ и „ВИП Мобиле“ ће проширити мрежу базних радиостаница ради покривања целокупне територије града Ниша својим сигнаlima.

2.7.5. ПОШТЕ

Поред Главног поштанског центра „Ниш“ и осталих пошта у граду и сеоским насељима треба развијати поштанску инфраструктуру тако да површина (радијус) опслуживања корисника буде што мањи, а начин организовања може бити преко поштанских јединица ЈП „Поште Србије“ или уговорних пошти.

2.7.6. КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

Регионална санитарна депонија комуналног отпада

Регионални центар бр.23 за управљање отпадом, у коме је Ниш носилац активности изградње регионалног центра, формиран је тако да обухвата подручје које је Стратегијом предвиђено за његово формирање (Ниш, Гаџин Хан, Сврљиг, Ражањ, Дољевац, Алексинац, Меровина) и подручје општине Сокобања (на њену иницијативу).

Планерски приступ, усаглашен са приступом локалних заједница са подручја Нишког региона, јесте да се комплекс за управљање отпадом формира тако да користи овом наменом већ деградирани простор, са проширењем које има одговарајући просторни положај у погледу природних и створених услова. Тиме се подразумевају две локације (сада одвојене, које ће се временом, кроз експлоатацију-депоновање, спојити) за две функционалне целине:

1. Brownfield локација (комплекс постојеће депоније после санирања, на територији града Ниша - претежно и општине Дољевац - мањим делом). Ово је разрађена и инфраструктурно претежно опремљена локација на којој ће се створити услови, обезбедити површине и изградити објекти за одабрану технологију система управљања отпадом у планском периоду (у свему према важећим планским документима), без санитарне депоније отпада. Простор ће имати детаљне разраде у складу са законским и подзаконским прописима;

2. Greenfield локација (на микролокацији „Келеш“ на територији општине Дољевац) за санитарну депонију нерециклабилног комуналног отпада, опредељена одлуком локалних самоуправа општина са чијих ће се простора отпад збрињавати, као и овим Просторним планом.

Простор ће имати детаљне разраде кроз планска документа у складу са важећим прописима. Детаљном разрадом предвидеће се, за прихваћену технологију, опремање одговарајућим објектима и капацитетима инфраструктурних мрежа.

Уређење комплекса

Функциносање центра на принципима савременог управљања комуналним отпадом обезбеђује се избором технологија за обе функционалне целине, обезбеђењем просторних услова за рационално и безбедно поступање са отпадом и адекватним уређењем одабраних локација за:

- управне функције;
- селекцију;
- рециклажу (уз развијање тржишта секундарних сировина, тј рециклабилног материјала);
- одабрану технологију основног поступања са отпадом;
- депоновање нерециклабилног отпадног материјала - тј. за санитарну депонију комуналног отпада.

Предвиђене су саобраћајне везе (одговарајућих и прописаних просторних и техничких карактеристика) Регионалног центра бр. 23 за управљање отпадом, са центрима општина које ће опслуживати (односно трансфер станицима).

Управљање отпадом

На планском подручју се, као најзначајнија комунална делатност, планира подизање досадашњег поступка збрињавања отпада на ниво управљања отпадом и формирање Регионалног центра бр. 23, за који се обезбеђује адекватан простор. У саставу центра предвиђена је санитарна депонија за нерециклабилни отпад .

Решење санитарне депоније Регионалног центра састојаће се од:

-уређења локације којим би требало обезбедити стабилност фундамента, физичке баријере између фундамента и корпуса депоније, систем за сакупљање и одвођење процедних и оцедних вода, систем за отплињавање, система за сакупљање и одвођење површинских вода;

-примене технологије за санитарно одлагање отпада у складу са стратегијом и препорукама и искуствима ЕУ.

Табела 14: Инпути за утврђивање величине комплекса санитарне депоније

1.	Експлоатациони век:	25 година
2.	Прогнозирани број становника за Нишки регион-регион 23 (Ниш, Гаџин Хан, Сврљиг, Алексинац, Мерошина, Дољевац, Ражањ, Сокобања):	400.328 становника
3.	Прогнозирана дневна количина укупног отпада (без трансфер станица):	256.21 тоне на дан
4.	Технологија депоновања - за првих 10 година: - за даљи период:	санитарно одлагање није дефинисано

Гробља

На територији административног подручја града Ниша за сахрањивање ће се користити: а) градска гробља (на 4 локације), б) сеоска гробља (на 43 локација) и в) специјална гробља за масовна сахрањивања у случају катастрофа.

Сва гробља су предвиђена за све вероисповести. Решења Просторног плана предвиђају проширење оних која немају довољну површину, као и опремање и уређење свих која ће се користити у планском периоду.

Гробља ће имати одговарајуће саобраћајне везе са подручјима која ће опслуживати, а биће на земљишту са способношћу декомпозиције леша и са одговарајућим инжењерско-геолошким карактеристикама и у простору који је одмах могуће опремити комуналном инфраструктуром.

Гробља на урбаном подручју су:

1. „Ново гробље“ на Бубњу („Југ А“) – постојеће гробље површине 69,2.ха, већ проширено са северне стране. Опслужује становнике насеља Ниш, Бубањ, Горње Међурово, Доње Међурово, Лалинац, Ново Село, Паси Пољана и Чокот.

2. „Север Б“, КО Горњи Комрен – гробље планирано на површини од 35 ха. Опслуживаће становнике насеља Ниш, Бреница, Вртиште, Горња Врежина, Горњи Комрен, Горњи Матејевац, Доња Врежина, Доњи Комрен, Доњи Матејевац, Доња Топоница, Доња Трнава, Каменица, Кнез Село, Медошевац, Мезграја, Поповац и Трупале.

3. „Исток Ц“ у Нишкој Бањи – са предвиђеном површином од 11 ха. У његовом радијусу опслуживања су становници насеља Нишка Бања и Раутово.

4. „Ново гробље Д“, КО Суви ДО - са предвиђеном површином од 8 ха. У његовом радијусу опслуживања су становници насеља Брзи Брод, Никола Тесла и Суви До.

5. Ромско гробље, ГО Црвени Крст.

6. Јеврјеско гробље, ГО Палилула

На сеоском подручју гробља су према стању опремљености и могућности коришћења сврстана у три групе:

1. Нова гробља за насеља:, Хум, Суповац, Рујник, Малча, Сићево, Лазарево село и Јелашница (пружају услове за аутохтоно решавање и изградњу нових гробља за свако насеље посебно или за групу насеља у укупној бруто површини од око 10 ха),

2. Постојећа, код којих је предвиђено уређење комплекса без проширења: Мрамор Поток, Чамурлија, Берчинац, Бербатово, Веле Поље, Габровац, Горња Топоница, Доње Влазе, Просек, Палиграце, Прва Кутина, Радикина Бара, Сечаница, Чукљеник, Малча, Кравље, Церје, Миљковац, Паљина, Куновица, Островица, Доња Студена, Банцарево и Вукманово, Крушце, Пасјача.

3. Постојећа, код којих је предвиђено проширење и уређење комплекса су: Равни До, Горња Студена, Просек, Чукљеник, Лесковик, Јасеновик, Врело, Ореовац,

Гробље за масовно сахрањивање је предвиђено, поред постојећег гробља на Бубњу (уз локацију „Југ А“) и на подручју КО Горњи Комрен (уз локацију „Север Б“).

Уколико се укаже потреба за новим површинама за сахрањивање, урбанистичким плановима ће се одредити нове локације на теренима са нагибом до 10°, стабилним и заштићеним од ерозије и клизања, са максималним нивоом подземних вода 2,5-3м испод површине земље.

Неуређена гробља са некомплетним хигијенско-техничким условима опремиће се и то: изградити капелу, санитарни блок, чесме, комуналну инфраструктуру и оставу са оруђем за одржавање гробља. Око свих гробља обавезно ће се формирати заштитни појас зеленила.

Сахрањивање животиња

За **сахрањивања животиња** планиран је простор у рубној зони урбаног подручја.

Сточна пијаца

Сточна пијаца за планско подручје се налази у насељу Мрамор и плански остаје једина на овој територији, са тим што се предвиђа њено даље опремање и уређење.

Ветеринарске организације

Мрежа **ветеринарских организација** на планском подручју адекватно прати кретање броја и врсте животиња, њихово здравствено стање, као и размештај у простору. Ветеринарске станице су планиране у центрима заједнице насеља.

Прихватилишта за животиње

У складу са интересом локалне заједнице, предвиђа се изградња **прихватилишта** за напуштене животиње у рубној зони урбаног подручја.

2.8. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И КОРИШЋЕЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ПРИРОДНИХ И КУЛТУРНИХ ДОБАРА

2.8.1. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРЕДЕЛА

Заштита животне средине на планском подручју заснована је на концепту одрживог развоја, усклађивању коришћења простора са могућностима и ограничењима природних и створених вредности (установљени режими и мере заштите) и са потребама економског развоја, полазећи од начела превенције и спречавања загађивања животне средине и начела интегралности са обавезом укључивања услова заштите животне средине у све планове, програме, као и све предвиђене активности и садржаје на планском подручју.

Систем заштите животне средине чине мере, услови и инструменти за:

-одрживо управљање, очување природне равнотеже, целовитости, разноврсности и квалитета природних вредности и услова за опстанак свих живих бића и

-спречавање, контролу, смањивање и санацију свих облика загађивања животне средине.

Применом мера заштите животне средине, ефекти негативних тенденција идентификованих у простору кориговаће се у правцу побољшања квалитета појединих елемената животне средине, а применом свих расположивих инструмената спречиће се њихово ширење ван утврђеног планског оквира.

Мере за смањење негативних и увећање позитивних утицаја Просторног плана на животну средину припремљене су на основу резултата процене утицаја и циљева стратешке процене утицаја планских решења на животну средину.

Заштита ваздуха

Заштита овог природног елемента подразумева ограничење или смањење емисија загађујућих материја, и то првенствено:

-стриктним ограничавањем емисија загађујућих материја из привредних постројења, саобраћаја и домаћинства, даљим развојем система гасификације и топлификације, адаптирањем привреде према критеријумима заштите, појачаном контролом рада котларница, подстицањем енергетске ефикасности у смислу што рационалнијег коришћења енергије;

-стимулисањем грађана одређеним мерама да са индивидуалних ложишта пређу на алтернативне изворе загревања;

-уградњом уређаја за смањење емисија на изворима где су емисије изнад GVI прописане законом, као што су индустријски погони, топлане, котларнице итд;

-смањењем и ограничавањем емисија из нових извора, преусмеравањем транзитног саобраћаја ван насеља, применом интегралних заштитних мера на коридору аутопута и других путева, применом прописа и прибављањем обавезних интегрисаних дозвола за постојећа и нова привредна (индустријска) постројења, као и променом у начину функционисања постојећих постројења (за нова се примењују најбоље доступне технологије (БАТ) и решења усклађена са прописима);

-коришћењем алтернативних енергетских извора: сунчеве и геотермалне енергије, енергије биомасе и воде;

-усаглашавањем основних градских функција са циљем побољшања стања животне средине;

-планским озелењавањем јавних површина, изградњом нових паркова и спортско-рекреативних терена, дечјих игралишта, као и нових дрвореда дуж улица и булевара, где за то постоје могућности;

-заснивањем катастра загађивача ваздуха на подручју Плана са подацима о свим стационарним изворима загађења ваздуха;

-обезбеђењем аутоматског праћења показатеља квалитета ваздуха ради адекватне реакције у случају акцидентних загађења;

-даљим развојем информационог система квалитета ваздуха за планско подручје преко екобилтена и интернет презентација;

-спровођењем вишегодишњих епидемиолошких истраживања за утврђивање последица лошег квалитета ваздуха на здравље становништва.

Заштита и коришћење вода

Враћање у прописану класу квалитета површинских вода спровешће се:

-Планским третманом комуналних отпадних вода (ширењем канализационе мреже и изградњом ППОВ);

-Планским третманом индустријских отпадних вода (изградњом канализације за отпадне воде, система за предтретман отпадних вода у привредним постројењима, уградњом постројења за пречишћавање отпадних вода загађених нафтним дериватима).

Превентивним мерама обезбедиће се и остварити заштита изворишта применом:

-Забране изградње индустријских и других објеката чије отпадне материје могу загадити воду и земљиште;

-Забране изградње других објеката који могу загадити воду или земљиште или угрозити безбедност водопривредне инфраструктуре;

-Изградњом објеката ако се у пројектовању и извођењу обезбеди каналисање и пречишћавање отпадних вода у складу са стандардима прописаним законом (дозвољена је изградња објеката за рекреацију и туризам под условима заштите животне средине);

-Каналисања и пречишћавања отпадних вода у складу са законском регулативом за постојеће индустријске објекте;

-Сакупљања отпада само на водонепропусним површинама (депоновање је могуће само ван шире зоне заштите);

-Забране интензивне употребе пестицида, хербицида и вештачких ђубрива на земљишту које се користи у пољопривредне сврхе;

-Забране транспорта и складиштења опасних и отровних материја.

Заштита земљишта

Заштита земљишта спроводи се следећим мерама:

-уклањање свих дивљих депонија и забрана неконтролисаног депоновања свих врста отпада;

-спровођење програма строге контроле и заштите приобаља и водотокова. Успоставиће се еколошка контрола у циљу спречавања индустријског загађивања, испуштање хемијског отпада и прљавих индустријских материја. У вези са тим поштрити казнену политику;

-контрола употребе агрохемијских средстава у циљу смањивања загађења пољопривредног земљишта и очување земљишта које се одликује високим пољопривредним вредностима;

-очување продуктивности, структуре и слојева тла, као и природних и прелазних облика и процеса. На површини земљишта или испод могу се обављати активности и одлагати материје које не загађују или оштећују земљиште;

-додатно испитивање загађености пољопривредног земљишта на оним локацијама на којима то није учињено;

-настављање испитивања на локацијама на којима су констатована загађења; Спровођење Програма испитивања загађености земљишта у заштићеним природним добрима (Сићевачка и Јелашничка клисура,), градским парковима (парк Св. Саве, парк Чаир, Тврђава,), у зонама рекреације (дечја игралишта) и подручјима око индустријске зоне и поред фреквентних саобраћајница;

-изградња непропусних септичких јама у деловима планског подручја без канализационе мреже;

-рационално коришћење грађевинског и пољопривредног земљишта;

-ограничавање ширења насеља и привредних делатности на квалитетним пољопривредним земљиштима, забраном изградње на пољопривредном земљишту од I до IV катастарске класе, као и пренамене пољопривредног земљишта у шумско, осим земљишта VII и VIII катастарске класе и у посебним случајевима када није могуће пронаћи алтернативне локације;

-коришћење постојећег грађевинског фонда за нове делатности и намене у случајевима када је то могуће (уместо „greenfield“ давање предности „brownfield“ инвестицијама).

Управљање отпадом

Еколошки одрживо управљање **комуналним отпадом** постиже се:

-смањивањем количина на месту настанка;

-обезбеђењем просторних услова за примарну селекцију (постављањем препознатљивих канти-контејнера за разне врсте рециклабилног и нерестилабилног отпада на месту настанка);

-обезбеђењем специјалних возила за транспорт до депоније;

-правилним избором локације регионалне депоније (у односу на ружу ветрова, геолошке, хидролошке, хидрографске и друге услове: саобраћајну приступност, величину простора и др);

-обезбеђењем заштитног појаса око будуће локације депоније;

-прописаним припремањем, опремањем и уређењем локације за функцију санитарне депоније (обезбеђење заштите земљишта, вода и ваздуха).

Заштита од **опасног отпада** подразумева његово одвајање, одлагање на посебна складишта и даљи третман у посебним постројењима. Локације за складишта и постројења сагледаће се у складу са прописима (по изradi студије избора локација према свим прописаним параметрима који се односе на дугорочно сагледавање еколошких услова, одрживог развоја подручја и здравља становништва).

Медицински отпад ће се и даље, по већ установљеној процедури, претварати у безопасни инертни отпад, који ће се коначно збрињавати на регионалној депонији. Заштита планског подручја од инфективног медицинског отпада постизаће се прописаном припремом за транспорт и прописаним транспортом. Поступање са лековима којима је истекао рок употребе решаваће се искључиво на националном нивоу, а заштита од њиховог негативног утицаја на животну средину, подразумеваће безбедно одлагање и чување у контролисаним условима.

До реализације Стратегије управљања отпадом 2010-2019, планска решења су:

-санација постојећих неуређених сметлишта и дивљих депонија;

-контрола и превенција непланског депоновања отпада;

-чишћење подручја Плана од кабастог и опасног отпада;

-стављање у функцију сточног гробља;

-рециклажа отпада.

Заштита шума, шумског земљишта и дивљачи

Заштита шума, шумског земљишта и дивљачи обезбедиће се забраном и спречавањем:

-пустошења и крчења шума, као и чистим сечама, које нису редован начин обнављања;

-сече ретких врста дрвећа;

-криволова, паше, брста, жирења, гајења лисничких и кресаничких шума;

-сакупљања (ван контроле) шумских плодова, лековитог биља, шушња и маховине;

-коришћења (такође ван контроле) камена, шљунка, песка, хумуса, земље, тресета;

-непланских сеча семенских стабала и састојина;

-самовласног заузимања шума и шумског земљишта;

-одлагања смећа, отпада и других штетних и опасних материја, односно спровођењем мера и активности у заштити од болести, штетних инсеката, корова, пожара, паразитских биљака, дивљачи, стоке, абиотичких и других чинилаца, као и:

- потпуном применом актуелних законских прописа из ове области;
- применом плана заштите од пожара;
- забраном ложења ватре у шуми и њеној непосредној близини;
- постављањем табли о забрани ложења ватре;
- посебним надзором, нарочито у сушним периодима, над кретањем чобана, ловаца, шумских радника – у вези са ложењем ватре;
- организовањем службе осматрања и дојаве;
- адекватном заштитом од биљних болести и инсеката, уз постављање контролних стабала и феромона у циљу праћења бројности популације штетних инсеката;
- успостављањем шумског реда, санирањем оштећених шума сушењем, снеголозима, ветроломима;
- забраном пашарења у шумама у обнављању и у младим културама;
- постављањем тзв. „ловних стабала“; изградња и одржавање противпожарних пруга;
- активним дежурствима;
- спровођењем шумско-узгојних радова (пошумљавање голети, мелиорација, окопавање и праћење култура, сеча изданака и избојака, сеча чишћења у културама, прореде, санитарне сече, природно обнављање шума и др.) искључиво у складу са смерницама прописаним у општој основи (усклађеној са актуелним законским и подзаконским актима);
- гадовањем ловиштима, шумама (државним и приватним) и шумским земљиштем, као и осталим природним ресурсима, у складу са верификованим основама.

Посебна пажња биће посвећена спровођењу санационих и санитарно-узгојних радова, а у циљу обезбеђења рационалног управљања, очувања генетског фонда, побољшању структуре и остваривања приоритетних функција. Стручни и управни надзор носилаца јавних овлашћења је неодвојиви део ове мере.

Заштита, гајење и лов-коришћење дивљачи спроводиће се тако да њихов број буде примерен природним условима ловишта.

У складу са бонитетом ловишта успоставиће се економски капацитет гајених врста, оптимална полна и старосна структура.

Организоваће се заштита од дивљачи (граничних пољопривредних култура; младих шума и шумских култура; расадника).

Заштита и коришћење гљива, лековитог биља, шумских плодова, као и других ресурса (камен, шљунак, песак и сл.) биће организована и спроведена искључиво у складу са актима који регулишу ову област (заштићене-забрањене врсте, дозвољене количине).

Истражиће се и покренути поступак заштите до сада незаштићених а) угрожених, ретких и у другом погледу значајних врста дивље флоре и фауне на местима која су идентификована кроз научне студије и пројекте, стручну документацију и одговарајућа програмска документа (Црвена књига флоре Србије, пројекат Станишта Србије и др.) и б) спелеолошких и хидролошких објеката (карстних извора и врела, понорских водотокова и др.)

Заштита биодиверзитета, флоре, фауне, угрожених и заштићених врста

Заштита и коришћење ретких и угрожених врста биљака и животиња спроводиће се доследно и у складу са важећим актима применом Уредбе о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне („Службени гласник РС“, бр.31/05 и 45/05), Закона о заштити природе („Службени гласник РС“, бр.36/09,88/10 и 91/10), Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС“, бр.05/10) као и Правилника о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, остљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама заштите за њихово очување („Службени гласник РС“, бр.35/10).

Ретке, заштићене и угрожене врсте дрвећа (липа, орах, д.трешња, бреза, млеч, планински јавор, црни орах) нису обухваћене плановима сеча из разлога очувања биолошке разноврсности.

Мере заштите живота и здравља људи

Заштита здравља се обезбеђује:

- смањењем емисије загађујућих материја и изложености њиховом штетном дејству;
- заштитом и унапређењем постојећих шума, шумског земљишта и заштитних „зелених појасева“;

-смањењем имисије загађујућих материја у ваздуху подизањем заштитних „зелених појасева“ уз магистралне саобраћајнице и нова привредна постројења, односно заштитног зеленила у насељима;

-смањењем буке, вибрација, јонизујућег и нејонизујућег зрачења, што се постиже утврђивањем зона угрожености и заштите и режима коришћења простора у тим зонама; подизањем појасева заштитног зеленила и техничких баријера за заштиту од буке на најугроженијим локацијама (дуж аутопута); применом прописаних дозвољених нивоа буке у изграђеним подручјима насеља, забраном изградње или селективном изградњом у зонама здравственог ризика од јонизујућег зрачења као и применом прописаних мера заштите од јонизујућег (радон 222 у Нишкој Бањи) и нејонизујућег зрачења (далеководи и трафостанице). У следећој табели дате су прописане вредности буке по појединим зонама.

Табела 15: Преглед допуштеног нивоа буке по зонама

Зона	Допуштени ниво буке у dB ¹⁴	
	У току дана	У току ноћи
Одмор, рекреација, паркови, здравствене установе	50	40
Центри насеља, туристичке и школске зоне,		45
Стамбене зоне	55	45
Стамбено - пословне зоне, дечје установе, игралишта	60	50
Централна градска зона, зоне дуж путева, железничке пруге, градске саобраћајнице, привредне зоне	65	55
Аеродром	70	70

Поред зеленила, један од начина за смањење нивоа буке је изградња вертикалних заштитних зидова (баријера).

Заштита здравља се постиже и обезбеђењем редовне контроле здравствене исправности намирница и квалитета воде за пиће, као и системом адекватне здравствене заштите - реконструкцијом постојећих објеката здравствене заштите и обезбеђење доступности објектима и услугама здравствене заштите и других јавних служби од значаја за здравствени и социјални статус грађана.

Заштита предела и живог света

Заштита предела и живог света обухвата:

- формирање прекограничне еколошке мреже заштићених подручја и еколошких коридора;
- одбрану од поплава;
- промоцију одрживог коришћења земљишта;
- промоцију развоја сеоског туризма.

Поред тога, обезбеђује се заштита живог света при:

- извођењу грађевинских радова (посебно обезбеђење еколошких коридора и зона око објеката инфраструктуре магистралног значаја);
- транспорту потенцијално штетних материја (гориво и друге запаљиве супстанце);
- примени хемијских средстава у пољопривредној производњи;
- лову и риболову - планско организовање лова, риболова и ловног туризма.

Заштита од удеса

Заштита од удеса обухвата:

-успостављање и развој информационог система за управљање хемикалијама и заштиту од удеса;

-у случају удеса, припрему мера и поступака санације земљишта, као и у случају појединачних (изолованих) инцидената;

¹⁴ Према захтевима ЈУС 3.Ј6. 205/92

- смањење опасности од удеса при транспорту опасних материја дуж коридора;
- благовремено отклањање свих техничко-технолошких недостатака;
- организовање радионица за едукацију свих учесника у систему управљања ризиком и одговором на хемијске удесе;
- контролу опреме и уређеја у ЕХ заштити.

Мере за отклањање последица удеса (санација) су део процеса заштите од удеса, које имају за циљ праћење постудесне ситуације, обнављање и санацију животне средине, враћање у првобитно стање, као и уклањање опасности од могућности поновног настанка удеса. Да би се санација успешно спровела, она мора да обухвати израду плана санације и израду извештаја о удесу. Наведени методолошки приступ квалитативно отвара могућност дефинисања под којим условом ће ризик од рада опасних постројења на одређеном простору бити прихватљив и на који начин се може обезбедити добро управљање ризиком од удеса. Потреба за проценом ризика у животној средини настала је као резултат повећане свести о нужности заштите животне средине. Постало је очигледно да многи индустријски и развојни пројекти изазивају нежељене последице у животној средини, које се могу спречити постојањем разрађеног механизма управљања ризиком од хемијског удеса.

Категоризација планског подручја према процењеном степену загађености животне средине

Табела 16: Категоризација планског подручја према процењеном степену загађености животне средине

Категорија и подручје	Процена стање животне средине и активности на унапређењу	
	Први четворогодишњи период имплементације	Средњерочна етапа имплементације
<p>ПОДРУЧЈА ЗАГАЂЕНЕ И ДЕГРАДИРАНЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ</p> <p>Регионални центар Ниш, КО у оквиру ГП Ниша, непосредна утицајна зона коридора аутопута, непосредна зона утицаја радних, индустријских зона и постројења, депонија, каменолом</p>	<ul style="list-style-type: none"> - повремена појава вредности емисије загађујућих материја у ваздуху, нивоа буке и вибрација изнад граничних вредности, - побољшање квалитета површинских вода, и заштита изворишта, проширење канализационе мреже и изградња одговарајућих постројења за пречишћавање отпадних вода и постројења за канализацију и пречишћавање индустријских отпадних вода), - примена мера заштите земљишта (контрола коришћења агрохемијских средстава, уклањање дивљих депонија, изградња непропусних септичких јама, антиерозиона заштита, затварање каменолома), - организовано сакупљање отпада по насељима, управљање отпадом према смерницама Националне стратегије управљања отпадом, депоновање на уређеним депонијама, пошумљавање, формирање заштитних зелених зона, - примена мера заштите од удеса и примена закона из области животне средине - постојећа, нова и дограђена постројења имају интегрисану дозволу, - примењене мере заштите од негативних утицаја аутопута и других саобраћајница 	<ul style="list-style-type: none"> - вредности емисије загађујућих материја у ваздуху испод прописаних граничних вредности, - смањена количина отпадних вода и индустријског отпада и пречишћавање свих отпадних вода у ППОВ, уз коришћење ђубрива у комерцијалне сврхе, - организовано депоновање чврстог отпада на регионалну депонију уз претходно рециклирање у центру за рециклажу, - заштитно зеленило подигнуто око нових привредних објеката и других постројења и степен шумовитости повећан до оптималног нивоа, - уведен систем стандардизације (ЈУС ИСО 14001) у сва постојећа и нова привредна предузећа, - рекултивација каменолома

<p>ПОДРУЧЈА УГРОЖЕНЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ</p> <p>Приградске субурбане зоне Ниша, подручја интензивне пољопривреде, зона аеродрома, државни путеви I и II реда, железничке пруге, сеоска и викенд насеља, туристичке зоне са великим оптерећењем простора, водотокови III стварне класе квалитета-реке Јужна Морава и Нишава</p>	<ul style="list-style-type: none"> - вредности емисије загађујућих материја у ваздуху у оквиру прописаних граничних вредности, - побољшан квалитет површинских и подземних вода, проширена канализациона мрежа и уклањање несанитарних септичких јама, - гајење пољопривредних култура у стакленицима и пластеницима, на принципима органске пољопривреде, посебно у погледу контролисаног коришћења агрохемијских мера, - ниво буке и вибрација у оквиру прописаних вредности (могуће спорадично прекорачење), - контролисан ризик од удеса 	<ul style="list-style-type: none"> - вредности емисије загађујућих материја у ваздуху испод прописаних граничних вредности, - прикупљање и пречишћавање свих отпадних вода у ППОВ , - селективна употреба агрохемијских мера, подстицање употребе органских ђубрива, - заштитно зеленило подигнуто око нових привредних објеката и постројења и „зелени појасеви“ око постојећих и будућих саобраћајница, - уведен систем ЈУС ИСО 14001 у сва нова привредна предузећа
<p>ПОДРУЧЈА КВАЛИТЕТНЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ</p> <p>Шумско подручје, ливаде и пашњаци, коридори локалних путева</p>	<ul style="list-style-type: none"> - контрола употребе агрохемијских средстава и уклањање дивљих депонија, - заштита шума и шумског земљишта, - забрана и спречавање крчења и честе сече шума 	<ul style="list-style-type: none"> - планско управљање чврстим отпадом, - гајење пољопривредних култура у стакленицима, - пошумљавање голети
<p>ПОДРУЧЈА ВЕОМА КВАЛИТЕТНЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ</p> <p>Подручја заштићених природних добара: Сићевачке клисуре, Јелашничке клисуре, Суве планине, Парк шуме на Каменичком вису, споменика природе Церјанска пећина.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - природна добра валоризована и укључена у туристичку понуду уз смањивање негативних утицаја у заштићеним подручјима 	<ul style="list-style-type: none"> - Програми развоја одрживог туризма у заштићеним подручјима - једна од основа развоја локалне заједнице - квалитетна животна средина и предеоне целине

2.8.2. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ ДОБАРА

На територији Просторног плана постоје следећа заштићена природна добара:

Сићевачка клисура - Парк природе

Уредбом Владе Републике Србије (Сл. гл. РС бр.16/2000.) Сићевачка клисура је проглашена Парком природе. Парк природе Сићевачка клисура захвата делове територија општина Нишка Бања и Бела Паланка и представља предео изузетне биолошке разноврсности и станиште или боравиште великог броја ендемореликтних врста биљака(Српска и Наталијина рамондија, жалфија, жутилица, дивљи јоргован, мечја леска, драча, руј, маклен и др.) и животиња и предео изражених геоморфолошких облика (пећине, јаме, поткапине, литице и др.) Градиштански кањон је најатрактивнији део парка природе. Интересантан хидролошки феномен су и термални извори. Посебну вредност представљају бројни споменици културе, нарочито манастири Св.Богородица и Св. Петка. Манастир Св. Богородица категорисан је као споменик културе од великог значаја. Укупна површина парка природе је 7746,0 ха. На подручју парка установљен је режим заштите III степена на већем делу подручја површине 6555 ха. и режим заштите II степена на локалитетима Градиштански кањон и Вис - Кусача површине 1199 ха. Површина којом газдују Ј.П. „Србија Шуме“ износи 697,10 ха.

Јелашничка клисура - Специјални резерват природе

Уредбом Владе Републике Србије (Сл. гл. РС 9/95) проглашен је Специјални резерват природе - Јелашничка клисура. Резерват се налази у Г.Ј. „Селичевица - Коритник“ у 11. одељењу, на територији општине Нишка Бања. Посебна вредност овог резервата је: а) присуство ретких и угрожених биљних врста, нарочито две сестринске врсте јединог рода ове фамилије Српске и Наталијине рамондије (*Ramonda serbica* и *Ramonda Nathaliae*) на Балкану, као и 39 мезијских, 20 балканских и 6 илирских ендема и субендема. и б) очување посебне природне вредности коју чини клисура Јелашничке реке са разноврсном морфологијом. На целој површини резервата од 115,72 ха установљен је режим заштите II степена. Површина којом газдују Ј.П. Србија Шуме је 57,28ха

„Сува планина“ - природно добро од општег интереса - подручје у поступку за заштиту

Решењем о предходној заштити подручја Суве планине као природног добра од општег интереса установљени су режими првог, другог и трећег степена заштите (Сл. гл. РС, бр 110/2003). У заводу за заштиту природе у току је израда новог предлога о заштити специјалног резервата природе - Сува Планина. Подручје под претходном заштитом обухвата простор следећих катастарских општина на подручју Града Ниша:

- општина Нишка Бања - КО Раутово, КО Радикина Бара, КО Горња Студена, КО Банцарево, КО Коритник;

Парк Шума - на „Каменичком вису“

Актом заштите (број. 01-267/90-II-4 из 1990 год.) тадашња Скупштина општине Ниш прогласила је природно добро „Студене водице“ као „Парк Шума“. Парк шума се налази у Г.Ј. „Каменички Вис I“ у одељењу 26. на северним падинама Туристичког рекреативног комплекса „Каменички вис“, на територији општине Пантелеј – Град Ниш. Површина парк шуме је већим делом под високом шумом букве. Близина града даје овој површини значај у функцији рекреације. Површина је 19,65 ха.

„Церјанска пећина“ - Споменик природе II категорије заштите

Уредбом Владе Србије (Сл. гл. РС бр.5 /98 год.) Церјанска пећина је проглашена за Споменик природе II категорије заштите. Налази се на територији Града Ниша, општина Пантелеј у атару села Церја и Кравља. Споменик природе обухвата Понорску пећину Провалија, Јаму Церјанска пропаст, Повремено сифонско врело код Кравља и Крашку јаму изразитих морфолошких и хидролошких облика. Разноврсност пећинског накита, монументалних канала и дворана је богатство од изузетног значаја. У овом систему најзначајнија је понорска пећина Провалија, до сада истражена на дужини од 6025м. Ово је једна од најдужих пећина у Србији. Јама Церјанска пропаст је понорска јама дубине 89м. Сифонско врело код Кравља је асцедентно-преливног типа, извире из краће пећине, док је Крашка јама изнад врела напуштени суви јамски канал дужине 135м, односно дубине 123м, за који се предпоставља да је у вези са понорском пећином Провалијом.

Споменици природе

Одлукама о заштити споменика природе („Службени лист града Ниша“, бр. 11/2003, 28/2003, 97/2006, заштићена су следећа стабла.:

- „Новоселски брест запис“ - споменик природе (КО Ново Село)
- „Дуд запис у Медошевцу“ - споменик природе (КО Медошевац)
- „Павловићев храст у Доњој Трнави“ - споменик природе (КО Доња Трнава)
- „Храст лужњак у Доњој Трнави“ - споменик природе (КО Доња Трнава)
- „Рајковићев храст“ - споменик природе (КО Доња Трнава)
- „Храст запис код Бањичког језера“ - споменик природе (КО Пасјача)
- „Цер запис у Лесковику“ - споменик природе (КО Лесковик)
- „Цер запис у Лесковику“ - споменик природе (КО Лесковик)
- „Бели дуд у Нишкој Бањи“ - споменик природе (КО Нишка Бања)

Укупна површина заштићеног подручја је 15.691,33 ха. У режиму заштите другог степена заштићено је 1.422,44 ха, а у режиму заштите трећег степена заштићено је 655,00ха. „Каменички Вис“ је без дефинисаних режима заштите.

За сва до сада заштићена природна добра утврдиће се режими заштите, ако то није утврђено актом о проглашењу. Коришћење, уређење и заштита природних добара спроводиће се на основу правила утврђених просторним и урбанистичким плановима урађеним за подручја тих

природних добара и на основу одредаба Закона о заштити природе („Службени Гласник РС“, бр.36/2009 и 88/2010 и 91/2010).

Овим Просторним планом се идентификују природне целине и објекти за које се **предлаже заштита**, и то:

- подручје изворишта термалне воде у Нишкој Бањи;
- Миљковачка клисура са геоморфолошким раритетима и биотичким садржајем;
- Мезграјско Поље (фауна);
- Ибровица- Беле Воде, видиковац на заравњеном превоју Селичевице (900м);
- Лалиначка Слатина са раритетним биотичким садржајем и фауном;
- Мали Јастребац са разноврсним биљним и животињским светом;
- еколошки значајна подручја по Програму NATURA 2000.

Предлаже се и **рекогносцирање** следећих простора:

- Каменичка мала клисура;
- Г.Матејевачки теснац према манастиру Св. Јован;
- Г.Матејевачка терма;
- Комплекс Хумске чуке;
- Мала Пасјачка сутеска са Бањицом;
- флора нишких паркова;
- лесне оазе око Ниша;
- удолу на Коритнику (испод насеља Коритник);
- Калафатски црвени пермски пешчари (вегетација);
- субасоцијација рудинског пелина и калавера са седефчетом;
- сви типови терцијерних шљункова (нишавски, моравски, малчански, шљунак на Влашком превоју);
- терен превоја и облучја Грамаде.

До доношења акта о заштити, за ове просторе овим Просторним планом се предлаже плански режим коришћења који одговара III степену заштите природних добара.

Као посебан вид заштите природних добара, планирано је формирање азила за угрожене асоцијације и врсте са подручја Плана– долина реке Радосиње између Просека (иза Црвеног брда и развалина утврђења Градац) и Малче (малчанских параспура). Долина је довољно дугачка, широка, заштићена разуђеним бреговима и, најважније, ненасељена, слабо посећивана и експлоатисана (једино од стада оваца), а располаже и каптираном чесмом пијаће воде у горњем крају. У њеном доњем делу јефтином земљаном браном планира се мање ујезерење за акватичне асоцијације, забаву посетилаца и обуку студената.

Планирано је и оснивање Природњачког музеја, Ботаничке баште и Зоолошког врта.

2.8.3. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ КУЛТУРНИХ ДОБАРА

На планском подручју проглашено је и заштићено 104 НКД и то: 93 споменика културе (3 од изузетног и 6 од великог значаја), 2 просторно-историјске целине, 6 археолошких налазишта (1 од изузетног и 1 од великог значаја) и 3 знаменита места (2 од изузетног значаја)¹⁵.

Непокретна културна добра штите се заједно са простором у коме се налазе а у подручјима где су интегрисана у природни простор заједно са природним простором (простор од значаја за доживљај и презентацију непокретног културног добра). Планом ће се спречавати деградација постојећих простора и физичке структуре дефинисањем смерница за рад на урбаној конзервацији и обнови у просторним културно-историјским целинама.

Заштићена околина непокретног културног добра је простор око тог добра с објектима од утицаја на његов изглед, истраживање, заштиту и коришћење и ужива заштиту као и непокретно

¹⁵ Види стр. 80

културно добро. Граница заштићене околине утврдиће се са утврђивањем статуса НКД и категоризацијом НКД. Мере заштите примењују се и на евидентиране непокретности.

До утврђивања граница заштићеном околином заштићених НКД и евидентираних добара сматраће се целе катастарске парцеле на којима се то добро налази и све катастаске парцеле које се са њима граниче.

Радови на конзервирању, рестаурирању, реконструкцији, ревитализацији и презентацији непокретних културних добара и други радови којима се могу проузроковати промене облика или изгледа непокретног културног добра или повредити његова својства, могу се предузимати ако се:

-Утврде услови за предузимање мера техничке заштите и других радова;

-Прибави сагласност на пројекат и документацију за извођење ових радова и других радова на непокретном културном добру и у заштићеној околини непокретног културног добра, односно на добру које ужива претходну заштиту и

-Прибаве услови и одобрења на основу прописа о планирању простора и изградњи објеката.

Услове за предузимање мера техничке заштите и других радова на непокретним културним добрима утврђује надлежни Завод за заштиту споменика културе.

Носиоци права, обавеза и одговорности у погледу коришћења, управљања и располагања културним добром и друга лица која по било ком правном основу држе културно добро, дужни су да чувају и одржавају културно добро и спроводе утврђене мере заштите, да неодложно обавештавају надлежни орган Заштите о правним и физичким променама насталим у вези са културним добром, да дозволе научна и стручна истраживања, техничка и друга снимања и извођење мера техничке заштите на културном добру и да обезбеде доступност културног добра јавности.

Планско решење је да се културно наслеђе артикулише као развојни ресурс кроз моделе просторног повезивања, у циљу презентације културних и цивилизацијских тековина, у системе културних стаза и локалних веза по зоналном, линеарном или коридорском моделу веза културног наслеђа.

Простор око непокретних културних добара потребно је планском и урбанистичком документацијом дефинисати у циљу њихове заштите и адекватне презентације.

Планиране су следеће **мере заштите**:

-непокретно културно добро и добро које ужива претходну заштиту не сме се оштетити, уништити, нити се без сагласности службе заштите може мењати његов изглед, својство или намена;

-у заштићеној околини непокретног културног добра не смеју се изводити радови који могу нарушити његова својства без утврђених услова и сагласности надлежног органа Заштите;

-непокретно културно добро се не може користити у сврхе које нису у складу с његовом природом, наменом и значајем или на начин који може довести до његовог оштећења;

-на непокретном културном добру и у обухвату његове заштићене околине се не смеју изводити радови који могу нарушити својства културног добра без утврђених услова и сагласности надлежног органа заштите, као ни изградња и постављање објеката трајног или привременог карактера, који својом архитектуром, габаритом и експлоатацијом могу да угрозе непокретно културно добро или наруше природне елементе његове заштићене околине;

-забрањује се привремено или трајно депоновање отпада, испуштање и одлагање отпадних материја и вода, отварање позајмишта земље и другог материјала у заштићеној околини непокретног културног добра;

-непокретно културно добро може се експроприсати или се својина на њему може ограничити само у циљу његове потпуније односно ефикасније заштите, ако је то у општем интересу;

-забрањује се привремено или трајно депоновање отпада, испуштања и одлагања отпадних и штетних материја и отпадних вода, отварања позајмишта земље и другог материјала у заштићеној околини непокретног културног добра;

-забрањује се уништавање, заоравање, неовлашћено ископавање, одношење камена и земље и прикупљање покретног археолошког материјала са археолошких локалитета;

-у непосредној близини археолошких локалитета инвестиционе радове спроводити уз повећане мере опреза и присуство и контролу надлежних служби заштите.

Ако се у току извођења грађевинских и других радова наиђе на археолошка налазишта или археолошке предмете, извођач радова је дужан да одмах, без одлагања прекине радове и обавести надлежни завод за заштиту споменика културе и да предузме мере да се налаз не уништи и не оштети и да се сачува на месту и у положају у коме је откривен.

У зонама насеља од значаја за разумевање историје и привредног, социјалног и културног развоја, као и зонама очуване традиционалне архитектуре народног градитељства, примењиваће се начела амбијенталне заштите до тренутка проглашења за непокретна културна добра.

Мере за очување аутентичности евидентираних непокретности и простора око њих

За сва добра која су у процесу утврђивања за културна добра (непокретности које уживају претходну заштиту), примењују се исти услови, мере заштите и обавеза прибављања услова и сагласности за радове који могу непосредно или посредно проузроковати промену облика, изгледа или особености евидентиране непокретности као и за непокретна културна добра.

Мере и услови заштите, коришћења и управљања амбијенталним целинама

Градитељско наслеђе не обухвата само појединачне објекте изузетне вредности и њихово непосредно окружење, него и целине, градске четврти и села од историјског и културног значаја. Културно наслеђе захтева нов приступ, у којем ће значајну улогу имати његова веза са ширим и даљим окружењем и кроз који се може очекивати већи степен препознатљивости, привлачности и идентификације па се, у складу са савременим принципима конзервације, концепт непокретног културног наслеђа проширује са појединачних објеката на подручје.

Од интереса је сачувати просторни склоп, амбијент и друге елементе који карактеришу подручје, у циљу очувања културног и визуелног идентитета простора, а планом се дефинишу границе подручја интегративне конзервације у оквиру којих се планиране активности морају спроводити интегративним плановима у складу са конзерваторским начелима и условима институција заштите.

На подручју Плана се као **амбијенталне целине** издвајају:

1. Централна градска зона

Градско језгро Ниша трпело је бројне трансформације током свог развоја од подграђа утврђеног града, преко чаршије са оријенталним обележјима до савременог градског центра, тако да се, с обзиром на стилско и културно шареноло, принципи даљег развоја и обнове морају усмеравати ка ревитализацији и успостављању просторног склада. Потребна је доследност у очувању амбијента уз побољшање општих животних и радних услова и одржавање историјског и естетског континуитета.

Потребно је извршити ревалоризацију градитељског наслеђа како би се на основу проучавања објеката и целина дошло до даљих одредница у приступу решавања заштите амбијента на начин који ће обезбедити његово егзистирање у новим условима.

При реконструкцији постојећих објеката максимално се руководити принципом очувања аутентичности архитектонског израза, обраде и одабира материјала ,а при планирању нових објеката и елемената градске структуре и просторних односа градитељске захвате прилагодити тако да садржајем, формом или наменом не угрозе споменичке вредности.

Предност ће имати пројекти реконструкције којима се чува првобитна намена објекта или простора а у случају активирања садржаја новим функцијама водити рачуна да се њиховим карактером не вулгаризује намена објекта (простора) и не наруше амбијентална и споменичка својства.

2. Тврђава

Тврђава спада у подручја интегративне конзервације и третираће се као простор очуваног градитељског наслеђа и потенцијалних археолошких налазишта који визуелно и естетски чини целину са утврђењем и свим његовим елементима. Проблеме уређења простора неопходно је сагледати у складу са вредностима како тврђаве тако и зграде старог начелства (Бановина) која се заједно са више објеката који и сами имају споменичка својства налазе у њеној околини.

Неопходно је очувати историјски континуитет правца Стамбол капија-Обрановићева улица као централне градске комуникације јер је позиција тврђаве од пресудног значаја за концепт којим ће она бити третирана као зона културе и образовања и једна од окосница туристичке понуде града. Након валоризације споменичког наслеђа неопходно је активирати запуштене просторе и објекте за садржаје из области науке и културе (археолошки институт, музеј на отвореном и сл).

3. Медиана

Шире подручје Медиане је потребно сачувати као археолошко налазиште од изузетног значаја за разумевање националне и историје других народа који су насељавали наш простор. У највећој могућој мери поштовати аутентичне споменичке вредности уз настојање да се оне што поузданије заштите, сачувају и афирмишу. Подручје ће након завршетка истраживачких радова бити активирано у својству археолошког парка у склопу прославе 1700 година Миланског едикта. У непосредној близини археолошког локалитета радове спроводити уз повећане мере опреза и конзерваторски надзор.

4. Амбијенталне целине руралног појаса

Конзерваторско-рестаураторски третман се предвиђа и за амбијенталне целине архаичних села Манастир и Коритник који су задржали објекте и целине изграђене у духу традиционалне руралне архитектуре. Њихова заштита ће се вршити формирањем етно паркова у којима ће се рестаурирати, реконструисати и презентовати традиционална архитектура и начин живота карактеристичан за подручје у изворним облицима уз унапређење животног стандарда становништва и туристичке понуде културно-рекреативног туризма. Евентуалну изградњу нових објеката материјалима, формом, габаритом и архитектонским елементима уклопити са традиционалном архитектуром подручја.

5. Индустијско градитељско наслеђе

Потребно је извршити валоризацију објеката и насељских зона од значаја за разумевање развоја техничке културе, националне историје и особености привредног, социјалног и културног развоја (фабрички комплекси, магацини и хале, хидроцентрале, штампарије, мостови, железничке станице и други саобраћајни, водопривредни и рударски објекти, рударска насеља, радничке колоније, бањски паркови, манастирски комплекси и др.).

2.9. ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ И ЗАШТИТУ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА

У смислу организације и уређења простора за одбрану земље планска решења и пропозиције овог Просторног плана континуирано су току израде усаглашавана са потребама система одбране и стратешким смерницама организације система одбране РС (Стратегија одбране РС, („Службени гласник РС“, бр. 88/09).

Планским решењима овог просторног плана извршена је:

-резервација простора за будућу војну базу „Комрен“ (укључујући и комплекс постојеће касарне „Мија Станимировић“);

-промена намене са „посебна намена“ на намену коришћења у цивилне сврхе за касарне „Бубањски хероји“, „Филип Кљајић“, северни део комплекса касарне „Пантелеј“ („Ардија“) и комплекс „Марково Кале“, које је Управа за инфраструктуру Министарства одбране дефинисала да „нису перспективни“, односно неопходни за функционаисање Војске Србије;

-утврђивање зона заштите (забрањена изградња, ограничена изградња и контролисана изградња) око комплекса са статусом „перспективан“, а односи се на комплекс базе „Комрен“, јужни део комплекса касарне „Пантелеј“, комплекс касарне „Стеван Синђелић“, комплекс зв. „Камаре“, „Градац“, „Чамурлија“, „село Д.Комрен“, „Широке Падине“;

-зоне забрањене изградње подразумевају потпуну забрану изградње око објеката;

-зоне ограничене изградње подразумевају забрану изградње објеката високоградње као и постављање објеката и уређаја јаког извора енергетског зрачења. За изградњу објеката нискоградње и инфраструктуре обавезна је претходна сагласност Министарства одбране;

-зоне контролисане изградње су оне у којима је забрањено постављање емисионих станица, а за све остало обавезна је сагласност Министарства одбране.

Потенцијално најугроженија подручја са аспекта одбране земље и заштите од елементарних непогода представљају простори са великом концентрацијом становништва, привредних и непривредних активности, грађевинског фонда и др.

Као посебне планске мере којима се повећава „отпорност“ простора за потребе **одбране земље и заштите од елементарних непогода** издвајају се:

- функционално зонирање урбаних простора (радне зоне, становање, индустрија);
- заштита на свим постојећим привредним локалитетима од индустријских удеса и планирање нових привредних капацитета на локацијама ван зона становања;
- обезбеђивање слободног простора у насељима, који су заштићени од рушевина и пожара и међусобно су повезани са саобраћајницама и водотоковима;
- обезбеђење алтернативних саобраћајних праваца за евакуацију и спасавање.

Становништво ће се организовано евакуисати у случају ратне опасности у сеоска насеља на планском подручју. (у случају ратне опасности очекује се да ће становништво које се са овог подручја исељавало у велике градове склонити у своја родна места, односно на подручје општине које је далеко мање угрожено од већих урбаних центара).

Сходно зарушавању и могућношћу прилаза објектима у фази спасавања затрпаних, адекватно ће се дефинисати ширине саобраћајница;

Електроснабдевање насеља вршиће се прстенастим разводима и изградњом мањих система, који независно функционишу у посебним и ратним условима.

Планиране су мере очувања алтернативних извора снабдевања водом за пиће (бунари, извори и сл).

Изградња заштитних објеката (склоништа). Склањање становништва ће се вршити у заштитним објектима, подрумским просторијама и рововским заклонима, који се у складу са законом граде у случају непосредне ратне опасности и у рату и то:

а) Склониште допунске заштите - објекти који су затворени и могу да поднесу надпритисак од 0,30 x 102 КП-а. Заштита се врши у херметизованим рововским склоништима и кућним породичним склоништима и подрумским просторијама које уз минималну детонацију могу бити погодне за заштиту. Предвиђени фактор заштите је у границама од 30 - 50% људства. Ови објекти се по правилу граде у време непосредне ратне опасности, уз упутство и смернице Министарства одбране.

б) Заклони -објекти за склањање чија отпорност се креће у границама до 0,30 x 102КП-а и који се искључиво граде у време непосредне ратне опасности. Максималан капацитет ових заклона је 25 особа. Траса ових заклона је изломљена, а преломи износе од 90° до 120°. Радијус гравитације, односно радијус запоседања не сме да буде већи од 250 м. Микролокација заклона мора бити изван домета рушевина и по могућству у слободним површинама. Међусобно одстојање заклона мора бити најмање 15 м. Заклони могу бити отворени ровови, покривени ровови и јаме. Пожељно је да се заклони раде као подземни, односно укопани. За изградњу заклона могу се употребљавати све врсте грађевинског материјала, с тим да исти издржи надпритисак од 0,30 x 102 КП-а, да заштити од продирања парчади, топлотног дејства и др.

Процес заштите од агресивног дејства бујичних потока и река вршиће се изградњом каскада, кинета, скраћивањем меандара, шумљавањем и стабилизацијом земљишта.

Заштита од поплава спроводиће се на два начина:

1. Оптималном комбинацијом инвестиционих мера у виду хидрограђевинских радова и објеката којима се штите угрожена подручја. Ову групу мера обухватају пасивне и активне мере заштите. Пасивне мере заштите примењиваће се у облику линијских система као система одбрамбених насипа заједно са њиховим комплетирањем, доградњом, реконструкцијом и редовним одржавањем. Активне мере заштите примењиваће се коришћењем постојећих или планираних акумулација.

2. Применом неинвестиционих мера којима се смањују штете од поплава без инвестирања у грађевинске радове. Ову групу мера чине превентивне активности којима се без посебних инвестиционих улагања ублажавају последице штета. Ту пре свега спада урбанистичко планирање, којим се спречава изградња скупих садржаја у угроженим или неадекватно заштићеним зонама, затим управна регулатива којом се обезбеђује начин коришћења поплавама угрожених зона по

строго утврђеним условима у складу са одговарајућим урбанистичким плановима, затим осаврамењивање система прогнозирања и обавештавања, доношења техничких прописа за грађење у поплавним зонама и ажурирање планова оперативне одбране од поплава. Радове у оквиру уређења корита водотока усмеравати пре свега у правцу обезбеђења стабилности корита и функционалности насипа, а затим на уређење водотока за пловидбу и друге намене, као и на уређење мањих водотока кроз насеље. За локализацију поплава могу се користити и саобраћајнице, што треба имати у виду приликом издавања услова за пројектовање.

На спровођењу заштите од поплава предност ће се дати већим речним токовима као што су Јужна Морава и Нишава, а од мањих: Топоничкој реци као притоци Јужне Мораве; Габровачкој реци, Суводолском потоку, Кутинској реци, Кованлучком потоку (Нишка Бања), Рујничкој реци са Хумским потоком, Матејевачкој реци са Бреничком реком, Кнезселском потоку и Малчанској реци као притокама Нишаве.

Делимично или потпуно угрожена насеља великим водама: Доња Трнава, Доња Топоница, Мезраја, Трупале, Лалинац, Крушце, Мрамор, Ново Село, Чокот, Доње и Горње Међурово, штитиће се изградњом ободних насипа којима би се бранило једно или група насеља или њихових делова, изградњом заједничког заштитног насипа: Доња Трнава и Доња Топоница - дужина насипа око 3100 m.; само Лалинац – дужина насипа око 3090 m.; Чокот, Доње Међурово и део Новог Села – дужина насипа око 2707 m.; Крушце-дужина насипа око 1540 m.

Узводно од Мраморског моста (Ниш-Прокупље), формираће се конкавне обале изградњом ојачаних паралелних грађевина повезаних траверзама за високе обале, а затим потпуна забрана експлоатације шљунка и песка у овој зони.

Појава рушевних обала услед флувијалне ерозије, санираће се помоћу обалоутврда од каменог набачаја или применом биотехничких мера (примењују се у новије време) заштите (спречавају рушење обала и врше њихову стабилизацију).

Недовољна потребна заштитна висина изграђеног левообалног насипа на деоници Нишаве узводно од „Врежинског моста“ (од km 18+720 до km 23+560) у насељу Доња Врежина, условљава надвишење насипа за 0.40 m, у односу на меродавни протицај велике воде повратног периода $P = 1\%$ (појава једном у 100 година), што је аналогно критеријуму за низводни левообални насип.

Недовољна пропусна моћ пешачког моста „Вешалка“ (km. 20 +270) на Нишави и друмског моста у насељу Доња Врежина („Врежински мост“) лоцираних узводно од градског језгра Ниша, доводе до успора и преливања великих вода преко моста па је неопходна реконструкција мостова на потребну висину ДИК (доња ивица конструкције) од коте велике воде, чиме би се повећала пропусна моћ корита, смањила висина успора у кориту Нишаве и избегло надвишење левообалног насипа узводно од „Врежинског моста“.

Недовољна висина постојећих друмских мостовских отвора изнад коте великих вода у центру Ниша: „Мост Младости“, мост код Тврђаве и „Камени мост“ и стварање успора при појави великих вода условљава да се у време појаве великих вода, врши уклањање пливајућих предмета, стабала, грана и другог отпадног материјала који би могао да загуши отворе мостова и оштети мостовску конструкцију.

Како би се донекле повећала пропусна способност мостовских отвора, потребно је у зони мостова, поред перманентног праћења стања корита и његовог редовног одржавања, чишћење наноса, пливајућих предмета (стабла, гране, шибље) и осталог материјала, који може својим нагомиланањем да доведе до загушења.

Неконтролисана антропогена активност у шуми често доводи до изазивања **пожара** што само по себи намеће потребу за бољом заштитом шума. Пожари су честа појава, а како је глобална температура планете из годину у годину све већа, опасност од пожара је све извеснија. На овом простору је било мањих приземних пожара и то углавном у четинарским културама, који су спречени без већих штета, и то искључиво правовременом интервенцијом надлежних органа и организација.

Заштита од пожара спроводиће се применом следећих решења и мера:

-приликом израде шумско – привредних основа, планирати да се шумске зоне и комплекси испресецају противпожарним путевима, појасевима и просекама, које ће онемогућити просторно ширење пожара и на тај начин смањити штетне последице;

-у шумама треба подизати мешовите састојине, биолошке противпожарне пруге поготову у чистим четинарским шумама;

-излетишта обезбедити од пожара и снабдети их водом, опремом и средствима за гашење пожара и др;

-актере који учествују у експлоатацији шума обавезати да обезбеде проходност и одговарајући квалитет шумских путева, у циљу бржег и ефикаснијег доласка до места избијања пожара;

-забранили ложење отворене ватре у шуми и на удаљености од 200 м од руба шуме, изузев на одређеним и за то видно обележеним местима, у складу са прописаним мерама заштите од пожара;

-у већим насељима обавезно је организовање добровљне ватрогасне службе и система контроле и праћења у случају пожара, док у мањим насељима ову улогу може да обавља и аутохтоно становништво;

-водоводна мреже треба да буде димензионисана за евентуална гашења пожара и опремљена уличним хидрантима и прикључцима за воду, у близини осетљивих зона и објеката;

-са аспекта изградње треба се опредељивати за материјале који имају већи степен ватроотпорности;

-саобраћајном мрежом обезбедити максималну приступачност деловима насеља и објектима који су најугроженији од пожара, а у првом реду: радне, индустријске и складишне зоне, школе, здравствене установе, веће стамбене зграде итд;

-у складу са техничким прописима складишта горива, експлозивних и запаљивих материјала лоцирати даље од насељених подручја;

-оформити безбедносне појасеве између објеката којима се спречава ширење пожара;

-у сеоским насељима, за случај да пожар захвати већи број објеката, пожељно је да се на приступачним и погодним местима поставе или укопају приручни танкови за воду;

-израдити катастар клизишта и карте стабилности терена;

-забранили непланску сечу шума на покренутиим клизним теренима;

-строго ограничавање дотицања воде из домаћинстава у растресите и нагнуте падине и каналисано одводити отпадне воде до природног реципијента;

-у зонама клизишта (Мрамор, Мрамор Поток) забрањује се изградња;

-код пољопривредног земљишта у угроженим зонама од клизишта забрањује се ратарска производња.

Подручје Просторног плана припада зони са могућим интензитетом удара од VII° MCS скале („Карта сеизмичке микрореонизације“, Геолошки завод Београд, 1972). У последњим декадама на овим просторима нису регистрована интензивнија сеизмичка померања тла. Основне мере **заштите од земљотреса** су:

-техничке норме о изградњи објеката (асеизмичка изградња);

-избор локације за изградњу;

-континуиран процес просторног и урбанистичког планирања (генерално и детаљно), архитектонског и грађевинског пројектовања и изградње објеката;

-грађење објеката усмерено у правцу усклађивања са сеизмогеолошким особинама терена, како би се смањило ниво повредљивости објеката и сеизмичког ризика, а тиме и штете од евентуалног земљотреса.

Заштита људи од последица удара кинетичке енергије у тлу, као и материјалних добара спроводиће се кроз статичке прорачуне на VIII° MCS, као и путем еластичних веза и преносника. Штаб цивилне заштите и други субјекти одговорни за заштиту од ратних разарања и елементарних непогода, предложене мере треба детаљно да размотре и разраде у посебном плану заштите од ратних разарања и елементарних непогода.

III ПРОПОЗИЦИЈЕ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

3.1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА

Правила уређења доносе се за:

- 1) Пољопривредно земљиште
- 2) Шумско земљиште
- 3) Водно земљиште и
- 4) Грађевинско подручје.

Пољопривредно земљиште

Обезбеђује се заштита пољопривредне, еколошке, рекреативне и пејзажно-естетске функције пољопривредног земљишта високог бонитета дуж саобраћајних коридора.

Не дозвољава се стамбена и друга изградња на обрадивом пољопривредном земљишту прве, друге, треће, четврте и пете катастарске класе, осим изузетака забране у складу са Законом о пољопривредном земљишту.

У складу са Законом, на пољопривредном земљишту забрањена је изградња, осим:

- За изградњу економских објеката у функцији пољопривреде, сточарства или воћарства;
- За изградњу објеката инфраструктуре и то првенствено на земљишту нижег бонитета и
- За проширење грађевинског подручја кроз израду одговарајућег урбанистичког плана.

Изградња пословних објеката у функцији пољопривреде, сточарства и воћарства (објекти за прераду производа из ових области и њихово складиштење), могућа је уз предуслов да постоји могућност инфраструктурног опремања локације, а у складу са законом, техничким прописима и нормативима за ову врсту објеката.

Водно земљиште

Забрањује се вршење радњи које могу оштетити корита и обале природних и вештачких водних токова и објеката за уређење водних токова и заштиту од штетног дејства вода; градња објеката на начин који омета протикање воде и леда; садња дрвећа, копање бунара, ровова и паралелних канала дуж насипа у појасу 50m према водотоку и 100m према брањеном подручју и мењање или пресецање токова подземних, минералних и термалних вода.

На водном земљишту дозвољава се изградња:

- објеката у функцији водопривреде, као за очување и одржавање отворених водотокова, рибњака, купалишта, обнављање воденица и ваљарица и сл;
- објеката инфраструктуре;
- објеката у функцији туризма и рекреације и
- приступних саобраћајница, путне инфраструктуре и пратеће инфраструктуре.

За изградњу наведених објеката неопходни су претходни водопривредни услови.

Изградња малих хидроелектрана могућа је под условом да не угрожава изворишта, еколошке функције водотока, захтеве у погледу обезбеђивања гарантованих еколошких протока низводно од захвата и др.

Шумско земљиште

Забрањује се: пустошење и крчење шума; чиста сеча која није одобрена као редован вид обнављања шума; сеча ретких врста дрвећа; подбелживање стабала; паша и брст коза и друге стоке; жирење; гајење личних шума; кресање лисника; сакупљање шумских плодова, лековитог биља, шушња и маховине; коришћење камена, шљунка, песка, хумуса, земље и др.; сеча семенских састојина и семенских стабала која није предвиђена основама газдовања шумама; самовласно заузимање шума; уништавање или оштећивање шумских засада, ознака и граничних знакова; одлагање смећа и отпадака и других штетних и опасних материја и загађивање шума на други начин, као и друге радње којима се слаби приносна снага шуме или угрожава функција шуме.

Дозвољено је селективно коришћење шумског земљишта у циљу рестаурације, ревитализације и презентације уз унапређење квалитета живота локалног становништва а у складу са принципима одрживости.

Дозвољено је уређење и употреба шумског земљишта у рекреативне, здравствене и туристичке сврхе (центри за посетиоце, објекти за чуваре и прихват животиња, видиковци, пешачке и бицикличке стазе, кампови, пристани и др.) уз прикладан спој традиционалне пољопривреде, старих села, етно и еко туризма и сл.

Дозвољава се производња шумских сортимената, мануфактурна прерада дрвета, производња здраве хране, производња и сакупљање шумских плодова, гљива и лековитог биља, гајење и лов дивљачи.

Дозвољена је изградња:

- објеката у функцији чувања и одржавања шума (шумске куће, чеке и сл);
- објеката у функцији шумске привреде;
- објеката инфраструктуре у складу са Планом;
- објеката у функцији туризма, лова и риболова према решењима Плана и
- приступних и шумских саобраћајница и пратеће инфраструктуре.

Изградња је могућа уз претходну израду процене утицаја на животну средину и прилагођавање величине, габарита и спратности објеката, као и избор материјала, облика и форме шумском амбијенту и окружењу.

Величину, габарит и спратност објеката, као и избор материјала, облика и форме прилагодити шумском амбијенту и окружењу.

Стругаре и друга постројења за механичку прераду дрвета, кречане, пољске циглане и друге објекте шумске привреде забрањено је постављати у шуми и на удаљености мањој од 200m од руба шуме.

Корисници и сопственици шума дужни су да предузимају мере ради заштите шума од пожара, других елементарних непогода, биљних болести, штеточина и других штета, као и мере неге шумских засада.

Грађевинско земљиште

Изградња ће се првенствено усмеравати на изграђено земљиште насељских центара. Изградња поред магистралних, општинских или регионалних путева могућа је само као вид развоја већ формираних и изграђених енклава у циљу њиховог повезивања у зоне ради рационалног опремања и уређења тог подручја а на основу следећих смерница:

-обезбедити инфраструктурну опремљеност електричном, водоводном, канализационом и телекомуникационом мрежом;

-забрањује се изградња у заштитним појасевима државних путева I и II реда и општинских путева изван грађевинског подручја;

-забрањује се отварање рудника, каменолома и депонија отпада и смећа у заштитном појасу и појасу контролисане изградње који је исте ширине као и заштитни појас и мери се од ивице заштитног појаса са сваке стране пута;

-забрањује се континуална градња уз државне и општинске путеве, а континуитет се мора прекидати појасевима пољопривредног земљишта и шума минималне ширине 800m;

-све изграђене енклаве и расути простори викенд објеката, радних комплекса и других изграђених простора, ван граница грађевинских подручја дефинисаних овим Планом, а изграђених до 30.10.2010. године, задржавају се као такве у овом Просторном плану;

-на свим просторима са већ изграђеним викенд објектима, дозвољена је нова изградња истих, а забрањује се уношење било које друге намене;

-приоритет дати очувању целина са амбијенталним вредностима традиционалног начина уређења атара насеља и објеката народног градитељства;

-архитектонску обраду стамбених, викенд, помоћних и економских објеката ускладити са традиционалном архитектуром планског подручја уз примену природних и традиционалних материјала и мотива (облика прозора, стреха, димњака, тремова и сл.);

-забрањена је изградња привредних објеката који подлежу обавези изради „Процене утицаја на животну средину“ у зонама претежно стамбене намене;

-погоне у области производње и услуга развијати уз увођење нових технологија са смањеним негативним утицајем на животну средину;

-пословање усмеравати на агрокомплекс и прераду пољопривредних производа, складишта, хладњаче, млинове, силосе, коришћење природних ресурса, алтернативних извора енергије и специјализоване истраживачке центре;

-користити аутохтоне врсте дрвећа и жбуња за озелењавање и избегавати парковске и геометријске форме;

-јавне и комерцијалне садржаје (просвета, здравство, култура, привреда, трговина и сл.) предвидети у централним деловима насеља уз поштовање локација постојећих садржаја.

3.1.1. ОПИС И ОДРЕЂЕЊЕ ЦЕЛИНА И ЗОНА ЗА КОЈЕ ПЛАНСКИ ДОКУМЕНТ САДРЖИ ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ УРЕЂЕЊА

На подручју Просторног плана одређене су зоне директне примене плана, које обухватају насеља за која је предвиђена израда шематских приказа уређења: Доње Власе, Бербатово, Вукманово, Лазарево Село, Банцарево, Равни До, Врело, Јасеновик, Пасјача, Ореовац, Лесковик, Веле Поље, Палиграце и Суповац.

Табела 17: Биланс површина грађевинског подручја насеља за која је дат шематски приказ уређења

	насеље	Грађевинско подручје (ха)		
		Постојеће	планирано	Укупно
1	Доње Влаसे	14,61	12,89	27,5
2	Бербатово	19,97	12,44	32,41
3	Вукманово	19,23	20,64	39,87
4	Лазарево Село	10,88	7,6	18,48
5	Банцарево	17,25	29,06	46,31
6	Равни До	8,24	14,87	23,11
7	Врело	10,69	16,67	27,36
8	Јасеновик	15,61	13,42	29,03
9	Пасјача	17,49	17,66	35,15
10	Ореовац	17,26	20,19	37,45
11	Лесковик	8,62	9,6	18,22
12	Веле Поље	41,34	55,04	96,38
13	Палиграце	32,95	27,73	60,68
14	Суповац	36,11	35,53	71,64

У оквиру граница ових насеља дато је постојеће (изграђено), као и планирано (неизграђено) грађевинско подручје. Укупно грађевинско подручје (планирано грађевинско подручје) одређено је на основу следећих критеријума:

- смањење сегментарности укупног изграђеног подручја, новом изградњом искључиво унутар предвиђених граница насеља (планираних грађевинских подручја);

- ревитализација и обнова постојећег фонда, нарочито објеката традиционалне архитектуре, споменика културе и јавних објеката у центрима насеља;

- усмеравање изградње на неизграђен простор у оквиру постојећег грађевинског подручја, као интерполацију у постојећем изграђеном ткиву уз очување амбијенталних вредности;

- планирана нова изградња по ободу насеља ради рационалнијег опремања грађевинског земљишта, чиме се смањује и разуђеност постојећих граница изграђености;

- омогућавање умереног проширења грађевинског подручја у зависности од предвиђених садржаја, потреба и броја становника, односно, у зависности од степена централитета које насеље заузима у мрежи насеља;

- планирање граница насеља у односу на конфигурацију терена и бонитетне карактеристике земљишта (заштита пољопривредног земљишта I - IV бонитетне класе).

Грађевинско подручје насеља уређује се за различите намене:

1. Стамбена зона С1 – Становање у централном делу насеља, са директним приступом на главне насељске саобраћајнице, које поред услужних делатности имају додатну могућност бављења трговином, угоститељством и административним пословима. У овој зони препоручује се постепено смањивање економског дела дворишта (укидањем постојећих сточних стаја, ђубришта и магацина сточне хране) у корист стамбено – пословног;

2. Стамбена зона С2 - Индивидуално становање са услужним делатностима и економским објектима, заступљено у ободном делу грађевинског подручја насеља;

3. Радна зона – Привредни развој усмерен је првенствено ка центрима заједнице насеља (Суповац, Веле Поље), али се у оквиру читаве зоне директног спровођења плана даје могућност за обављање привредних делатности у сваком насељу, и то као:

- пољопривредни комплекси,
- фарме за узгој стоке и
- производне и комерцијалне делатности;

Табела 18: Површине радних зона насеља за која је дат шематски приказ уређења

	насеље	Радна зона (ха)		
		Постојеће	планирано	Укупно
1	Доње Влаसे	0,42	3,44	3,86
2	Бербатово	-	2,23	2,23
3	Вукманово	-	2,45	2,45
4	Лазарево Село	0,44	0,29	0,73
5	Банцарево	-	2,59	2,59
6	Равни До	-	2,21	2,21
7	Врело	-	1,9	1,9
8	Јасеновик	-	1,96	1,96
9	Пасјача	-	1,9	1,9
10	Ореовац	-	2,88	2,88
11	Лесковик	-	2,2	2,2
12	Веле Поље	-	4,49	4,49
13	Палиграце	0,38	2,7	3,08
14	Суповац	0,6	3,07	3,67

4. Површине јавне намене – површине и објекти просвете, здравства, спорта и рекреације, културе, управе, комуналних делатности – гробља, уређено зеленило, саобраћајнице.

Планирано уређење и изградња јавних објеката за целине и зоне за које плански документ садржи шематски приказ уређења

Ова подручја уређују се уз поштовање локација постојећих садржаја, уз ревитализацију и реконструкцију постојеће изградње, нарочито у оквиру насељских центара.

Дистрибуција јавних служби покрива целокупно подручје Просторног плана, водећи рачуна о 30-то минутној путној изохрони и доступности одређених садржаја свим категоријама корисника (школа, здравствена станица). У насељима у којима се План директно спроводи уређују се у складу са планираном мрежом насеља и јавних служби.

Саобраћајни и инфраструктурни коридори I и II реда уређују се посебном планском и урбанистичком документацијом.

Локални општински путеви, приступне саобраћајнице и насељска инфраструктура уређују се првенствено кроз одржавање постојећих површина и објеката, и изградњу нових у зависности од конкретних потреба и могућности, а уз поштовање планираног просторног развоја саобраћаја и инфраструктурних система, и пропозиција заштите животне средине, предела, природних и културних добара, датих овим планским документом.

3.1.2. УРБАНИСТИЧКИ И ДРУГИ УСЛОВИ ЗА УРЕЂЕЊЕ И ИЗГРАДЊУ ПОВРШИНА ЈАВНЕ НАМЕНЕ И МРЕЖЕ САОБРАЋАЈНЕ И ДРУГЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

3.1.2.1. Површине јавне намене обрађене су у поглављу 3.2.3.3.

3.1.2.2. Саобраћајне површине

Заштитни појас, са сваке стране јавног пута, има следеће ширине:

- Државни путеви првог реда – аутопутеви 40m
- Остали државни путеви првог реда 20m
- Државни путеви другог реда 10m
- Општински путеви 5m

У заштитном појасу поред јавног пута забрањена је изградња грађевинских или других објеката, отварање рудника, каменолома и депонија отпада и смећа као и постављање постројења, уређаја и инсталација, осим изградње саобраћајних површина пратећих садржаја јавног пута, постројења, уређаја и инсталација који служе потребама јавног пута и саобраћаја на јавном путу.

У заштитном појасу може да се гради, односно поставља, водовод, канализација, топловод, железничка пруга и други сличан објекат, као и телекомуникационе и електро водове, инсталације, постројења и сл., по претходно прибављеној сагласности управљача јавног пута која садржи саобраћајно-техничке услове.

Рекламне табле и панои, уређаји за сликовно или звучно обавештавање или оглашавање могу се постављати поред државног пута на минималној удаљености од 7 метара, поред општинског пута на минималној удаљености од 5 метара, мерено са спољне стране од ивице коловоза.

Ограде, дрвеће и засаде поред јавних путева подизати тако да не ометају прегледност јавног пута и не угрожавају безбедност одвијања саобраћаја.

У делу насељених места обавезно је спровођење мера заштите од буке, вибрација и загађења ваздуха свих постојећих стамбених објеката који се налазе на удаљености мањој од 50,0m од ограде аутопута, односно на удаљености 25,0m од ограде пруге.

Заштитни појас железничке пруге износи 25m обострано од осе последњег колосека. У овом појасу је забрањена било каква градња објеката који немају везе са одвијањем железничког саобраћаја, осим у изузетним случајевима уз одобрење надлежних органа.

Дозвољено је постављање каблова, електричних водова ниског напона за осветљење, телеграфских и телефонских ваздушних линија и водова, канализације и сличних цевовода.

Попречни профил магистралних и градских саобраћајница је са коловозом, тротоарима, разделном траком и банкинама. У изграђеним насељима обавезни садржај попречног профила чине коловоз, тротоари и заштитна трака између коловоза и тротоара, где то дозвољавају просторне могућности. На неизграђеном простору обавезна је заштитна трака.

Ширина коловоза је за државне путеве I реда 7,0 - 7,7m, а за државне путеве II реда 6,5-7,1m. Изузетно може се применити ширина коловоза 6,0m. Минимална ширина тротоара је 1,5m (само изузетно једнострано тротоар ширине 2,0m) са прикупљањем и каналисањем атмосферских вода са коловоза, док се ван изграђеног простора насеља изводе обостране банке ширине по 1,5m са тврдим застором. Минимална ширина разделне траке је 1,25m. Минимална ширина коловоза сабирних саобраћајница је 6,0m. Минимална ширина тротоара је 1,5m. У насељеним местима предвидети стајалиште за аутобусе ширине 3,0m.

Укрштаји саобраћајница са аутопутевима су денивелисани. Међусобни укрштаји саобраћајница у насељеним местима и њихов укрштај са сабирним и општинским саобраћајницама су у истој равни. Минимално растојање прикључака јавних и некатегорисаних путева на државни пут I реда износи 800-1000m, на државне путеве II реда 400-600m у ванграђевинским зонама. Минимални радијус кривине прикључака је 10,0m.

Укрштаји планираних друмских саобраћајница са железником пругом су у два нивоа. Решење о положају укрштања доносиће се плановима нижег реда уз услов да је удаљеност два суседна укрштања на отвореној прузи што већа.

Станице за снабдевање горивом се могу градити у коридорима државних путева I и II реда и општинских путева у складу са противпожарним прописима и условима надлежних органа у области саобраћаја, екологије, водопривреде и санитарне заштите. Неопходна је предходна израда процене утицаја на животну средину, анализа утицаја на безбедност и функцију саобраћаја, загађење ваздуха, воде и земљишта, појаву буке и вибрација уз предвиђање мера за спречавање и смањење штетних утицаја. За прикључак бензинске станице на државни пут предвидети траке за успоравање-убрзавање.

3.1.2.3. Инфраструктурне мреже и објекти

Општи услови грађења инфраструктурних мрежа

Услови за изградњу инфраструктурних мрежа односе се на изградњу (1) водоводне и канализационе мреже, (2) електроенергетске мреже, (3) ТТ мреже, (4) гасоводне и топловодне мреже, и (5) регулацију водотокова.

Постављање нових инфраструктурних мрежа у оквиру нових траса треба да буде координирано у складу са условима Просторног плана.

Постављање нових инфраструктурних мрежа у оквиру постојећих саобраћајних профила треба да буде координирано са постојећом изграђеном мрежом зависно од конкретних услова.

Реконструкција инфраструктурних мрежа треба да буде координирана тако да се новим решењима обезбеди бољи и функционалнији распоред мреже.

Водоснабдевање

Врста и класа цевног материјала за водоводну мрежу који ће бити уграђен, треба да испуни све потребне услове у погледу очувања физичких и хемијских карактеристика воде, притиска у цевоводу и његове заштите од спољних утицаја, како у току самог полагања и монтаже, тако и у току експлоатације.

Минимална дебљина надслоја земље изнад горње ивице цеви не сме бити мања од 1,0м.

Хидранте поставити према Правилнику о техничким нормативима за хидрантску мрежу за гашење пожара.

У циљу рационализације потрошње неопходно је извршити раздвајање водомера у објектима вишепородичног становања, тако да сваки стан има посебан водомер. Ово је обавезујуће за све нове објекте.

Од прикључног шахта изградити две засебне водоводне мреже за санитарну и противпожарну воду.

Прикључивање објеката на водоводну мрежу вршиће ЈКП за водовод и канализацију „Наисус“ Ниш.

Каналисање

Канализациону мрежу за употребљене воде полагати у осовини собраћајница, а заатмосферске воде у осовини коловозне траке супротне од траке за водоводну мрежу. Избор грађевинског материјала од кога су начињене цеви, пад цевовода и остале техничке карактеристике, препушта се пројектанту на основу хидрауличког прорачуна.

За контролу рада канализације и могућност благовремене интервенције на месту вертикалног прелома цевовода, на месту промене хоризонталног правца пружања цевовода и на месту улива бочног огранка, предвидети ревизионе силазе.

Радове око ископа рова, разупирања зидова рова, полагања и међусобног повезивања цеви, затрпавања цевовода и рова песком и ископаним материјалом, испитивања цевовода и пуштања у рад, извршити на основу важећих техничких прописа и услова за ову врсту радова и инсталација.

Прикључивање објеката на канализациону мрежу вршиће ЈКП за водовод и канализацију „Наисус“ Ниш.

Електроенергетска мрежа

За далековод се обезбеђује заштитна зона (коридор) чија ширина је зависна од напонског нивоа и техничког решења далековода.

Заштитне зоне далековода, зависно од напонског нивоа износе:

-за далековод напонског нивоа 400 (380) kV заштитна зона је ширине 42,0 м (2 x 21,0 м од осе далековода);

-за далековод напонског нивоа 220 kV заштитна зона је ширине 29,0 м (2 x 14,5 м од осе далековода);

-за далековод напонског нивоа 110 kV, за једноструки вод заштитна зона је ширине 22,0 м (2 x 11,0 м од осе далековода), а за двоструки вод заштитна зона је ширине 24,0 м (2 x 12,0 м од осе далековода).

У складу са Правилником о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 до 400kV („Службени лист СФРЈ“, бр. 65/88 и „Сл. Лист СРЈ“, бр. 18/92), изградња објеката (који нису намењени за трајни боравак људи) и друге инифраструктуре у коридору заштитног и извођачког појаса далековода је по правилу могућа. Обавеза инвеститора је да у фази планирања, пројектовања и изградње објекта или инфраструктуре прибави услове, сагласност и по потреби обезбеди надзор од стране електропривредног предузећа надлежног за изградњу/газдовање далеководом.

У коридору далековода забрањено је постављање засада високе вегетације.

Наведени услови примењују се за све постојеће и планиране далеководе.

За постојеће далеководе, за које се планом предвиђа измештање, до њиховог фактичког измештања, остају на снази све утврђене мере заштите.

Трасе нових, као и реконструкција постојећих далековода решиће се посебном урбанистичком и техничком документацијом.

Локација нових и реконструкција постојећих трафостаница решиће се посебном урбанистичком и техничком документацијом.

Планска решења за намену и коришћење простора у зони постојећих далековода, за које се планом предвиђа измештање, не могу се примењивати до обезбеђења њиховог измештања.

За постављање кабловских водова услови се утврђују посебном детаљном разрадом. Тресе постојећих кабловских водова се задржавају. Евентуално измештање кабловских водова, у случајевима када угрожавају планирану изградњу, врши се према условима конкретне детаљне разраде.

За изградњу трафостаница непосредне локације и величина парцела утврђују се конкретном детаљном разрадом .

Оквирне величине комплекса трафостаница износе:

-за ТС 380/110 kV је сса 250 x 265м;

-за ТС 110/10 kV је од 45,0м x 65,0м до 50,0 x 80,0м;

-за ТС 35/10 kV је сса 25,0 x 35,0м.

Топловодна мрежа

Систем даљинског грејања је двоцевни, затворен, и састоји се из напојног и повратног вода. Подземна топоводна мрежа предизолованих цеви полаже се бесканално, а приликом реконструкције, када другачије није могуће, може се полагати и канално. Приликом уградње предизолованих цеви, обавезна је уградња цеви са индикаторима цурења.

Реконструкција дистрибутивне топоводне мреже вршиће се тако што ће се постојећи топоводи у бетонским каналима заменити предизолованим цевима са индикаторима цурења, чиме ће смањити губици топлоте у фази транспорта топлотне енергије

Заштитна зона за топовод износи 1м са обе стране, мерено од спољних ивица цеви. У овој зони је забрањена изградња објеката супраструктуре.

При укрштању или паралелном вођењу топоводних цеви са осталим инфраструктурним мрежама и објектима, потребно је уважити захтеве власника инсталација.

На местима укрштања топоводне мреже са аутопутем или железничком пругом, као и у свим случајевима када услови терена или други услови то захтевају, мора се извршити посебан прорачун на чврстоћу цевовода, а сам топовод мора да буде заштићен заштитном цевом.

Мрежа магистралних топовода решаваће се плановима генералне и детаљне регулације, а изградња на основу локацијске дозволе.

Гасоводна мрежа

Гасовод је цевовод опремљен потребним деловима и уређајима који служе за сигуран транспорт и дистрибуцију природног гаса, а као пратећи објекат планира се телекомуникациони оптички кабл за потребе система даљинског надзора и управљања постројењима гасовода, са полагањем у коридору гасовода.

Код изградње магистралних гасовода (притиска 50 бара) обезбеђују се две зоне заштите и то:

1. Ужа зона заштите, чија ширина износи 60 метара, односно по 30 метара са сваке стране гасовода. У овој зони је забрањена градња објеката за становање или боравак људи;

2. Шири зона заштите гасовода, у којој други објекти утичу на сигурност гасовода. Граница шире зоне гасовода дефинисана је у ширини од 200 м, са сваке стране цевовода, рачунајући од осе цевовода.

Поред ових зона заштите, код градње гасовода мора се испоштовати и услов да је у појасу ширине од 5 метара на једну и другу страну, рачунајући од осе цевовода, забрањена садња биљака (дрвећа) чији корени досежу дубину већу од 1 метра, односно за које је потребно да се земљиште обрађује дубље од 0,5 м.

Тресе свих гасоводних система (притиска од 6 бара до 50 бара) решаваће се посебном урбанистичком документацијом (плановима генералне и детаљне регулације).

Локације мернорегулационих станица за широку потрошњу решаваће се плановима детаљне регулације.

Секундарна дистрибутивна гасоводна мрежа ниског притиска (до 4 бара) дефинисаће се плановима генералне и детаљне регулације, а изградња на основу локацијске дозволе (члан 54. Закона о планирању и изградњи).

Телекомуникације

Примена принципа фиксне телефоније да величина претплатничке петље до 1км у просторима са већим густинама, и до 2км у сеоским срединама, као и могућност надоградње мултисервисних приступних чворова (МСАН) одређеним модулским елементима, не омогућује да се утврде локације истих без конкретнијих прорачуна густине телефонских претплатника на појединим подручјима.

Све базне радиостанице сва три оператера мобилне телефоније пројектоваће се и градити са примопредајницима малих снага, због смањења електромагнетног зрачења и мањег утицаја на

животну средину. Ово изазива већу густину објеката базних станица, и због малих снага примопредајника и могућности покривања одређених простора избор оптималне локације је могућ тек после одређених мерења, те се локације истих не могу утврђивати урбанистичким плановима.

Регионална санитарна депонија комуналног отпада

Планско уређење комплекса подразумева пројектовање и изградњу свих објеката неопходних за сакупљање филтрата, обезбеђење стабилности депоније од могућих клижења и отплињавање.

За депоновање појединих врста отпада предвиђају се посебни пунктови.

Пожељно је да резерват покривног материјала буде на локацији, и да се његовим коришћењем стварају нова поља, за следећу етапу депоновања.

На простору санитарне депоније мора се спречити контакт атмосферских вода са телом депоније, обезбедити заштита површинских и подземних вода, тла и ваздуха, од штетних утицаја депоније.

За депоновање специјалних отпада који немају карактеристике штетних и опасних материја, у сваком појединачном случају се утврђују посебни услови депоновања.

Спаљивање чврстог отпада као алтернативни метод се не предвиђа јер има неповољан утицај на животну средину, а и неекономично је.

У оквиру технолошких мера заштите препоручује се, у наредној фази разраде, разматрање могућности секундарне рециклаже на депонији.

Мора се обезбедити простор и обавезно формирати заштитна зона (ужа и шира) око депоније, са планским озелењавањем. Заштитну зону не треба сматрати резерватом депоније нити користити за проширење активности депоновања.

Након затварања депоније, по завршној обради треба приступити завршном уређењу односно рекултивацији депоније по посебном пројекту рекултивације. Рекултивисана површина може добити нову намену

3.1.3. ОБЈЕКТИ ЗА КОЈЕ СЕ ПРЕ ОБНОВЕ И РЕКОНСТРУКЦИЈЕ МОРАЈУ ИЗРАДИТИ КОНЗЕРВАТОРСКИ И ДРУГИ УСЛОВИ

За активности које могу непосредно или посредно проузроковати промену облика, изгледа или особености непокретних културних добара или њихове заштићене околине, правила се утврђују на основу мера заштите овог Плана и услова надлежног Завода за заштиту споменика културе, а на основу Закона о културним добрима и прописа донетим на основу њега. Према условима Завода за заштиту споменика културе Ниш бр. 72/1 од 25.01.2007. године, на планском подручју постоје следећа непокретна културна добра:

Споменици културе од изузетног значаја

ОПШТИНА МЕДИЈАНА

1. Ћеле Кула

ОПШТИНА ПАНТЕЛЕЈ

2. Рановизантијска гробница са фрескама

ОПШТИНА ЦРВЕНИ КРСТ

3. Спомен музеј „12 фебруар“ - логор на Црвеном крсту

Споменици културе од великог значаја

ОПШТИНА МЕДИЈАНА

1. Зграда старог официрског дома

2. Зграда Пастеровог завода

ОПШТИНА ПАНТЕЛЕЈ

3. Латинска црква код Горњег Матејевца

ОПШТИНА ЦРВЕНИ КРСТ

4. Нишка Тврђава

5. Зграда старог начелства - зграда

Универзитета

ОПШТИНА НИШКА БАЊА

6. Манастир Св. Богородице код Сићева

Споменици културе

ОПШТИНА МЕДИЈАНА

1. Иконостас Саборне цркве, са Саборном црквом

2. Кућа Стамболијских

3. Џамија у Улици Милојка Лешјанина

4. Кућа у Улици епископској бр. 52

5. Зграда у Улици Обреновићевој бр. 38

6. Зграда у Улици Светозара Марковића бр. 14

7. Зграда у Улици Милојка Лешјанина бр. 17

8. Зграда у Улици Обилићев венац бр. 18

9. Кућа Мишићевих у Улици војда Карађорђа бр.25

10. Зграда Народног позоришта

11. Споменик ослободиоцима Ниша на Тргу краља Милана

12. Гробнице са бистом Павла Стојковића

13. Стара кућа на спрат у Копитаревој улици бр. 7

14. Зграда са казанџијским радионицама у Копитаревој бр. 9
15. Зграда Комунистичке општине Улица Боривоја Гојковића
16. Зграда хотела „Парк“
17. Група зграда које чини недељиву целину у ул. Обреновићевој /12,14,16/
18. Зграда у Улици Обреновићевој бр. 22
19. Зграда у Улици Обреновићевој бр. 28
20. Зграда у Улици Обреновићевој бр. 30
21. Зграда у Улици Обреновићевој бр. 32
22. Зграда у Улици Обреновићевој бр. 67
23. Зграда Црвеног крста у Улици Обреновићевој бр. 73
24. Зграда у Улици Обреновићевој бр. 122
25. Зграда у Ул. Наде Томић бр. 21
26. Зграда у Ул. Иво Лоле Рибара бр. 2, тзв. Апелова
27. Зграда у Ул. Орловића Павла бр. 12
28. Зграда у Улици Хиландарској бр. 2
29. Зграда на Тргу Павла Стојковића бр. 10-10а
30. Група зграда која чини недељиву целину на Тргу краља Милана
31. Зграда Народног музеја у Улици Милојка Лешјанина 14
32. Зграда у Улици Наде Томић бр. 7
33. Зграда у Пријездиној улици бр. 5
34. Зграда у Улици Милојка Лешјанина бр. 36
35. Зграда у Улици Милојка Лешјанина бр. 39
36. Зграда Андона Андоновића у Улици Обреновићевој бр. 41
37. Зграда на Тргу Павла Стојковића бр. 6
38. Зграда на Тргу Павла Стојковића бр. 12
39. Зграда у Улици Обилићев венац бр. 20
40. Зграда у Улици Обилићев венац бр. 22
41. Кућа Поповића у Улици учитељ Тасиној бр. 17
42. Зграда Председништва Скупштине Општине
43. Црква Св. Арханђела /мали саборни храм/
44. Зграда Гимназије „Стеван Сремац“
45. Зграда Прве јавне библиотеке у Јеронимовој улици
46. Зграда Учитељског дома
47. Зграда Симфонијског оркестра
48. Зграда Суда
49. Зграда радио станице
50. Зграда поште 1
51. Зграда трговца Тодора Цекића
52. Зграда у Улици Светозара Марковића, бр. 40
53. Зграда у Улици Југ-Богдановој бр. 3
54. Зграда на Кеју 29. децембра бр. 10-12
55. Зграда у Улици Орловића Павла бр. 16

56. Зграда Специјалне полиције
57. Кућа у Улици Петра Вучинића бр. 26, „Турска амбасада“
58. Спомен гробница на Синђелићевом тргу
ОПШТИНА НИШКА БАЊА
59. Стара сеоска кућа Тодора Коцића у Јелашници
60. Старо купатило са базенима 3 и 4
61. Манастир Св. Петка „Иверица“ у Островици
62. Комплекс цркве Св. Николе у селу Манастир
63. Зграда ликовне колоније у Сићеву
64. Зграда старе хидроелектране „Св. Петка“ у Острвици
ОПШТИНА ПАЛИЛУЛА
65. Споменик на гробу Атанасија Петровића, учитељ Тасе
66. Споменик на гробу пуковника Милована Недића
67. Гробница са спомеником сердару Јолу Пилетићу
68. Гробница са спомеником Тодору Станковићу
69. Споменик на гробу Станку Власотиначком
70. Ратно војно гробље британског команвелта
71. Споменик на гробу Николе - Коле Рашића
72. Гробница са спомеником Нестору Жучном - Проки Јовкићу
73. Зграда Инжењеријске касарне
74. Црква Св. Николе
75. Старо Нишко гробље
ОПШТИНА ПАНТЕЛЕЈ
76. Црква посвећена Св. Арханђелу Михаилу у Доњем Матејевцу
77. Средњовековни локалитет цркве Св. Пантелејмона и некрополе
78. Манастир Св. Јована Крститеља код Горњег Матејевца
79. Црква Св. Петке код Доњег Матејевца
80. Црква Св. Николе у Каменици
ОПШТИНА ЦРВЕНИ КРСТ
81. Зграда Историјског архива у Нишкој Тврђави
82. Спомен костурница стрељаним и вешаним учесницима Топличког устанка
83. Зграда Хранта Мумџијана – грчки конзулат
84. Комплекс са црквом Св. Николе код села Миљковца

Просторне културно – историјске целине

ОПШТИНА МЕДИЈАНА

1. Шире подручје Улице Обреновићевоје
ОПШТИНА ЦРВЕНИ КРСТ

2. Комплекс Дуванске индустрије у Нишу

Археолошка налазишта од изузетног значаја

ОПШТИНА МЕДИЈАНА

1. „Бресје“ - Медиана код Ниша

Археолошка налазишта од великог значаја

ОПШТИНА ЦРВЕНИ КРСТ

1. Велика хумска чука код Хума

Археолошка налазишта

ОПШТИНА ПАЛИЛУЛА

1. Бубањ код Новог села

ОПШТИНА ПАНТЕЛЕЈ

2. Део византијске некрополе у Нишу
3. Византијска гробница код јагодин-малског моста у Нишу

ОПШТИНА ЦРВЕНИ КРСТ

4. Римска грађевина са мозаиком на Коњском гробљу

Знаменита места од изузетног значаја

ОПШТИНА ПАЛИЛУЛА

1. Спомен парк Бубањ - место стрељања родољуба другог светског рата
- #### ОПШТИНА ПАНТЕЛЕЈ
2. Чегар - место из Првог српског устанка (са шанчевима и спомеником)

Знаменита места

ОПШТИНА ПАЛИЛУЛА

1. Меморијални парк - старо војно гробље на Делијском вису

3.1.4. ОПШТИ И ПОСЕБНИ УСЛОВИ И МЕРЕ ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТА И ЗДРАВЉА ЉУДИ И ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА, ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА, ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКИХ НЕСРЕЋА И РАТНИХ ДЕЈСТАВА

Општи и посебни услови и мере заштите живота и здравља људи обрађене су у поглављу 2.8.1 *Заштита животне средине, уређење и унапређење предела*, док су општи и посебни услови и мере заштите од пожара, елементарних непогода, техничко-технолошких несрећа и ратних дејстава обрађене у поглављу 2.9. *Организација простора од интереса за одбрану земље и заштиту од елементарних непогода*

3.1.5. ПОСЕБНИ УСЛОВИ ПРИСТУПАЧНОСТИ ПОВРШИНА И ОБЈЕКТА ЈАВНЕ НАМЕНЕ

Приликом изградње јавних површина и објеката, пројектовањем тротоара потребне ширине и без већих степеника, закошавањем и спуштањем ивичњака тротоара и стаза, посебно на пешачким прелазима, као и изградњом предвиђених рампи уз степеништа и пешачке комуникације на прилазима зграда, потребно је омогућити несметано кретање, коришћење слободних и јавних површина, као и приступ јавним и комерцијалним садржајима хендикепираним и инвалидним лицима, старим особама и особама са децом (у складу са стандардима за просторне потребе инвалида у зградама и околини за прилазне елементе и просторе). Одређене делове пешачких стаза по потреби ће се опремити одговарајућим држачима за случај поледице.

Приликом уређења слободних и зелених парковских површина, стаза и пешачких токова, код пројектовања нових објеката, као и код реконструкције приземља постојећих објеката, где год је то могуће, уз (или уместо) степеништа предвидеће се косе рампе за кретање хендикепираних лица, старих особа и особа са дечјим колицима.

3.2. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА

Правила уређења и грађења доносе се за делове територије планског подручја за које није предвиђена израда урбанистичких планова (на основу члана 20. тачка 5. Закона о планирању и изградњи -“Службени гласник РС бр.72/09 и 81/09, у даљем тексту Закон и на основу чл.8. Правилника о изменама и допунама Правилника о садржини, начину и поступку израде планских докумената- „Службени гласник РС бр.69/2010“).

Правилима грађења се утврђују услови и елементи неопходни за издавање Информације о локацији и Локацијске дозволе за изградњу: породичних, вишепородичних и сеоских стамбених, пословних, комерцијалних, индустријских, економских и других објеката.

3.2.1. ОПШТИ УСЛОВИ

Постојећи објекти, чији су параметри (индекс изграђености и заузетости парцеле, спратност, итд) већи од утврђених вредности, задржавају постојеће параметре без могућности доградње.

За постојеће објекте чији су параметри (индекс изграђености и заузетости парцеле и спратност, итд.) мањи од утврђених вредности, могућа је доградња до испуњења задатих параметара према Правилима грађења за конкретну намену.

За постојеће објекте чија су међусобна и растојања од граница парцеле мања од вредности утврђених Правилима грађења за конкретну намену, у случају реконструкције, на суседним странама није дозвољено постављати отворе стамбених просторија.

У случају замене објекта новим, поштују се урбанистички параметри дефинисани овим планом.

Врста и намена објеката који се могу градити као и врста и намена објеката чија је изградња забрањена у појединим зонама дати су у правилима грађења за сваку зону појединачно.

Услови за формирање грађевинске парцеле (минимална површина парцеле и минимална ширина парцеле према саобраћајници) дефинисане су за сваку намену према типологији градње.

Позиционирање објеката на парцели дефинише се грађевинском линијом у односу на: регулациону линију, границу бочне суседне парцеле и границу унутрашње суседне парцеле. У зони у којој постоје изграђени објекти (потпуно или делимично формиран блокови), позиција објеката на парцели утврђује се у складу са правилима за одговарајућу типологију градње и на основу позиције већине изграђених објеката у блоку. Правила за позиционирање објеката на парцели су дефинисана за сваку намену у складу са типологијом градње.

Највећи дозвољени индекси заузетости и изграђености грађевинске парцеле дефинисани су за сваку намену у складу са типологијом градње.

Највећа дозвољена спратност и висина објекта дефинисани су за сваку намену у складу са типологијом градње.

Најмања дозвољена међусобна удаљеност објеката међусобно и у односу на границе парцела одређена је за сваку намену у складу са типологијом градње.

Услови за изградњу других објеката на истој грађевинској парцели дефинисани су за сваку намену у складу са типологијом градње.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и простору за паркирање возила дефинисани су за сваку намену у складу са типологијом градње.

Компатибилни садржаји и врсте објеката по планираним претежним наменама одређени су у склопу допунских намена за сваку намену у складу са типологијом градње.

Код изградње индустријских објеката који подлежу обавези израде процене утицаја на животну средину обавезна је примена заштитних растојања и других мера заштите животне средине утврђених на основу процене утицаја на животну средину, а у складу са Уредбом о утврђивању „Листе I“ пројеката за које је обавезна процена утицаја и „Листе II“ пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, број 84/2005).

3.2.2. ОПШТИ ПОЈМОВИ

Испади грађевинских елемената

Хоризонтална пројекција испада поставља се у односу на грађевинску, односно регулациону линију. Испади на објекту не могу прелазити грађевинску линију више од 1,6m, односно регулациону линију више од 1,2m и то на делу објекта вишем од 4,00m.

Испади грађевинских елемената у приземљу

Грађевински елементи на нивоу приземља могу прећи грађевинску линију рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада, и то:

Излози локала 0,3m, по целој висини, када најмања ширина тротоара износи 3,0m, а испод те ширине није дозвољена изградња испада излога локала у приземљу;

Излози локала 0,9m по целој висини у пешачким зонама;

Транспарентне браварске конзолне надстрешнице у зони приземне етаже 2,0m по целој ширини објекта са висином изнад 4,0m;

Платнене надстрешнице са масивном браварском конструкцијом 1,0m од спољне ивице тротоара на висини изнад 4,0m, а у пешачким зонама према конкретним условима локације;

Конзолне рекламе 1,2m на висини изнад 4,0m.

Испади грађевинских елемената у спрату

Грађевински елементи (еркери, дократи, балкони, улазне надстрешнице са и без стубова, надстрешнице и сл.) на нивоу првог спрата могу да пређу грађевинску, односно регулациону линију рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада), и то:

На делу објекта према предњем дворишту 1,2m, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 50% уличне фасаде изнад приземља;

На делу објекта према бочном дворишту претежно северне оријентације (најмањег растојања од 1,5m) 0,6m, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 30% бочне фасаде изнад приземља;

На делу објекта према бочном дворишту претежно јужне оријентације (најмањег растојања од 2,5m) 0,9m, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 30% бочне фасаде изнад приземља;

На делу објекта према задњем дворишту (најмањег растојања од задње линије суседне грађевинске парцеле од 5,0m) 1,2m, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 30% задње фасаде изнад приземља.

Степеништа

Отворене спољне степенице могу се постављати на објекат (предњи део) ако је грађевинска линија 3,0m увучена у односу на регулациону линију и ако савлађују висину до 0,9m. Отворене спољне степенице које савлађују висину преко 0,9m улазе у габарит објекта. Отворене спољне степенице које се постављају на бочни или задњи део објекта не могу ометати пролаз и друге функције дворишта.

Подрумске етаже

Грађевински елементи испод коте тротоара (подрумске етаже) могу прећи грађевинску, односно регулациону линију (рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада), и то:

Стопе темеља и подрумски зидови 0,15m до дубине од 2,6m испод површине тротоара, а испод те дубине 0,5m;

Шахте подрумских просторија до нивоа коте тротоара 1,0m.

Стопе темеља не могу прелазити границу суседне парцеле, осим уз сагласност власника или корисника парцеле.

Назидак

Висина назитка стамбене поткровне етаже износи највише 1,6m рачунајући од коте пода поткровне етаже до тачке прелома кровне косине, а одређује се према конкретном случају.

Ограде

Грађевинске парцеле могу се ограђивати зиданом оградом до висине од 0,9m (рачунајући од коте тротоара) или транспарентном оградом до висине од 1,4m.

Парцеле чија је катастарска нивелета виша од 0,9m од суседне, могу се ограђивати транспарентном оградом до висине од 1,4m која се може постављати на подзид чију висину одређује надлежни општински орган.

Зидане и друге врсте ограда постављају се на регулациону линију тако да ограда, стубови ограде и капије буду на грађевинској парцели која се ограђује.

Зидана непрозирна ограда између парцела подиже се до висине 1,4m уз сагласност суседа, тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде.

Суседне грађевинске парцеле могу се ограђивати живом зеленом оградом која се сади у осовини границе грађевинске парцеле или транспарентном оградом до висине од 1,4m, која се поставља према катастарском плану и операту, тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде.

Врата и капије на уличној оградни не могу се отворити ван регулационе линије.

Парцела у сеоском насељу може се преграђивати у функционалне целине (стамбени део, економски део, економски приступ, стамбени приступ и окућница), с тим да висина унутрашње ограде не може бити већа од висине спољне ограде.

Грађевинске парцеле на којима се налазе објекти који представљају непосредну опасност по живот људи, као и грађевинске парцеле специјалне намене ограђују се на начин који одреди надлежни орган.

Грађевинске парцеле на којима се налазе индустријски објекти и остали радни и пословни објекти индустријских зона (складишта, радионице) могу се ограђивати зиданом оградом висине до 2,2m.

Слободне и зелене површине на парцели

Минимални проценат зелених површина на парцели дефинисан је за сваку намену према типологији градње.

Одводњавање

Површинске воде се одводе са парцеле слободним падом према риголама, односно према улици (код регулисане канализације, односно јарковима) са најмањим падом од 1,5%.

Површинске воде са једне грађевинске парцеле не могу се усмеравати према другој.

Површинске и друге отпадне воде из економског дворишта у сеоским насељима одводе се регулисано до ђубришне јаме када се економско двориште налази уз јавни пут.

Архитектонско обликовање

Спољни изглед објекта, облик крова, примењени материјали, боје и други елементи утврђују се идејним архитектонским пројектом. Обликовање фасаде, одабир грађевинског материјала и боја, кровни покривач, архитектонски детаљи, оgrade и сл. треба да су у складу са амбијентом и да доприносе очувању визуелног идентитета и унапређењу естетских вредности простора. Не користити елементе и композиције које воде ка кичу, као што су нападни фолклоризам, плагијати детаља античке архитектуре, псеудоархитектура заснована на префабрикованим стилским, бетонским, пластичним, гипсаним и другим елементима, додавање лажних мансардних кровова, архитектонски насилно претварање равних кровова у косе и слично. Нови објекти својим пропорцијама и архитектуром треба да чине обликовну целину са суседним објектима и блоком у целини.

Применити савремене и квалитетне грађевинске материјале. Кровни покривач ускладити са примењеним материјалима на фасади. Применити савремене грађевинске материјале. Није дозвољено формирање поткровља у више нивоа. Дозвољено је формирање вертикалних отвора у поткровљу, са висином од коте пода поткровне етаже до преломне линије отвора максимално 2,2м чиме се обезбеђују излази на балкон или лођу у поткровљу. Облик и ширина отвора морају бити усклађени са елементима фасаде и пратити ритам отвора на нижим етажама. Мансардни кров пројектовати као традиционални мансардни кров, уписан у полукруг без препуста или на других испада ван основног габарита објекта. Вертикални мансардни прозори или излази на лођу се могу поставити само на стрмију раван мансардног крова.

Услови за изградњу или реконструкцију непокретних културних добара као и објеката који се налазе у заштићеној околини непокретних културних добара утврђују се конзерваторским условима надлежне установе заштите споменика културе. У оквиру постојећих насеља изражених амбијенталних вредности приоритет има реконструкција постојећих кућа са окућницом и пратећим објектима (вајати, млекаре, кошеви и др) у функцији сеоског туризма. У оквиру постојеће окућнице дозвољава се изградња нових објеката у традиционалном изгледу у функцији сеоског туризма. Простор детаљно планирати и градити у стилу градитељског наслеђа подручја са наглашеном традицијом и обновом историјски интересантних објеката.

3.2.3. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА ЗА ЦЕЛИНЕ И НАСЕЉА ЗА КОЈЕ ПРОСТОРНИ ПЛАН САДРЖИ ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ УРЕЂЕЊА

На основу анализе стања коришћења земљишта на планском подручју и еколошке подобности истог, а имајући у виду и евидентиране потребе за простором и делатностима, правила грађења доносе се за целине и насеља одређене шемама уређења насеља:

1. Становање:
 - стамбена зона С1 и
 - стамбена зона С2.
2. Радна зона:
 - пољопривредни комплекси,
 - фарме за узгој стоке и
 - објекти производних и комерцијалних делатности.
3. Површине јавне намене

3.2.3.1. Становање

Стамбена зона С1

Основна намена:	становање
Допунска намена:	трговина, угоститељство, администрација, услуге, занатство, сервиси, објекти за пружање туристичких услуга у сеоском домаћинству, економски објекти
Индекс заузетости:	до 0,4
Индекс изграђености:	до 1,0
Највећа спратност:	П+2+ПК, могућа је изградња подрумских или сутеренских просторија ако не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе
Највећа висина:	12,0

Услови за образовање грађевинске парцеле

Најмања површина грађевинске парцеле за изградњу слободностојећег породичног стамбеног објекта је $300,0\text{m}^2$, двојног објекта је $400,0\text{m}^2$ (две по $200,0\text{m}^2$), објеката у непрекинутом низу $150,0\text{m}^2$, полуатријумских објеката $130,0\text{m}^2$ и објеката у прекинутом низу $200,0\text{m}^2$.

Најмања ширина фронта грађевинске парцеле за изградњу слободностојећег породичног стамбеног објекта је $10,0\text{m}$, двојних објеката $16,0\text{m}$ (два по $8,0\text{m}$) и објеката у непрекинутом низу $5,0\text{m}$.

Положај у односу на регулацију

Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије је $3,0\text{m}$.

Растојање од граница парцеле

Најмање дозвољено растојање основног габарита (без испада) објекта и линије суседне грађевинске парцеле је за:

- слободностојеће објекте на делу бочног дворишта северне оријентације $1,5\text{m}$;
- слободностојеће објекте на делу бочног дворишта јужне оријентације $2,5\text{m}$;
- двојне објекте и објекте у прекинутом низу на бочном делу дворишта $4,0\text{m}$;
- први или последњи објекат у непрекинутом низу $1,5\text{m}$.

За зоне изграђених стамбених објеката чије је растојање до границе грађевинске парцеле различито од наведених вредности нови објекти се могу постављати и на растојањима која су ранијим правилима постављена и то:

- слободностојећи објекти на делу бочног дворишта северне оријентације $1,0\text{m}$;
- слободностојећи објекти на делу бочног дворишта јужне оријентације $3,0\text{m}$.

Међусобна удаљеност објекта

Међусобна удаљеност стамбених објеката осим полуатријумских објеката и објеката у непрекинутом низу као и удаљеност новог стамбеног објекта од другог објекта било које врсте изградње или нестамбеног објекта је $4,0\text{m}$.

За изграђене стамбене објекте чија међусобна удаљеност износи мање од $3,0\text{m}$, у случају реконструкције не могу се на суседним странама предвиђати наспрамни отвори стамбених просторија.

Услови за изградњу других објеката на истој грађевинској парцели

Дозвољени су економски објекти, објекти за пружање туристичких услуга у сеоском домаћинству и објекти за обављање делатности које не угрожавају основну намену и које немају негативних утицаја на животну средину.

Економске објекте је могуће планирати под условима задовољења свих хигијенских захтева и прописа везаних за заштиту животне средине. Економски објекти се не урачунавају у корисну бруто развијену грађевинску површину, али се површина под овим објектима узима у обзир при израчунавању индекса заузетости. Архитектонску обраду стамбених, помоћних и економских објеката прилагодити амбијенту у традицији народног градитељства.

Максимална висина економских и помоћних објеката износи 5m .

Економски објекти су:

- сточне стаје (живинарници, свињци, говедарници, овчарници, козарници), испусти за стоку, ђубришне јаме (ђубришта), пољски клозети и др;
- уз стамбени објекат: летња кухиња, млекара, санитарни пропусник, магацини хране за сопствену употребу и др;
- пушнице, сушнице, кош, амбар, надстрешница за машине и возила, магацини хране и објекти намењени исхрани стоке и др.

Позиционирање помоћних и економских објеката

Објекти за обављање услужних, занатских, трговинских и угоститељских делатности могу бити у оквиру стамбених објеката (најчешће у приземљу) или у оквиру помоћног објекта на парцели.

Позиција економских објеката у односу на грађевинску линију утврђује се применом најмањих дозвољених растојања утврђених овим правилима. Међусобно растојање стамбеног објекта и сточне стаје је $15,0\text{m}$. Ђубриште и пољски клозет могу бити удаљени од стамбеног објекта, бунара, односно живог извора воде најмање $20,0\text{m}$, и то само на нижој коти. Ако се економски делови суседних парцела непосредно граниче, растојање нових економских објеката од границе парцеле не може бити мање од $1,0\text{m}$. Ако се економски део једне парцеле непосредно граничи са стамбеним делом друге парцеле, растојање нових економских објеката зависе од организације економског дворишта, с тим да се прљави објекти могу постављати само низ ветар у односу на чисте објекте.

На парцели са нагибом терена од јавног пута (наниже), у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти уз јавни пут. Најмања ширина присутног економског пута на парцели износи $3,0\text{m}$. Економско двориште се поставља иза стамбеног дворишта (наниже).

Распоред објеката у односу на правац доминантних ветрова је такав да се низ правац ветра постављају најпре чисте функција ка прљавијим, или је размештај такав да ваздух са мирисима, задахом и слично мимоилази чисте садржаје.

Распоред објеката у односу на нагиб терена је по групацијама, од чистијих функција и садржаја ка прљавијим. На парцели са нагибом терена према јавном путу (навише), у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти, економско двориште може бити уз јавни пут ако ширина парцеле то дозвољава (растојање од регулационе до грађевинске линије економских објеката утврђује се применом општих правила регулације увећаним за најмање 3,0m зеленог простора). На парцели са нагибом терена од јавног пута (раниже), у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти уз јавни пут.

Међусобна растојања помоћних објеката зависе од организације дворишта, с тим да се прљави објекти могу постављати само низ ветар у односу на чисте објекте.

Минимално растојање између стамбеног објекта и објеката за смештај стоке је 15,0m. Минимално удаљење септичке јаме од стамбеног објекта је 6m а од границе суседне парцеле 3,0m. Ђубриште и стајњак морају бити удаљени од стамбеног објекта, бунара, односно живог извора воде најмање 20,0m и то само на нижој коти, низ ветар.

Сточне фарме већег капацитета од 10 грла нису дозвољене у оквиру стамбеног подручја.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и простору за паркирање

Ширина приватног пролаза за парцеле које немају директан приступ јавном путу не може бити мања од 2,5m.

Паркирање и гаражирање

Паркинг простор предвидети у оквиру грађевинске парцеле, изван површине јавног пута, и то једно паркинг или гаражно место за сваки стан или једно паркинг место на 70m² корисне површине с тим да најмање половина возила буде смештена у гаражама.

Услови заштите суседних објеката

У току извођења радова и при експлоатацији, водити рачуна о техничким и еколошким условима на суседним парцелама и о безбедности објеката изграђених на њима (при ископу темеља, одводњавању површинске воде, гаражирању возила, изношењу шута, смећа и др)

Услови прикључења на комуналну и осталу инфраструктуру су у складу са условима надлежних комуналних и осталих предузећа.

Услови заштите животне средине, хигијенски услови, заштита од пожара, безбедносни услови су у складу са мерама заштите према нормативима и прописима за конкретну област.

Зеленило и слободне површине

Предвидети најмање 10% површине грађевинске парцеле.

Стамбена зона С2

Основна намена:	становање
Допунска намена:	услуге, занатство, сервиси, објекти за пружање туристичких услуга у сеоском домаћинству, економски објекти
Индекс заузетости:	до 0,3
Индекс изграђености:	до 0,6
Највећа спратност:	П+1+ПК, могућа је изградња подрумских или сутеренских просторија ако не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе
Највећа висина:	10,0m

Услови за образовање грађевинске парцеле

Најмања површина парцеле за пољопривредна домаћинства је 800,0m² а за мешовита 600,0m². Најмања ширина фронта парцеле за све врсте домаћинства износи 15,0m.

Положај у односу на регулацију

Минимално растојање грађевинске линије од регулационе линије је 5,0 m.

Растојање од граница парцеле

Растојање основног габарита слободностојећег објекта на делу бочног дворишта северне оријентације и линије суседне грађевинске парцеле је 2,5m, а двојних и објеката у прекинутом низу 4,0m.

За изграђене стамбене објекте чије је растојање до границе грађевинске парцеле мање од наведених вредности не могу се на суседним странама предвиђати отвори стамбених просторија.

Међусобна удаљеност објекта

Међусобна удаљеност објеката износи најмање половину висине вишег објекта.

Међусобна удаљеност спратних објеката је 10,0m, а приземних слободностојећих 6,0m.

За објекте на грађевинским парцелама чија је ширина фронта већа од 15,0m међусобна удаљеност је најмање 6,0m.

За изграђене објекте на грађевинским парцелама чија је ширина фронта мања од 15,0m међусобна удаљеност износи најмање 5,0m.

За изграђене објекте који су међусобно удаљени мање од 3,0m не могу се на суседним странама предвиђати отвори стамбених просторија.

Услови за изградњу других објеката на истој грађевинској парцели

На грађевинској парцели могу се градити економски објекти и објекти за пружање туристичких услуга у сеоском домаћинству. Економске објекте је могуће планирати под условима задовољења свих хигијенских захтева и прописа везаних за заштиту животне средине. Економски објекти се не урачунавају у корисну бруто развијену грађевинску површину, али се површина под овим објектима узима у обзир при израчунавању индекса заузетости. Архитектонску обраду стамбених, помоћних и економских објеката прилагодити амбијенту у традицији народног градитељства.

Максимална висина помоћних објеката износи 5m.

Економски објекти су:

-сточне стаје (живинарници, свињци, говедарници, овчарници, козарници), испусти за стоку, ђубришне јаме (ђубришта), пољски клозети и др. ;

-уз стамбени објекат: летња кухиња, млекара, санитарни пропусник, магацини хране за сопствену употребу и др;

-пушнице, сушнице, кош, амбар, надстрешница за машине и возила, магацини хране и објекти намењени исхрани стоке и др.

Позиционирање економских објеката

Позиција економских објеката у односу на грађевинску линију утврђује се применом најмањих дозвољених растојања утврђених овим правилима. Међусобно растојање стамбеног објекта и сточне стаје је 15,0m. Ђубриште и пољски клозет могу бити удаљени од стамбеног објекта, бунара, односно живот извора воде најмање 20,0m, и то само на нижој коти. Ако се економски делови суседних парцела непосредно граниче, растојање нових економских објеката од границе парцеле не може бити мање од 1,0m. Ако се економски део једне парцеле непосредно граничи са стамбеним делом друге парцеле, растојање нових економских објеката зависе од организације економског дворишта, с тим да се прљави објекти могу постављати само низ ветар у односу на чисте објекте.

На парцели са нагибом терена од јавног пута (наниже), у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти уз јавни пут. Најмања ширина присутног економског пута на парцели износи 3,0m. Економско двориште се поставља иза стамбеног дворишта (наниже).

Распоред објеката у односу на правац доминантних ветрова је такав да се низ правац ветра постављају најпре чисте функција ка прљавијим, или је размештај такав да ваздух са мирисима, задахом и слично мимоилази чисте садржаје.

Распоред објеката у односу на нагиб терена је по групацијама, од чистијих функција и садржаја ка прљавијим. На парцели са нагибом терена према јавном путу (навише), у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти, економско двориште може бити уз јавни пут ако ширина парцеле то дозвољава (растојање од регулационе до грађевинске линије економских објеката утврђује се применом општих правила регулације увећаним за најмање 3,0m зеленог простора). На парцели са нагибом терена од јавног пута (наниже), у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти уз јавни пут.

Међусобна растојања помоћних објеката зависе од организације дворишта, с тим да се прљави објекти могу постављати само низ ветар у односу на чисте објекте.

Минимално растојање између стамбеног објекта и објеката за смештај стоке је 15,0m. Минимално удаљење септичке јаме од стамбеног објекта је 6m а од границе суседне парцеле 3,0m. Ђубриште и стајњак морају бити удаљени од стамбеног објекта, бунара, односно живог извора воде најмање 20,0m и то само на нижој коти, низ ветар.

Сточне фарме већег капацитета од 10 грла нису дозвољене у оквиру стамбеног подручја.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и простору за паркирање

Сваки објекат мора да има одговарајућу везу са приступним саобраћајницама, саобраћај унутар грађевинске парцеле треба да буде добро организован, са функционалним приступом простору за паркирање. Најмања ширина приступног стамбеног пута је 2,5m, а економског 3,0m.

Паркирање и гаражирање

Паркинг простор предвидети у оквиру грађевинске парцеле и то за сваки стан 1,5 паркинг место или једно паркинг место на 70,0m² корисне површине.

Услови заштите суседних објеката

У току извођења радова и при експлоатацији, водити рачуна о техничким и еколошким условима на суседним парцелама и о безбедности објеката изграђених на њима (при ископу темеља, одводњавању површинске воде, гаражирању возила, изношењу шута, смећа и др).

Услови прикључења на комуналну и осталу инфраструктуру су у складу са условима надлежних комуналних и осталих предузећа.

Услови заштите животне средине, хигијенски услови, заштита о пожара, безбедносни услови су у складу са мерама заштите према нормативима и прописима за конкретну област.

Зеленило и слободне површине

Предвидети најмање 20% површине грађевинске парцеле.

3.2.3.2. Радне зоне

Пољопривредни комплекси

Основна намена:	прерада и складиштење пољопривредних производа и воћа, производња хране и сточне хране
Допунска намена:	сервиси, складиштење и друге производне делатности које не угрожавају здравље људи и животну средину
Индекс заузетости:	до 1ha - 0,3, од 1ha до 3ha - 0,25, преко 3ha - 0,2
Индекс изграђености:	до 1ha - 0,35 од 1ha до 3ha - 0,3, преко 3ha - 0,25
Највећа спратност:	П+1, могућа је изградња подземних етажа ако не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе
Највећа висина:	12,0m, осим за технолошке објекте (силоси и сл.) где се може утврдити и већа висина према технолошким потребама. Уколико су посебни објекти виши од 30,0m неопходно је прибавити мишљење и сагласност институција надлежних за безбедност ваздушног саобраћаја Дозвољена висина за рекламне стубове је 30,0m.

Услови за образовање грађевинске парцеле

Најмања површина грађевинске парцеле 2000,0m²

Најмања ширина грађевинске парцеле минимална ширина парцеле 30,0m

Минимално опремање грађевинске парцеле подразумева обезбеђење приступног пута, водоснабдевања, прикупљања и пречишћавања отпадних вода, прикључка за електроенергетску и телекомуникациону мрежу, уређење манипулативног простора, паркинга за различите врсте возила и посебне просторије или ограђени простора са посудама за прикупљање отпада.

Положај у односу на регулацију

Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије је 15,0m. У простору између регулационе и грађевинске линије може се поставити само портирница, улазни и контролни пункт.

Комерцијалне објекте, административне и управне зграде или садржаје којима приступају посетиоци (изложбени салони, продајни простори и сл.) позиционирати према јавној површини (улици), а производне објекти (производне хале, магацини, складишта и сл.) у залеђу парцеле.

Растојање од граница парцеле

Минимално растојање грађевинске линије објекта од регулационе линије парцеле -15,0m.

Минимално растојање објекта од бочних граница парцеле - 6,0m.

Минимално растојање два објекта напарцели - 8,0m.

Минимално растојање објекта од задње границе парцеле - 12,0m.

Међусобна удаљеност објекта

Најмања дозвољена удаљеност објекта од бочних суседних објеката је 0,3% висине вишег објекта, али не мање од 12m.

Услови за изградњу других објеката на истој грађевинској парцели

На грађевинској парцели може се дозволити изградња и других објеката технолошких и посебних објеката који су у функцији главног (димњаци, ветрењаче, водоводни торњеви, рекламни стубови, и др.), спратности до П+1, индекса заузетости до 0,7 и индекса изграђености до 2,0 рачунато на нивоу грађевинске парцеле Дозвољене су делатности које не угрожавају основну намену и које немају негативних утицаја на животну средину.

Посебни објекти морају бити позиционирани на парцели, у оквиру грађевинских линија.

Посебни објекти у производним комплексима се постављају тако да не представљају опасност по безбедност и животну средину. Потребна је верификација идејног пројекта на Комисији за планове, пре издавања одобрења за изградњу.

Распоред објеката у групацијама је од чистијих функција и садржаја ка прљавијим, у односу на нагиб терена а у односу на правац дувања доминантних ветрова равак да се низ правац доминантних ветрова постављају најпре чисте функције ка прљавијим, или је размештај такав да ваздух са мирисима мимоилази чисте садржаје.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и простору за паркирање

Сваки објекат мора да има одговарајућу везу са приступним саобраћајницама и функционални приступ простору за паркирање.

Ширина колског прилаза је најмање 3,5m.

Паркирање и гаражирање

Паркинг простор предвидети у оквиру грађевинске парцеле и то једно паркинг место на 70m² корисне површине. Број гаража предвидети према потреби, у комплексу.

Паркирање теретних возила и опреме мора се обезбедити на сопственој парцели.

У зависности од технолошког процеса у оквиру комплекса потребно је планирати претоварно-манипулативне површине и паркинг површине за теретна возила.

Услови заштите суседних објеката

У току извођења радова и при експлоатацији, водити рачуна о техничким и еколошким условима на суседним парцелама и о безбедности објеката изграђених на њима (при ископу темеља, одводњавању површинске воде, гаражирању возила, изношењу шута, смећа и др)

У оквиру комплекса предвидети подизање појасева заштитног зеленила (компактни засади).

Сва неопходна заштитна одстојања морају се остварити унутар саме парцеле.

Није дозвољено планирање површина за отворене депоније већ је неопходно предвидети посебне просторе за сакупљање, примарну селекцију и одношење комуналног и индустријског отпада.

Складиштење материјала и робе на отвореном делу парцеле не сме бити организовано у делу према јавној површини (улици), већ мора бити визуелно заклоњено објектима или зеленилом.

Складишта горива (нафта, бензин) се раде по посебним прописима.

Отпадне воде се пре испуштања морају пречишћавати, а слив канализационе мреже мора бити најмање 1000m испод мреже града, низводно.

Услови прикључења на комуналну и осталу инфраструктуру су у складу са условима надлежних комуналних и осталих предузећа.

Услови заштите животне средине, хигијенски, противпожарни и безбедносни услови

Мере заштите према нормативима и прописима за конкретну област. Обавезна је примена мера заштите животне средине за локалитете и појединачне производне капацитете на основу процене утицаја на животну средину.

Зеленило и слободне површине

Предвидети најмање 20% површине грађевинске парцеле. Предвидети појас заштитног зеленила ширине 5,0m на бочним и задњим границама комплекса и 10,0m према саобраћајници.

Фарме за узгој стоке

Основна намена:	сточне и живинарске фарме, рибњаци
Допунска намена:	кланице и прерада меса
Индекс заузетости:	до 0,7, осим за комплексе који за функционисање имају платое (пијаца, полигон за обуку возача) где може да буде до 0,4
Индекс изграђености:	до 2,0 осим за комплексе који за функционисање имају платое (пијаца, полигон за обуку возача) где може да буде до 1,0
Највећа спратност:	П+ПК, могућа је изградња подземних етажа ако не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе
Највећа висина:	15,0m, осим за технолошке објекте где се може утврдити већа висина према технолошким потребама. Уколико су објекти виши од 30,0m неопходно је

прибавити мишљење и сагласност институција надлежних за безбедност ваздушног саобраћаја. Дозвољена висина за рекламне стубове је 30,0m.

Услови за образовање грађевинске парцеле

Најмања површина грађевинске парцеле 3000,0m²

Најмања ширина грађевинске парцеле минимална ширина парцеле 25,0m

Терен мора бити раван или благо закошен, до 10% (објекти паралелни са изохипсама).

Минимално опремање грађевинске парцеле подразумева обезбеђење приступног пута, водоснабдевања, прикупљања и пречишћавања отпадних вода, прикључка за електроенергетску и телекомуникациону мрежу, уређење манипулативног простора, паркинга за различите врсте возила и посебне просторије или ограђене просторе са посудама за прикупљање отпада.

Положај у односу на регулацију

Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије је 15,0m. У простору између регулационе и грађевинске линије може се поставити само портирница, улазни и контролни пункт.

Комерцијалне објекте, административне и управне зграде или садржаје којима приступају посетиоци (изложбени салони, продајни простори и сл.) позиционирати према јавној површини (улици), а производне објекти (производне хале, магацини, складишта и сл.) у залеђу парцеле.

Растојање од граница парцеле

Минимално растојање објекта од регулационе линије парцеле 15,0m.

Минимално растојање објекта од бочних граница парцеле 6,0m.

Минимално растојање објекта од задње границе парцеле 12,0m.

Међусобна удаљеност објекта

Најмања дозвољена удаљеност објекта од бочних суседних објекта у оквиру комплекса је 0,5% висине вишег објекта, али не мање од 8,0m.

Код фарми за говеда растојање од стамбених објекта треба да је најмање 200m, од разне индустрије и магацина од 100-1000m.

Код фарми за свиње растојање од стамбених објекта треба да је најмање 1000m, од разне индустрије и магацина од 500-1000m, а од јавних комуникација 100m.

Код фарми за живину растојање од стамбених објекта треба да је најмање 1000m, од разне индустрије и магацина 1500m, а од јавних комуникација 500m.

Стаје се постављају на међусобном растојању од 10-20m у правцу југ-север, а простор између њих озелењава. Око сваке стаје се ради кружна комуникација у виду стазе око целог објекта, ширине пешачке стазе (осим када се предвиђају испусти за животиње непосредно наслоњени на објекте).

Складишта хране се постављају у непосредној близини стајских објекта како би транспортни путеви били максимално скраћени.

Растојање између складишта лако запаљивих садржаја и осталих зграда је најмање 20m низ ветар.

Ђубриште се поставља у најудаљенијем делу парцеле удаљено 50m од најближег производног објекта тако да ветрови не дувају према производним објектима.

Манипулативне површине у појединим блоковима објекта, у виду унутарњих дворишта и простора испред хангара, гаража, сило ровова, стаја, стајњака и сл. Њихова димензија је од 12-20m, може бити и већа што зависи од примењене механизације и њене бројности.

Мора постојати потпуна диференцијација између путева хране и осталих путева којима се крећу остали садржаји у комплексу.

Услови за изградњу других објекта на истој грађевинској парцели

Може се дозволити изградња пратећих објекта везаних за процес производње (складишта, сило ровови, сењаци, бинциклони, објекте за смештај и одржавање пољопривредних машина и оруђа, ветеринарска амбуланта, дјубриште, просторије намењене особљу, управи, и сл.) спратности до П+1.

Посебни објекти морају бити позиционирани на парцели, у оквиру грађевинских линија.

Организација треба да омогући етапну изградњу и развијање комплекса а објекте груписати по функцијама и садржајима и пшредвидети простор за касније измене, допуне и прилагодјавање.

Распоред објекта у односу на нагиб терена је од најчистијих садржаја ка најпрљавијим а у односу на правац доминантних ветрова низ правац се постављају чисте функција ка прљавијим или је размештај такав да ваздух са мирисима мимоилази чисте садржаје.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и простору за паркирање

Сваки објекат мора да има одговарајућу везу са приступним саобраћајницама и функционални приступ простору за паркирање. Ширина колског прилаза је најмање 3,5m.

Комплекс се оградање оградом висине 1,5-2,0m и предвиђа се најмањи потребан број улаза. Сви улази треба да су контролисани и садрже портирницу, дезинфекциону баријеру и колску вагу.

Фарме се не могу градити уз регионалне путеве.

Паркирање и гаражирање

Паркинг простор предвидети у оквиру грађевинске парцеле и то једно паркинг место на 70m² корисне површине. Број гаража предвидети према потреби, у комплексу.

Паркирање теретних возила и опреме мора се обезбедити на сопственој парцели.

У зависности од технолошког процеса у оквиру комплекса потребно је планирати претоварно-манипулативне површине и паркинг површине за теретна возила.

Услови заштите суседних објеката

У току извођења радова и при експлоатацији, водити рачуна о техничким и еколошким условима на суседним парцелама и о безбедности објеката изграђених на њима (при ископу темеља, одводњавању површинске воде, гаражирању возила, изношењу шута, смећа и др)

У оквиру комплекса предвидети подизање појасева заштитног зеленила (компактни засади).

Минималне ширине појаса заштитног зеленила за производне комплексе су 2,0m од бочних и задње границе парцеле и 6,0m према саобраћајници.

Сва неопходна заштитна одстојања морају се остварити унутар саме парцеле.

Распоред објеката у групацијама је од најчистијих функција и садржаја ка најпрљавијим, у односу на нагиб терена а у низ праваца доминантних ветрова се постављају најпре чисте функција ка прљавијим, или је размештај такав да ваздух са мирисима мимоилази чисте садржаје.

Није дозвољено планирање површина за отворене депоније већ је неопходно предвидети посебне просторе за сакупљање, примарну селекцију и одношење комуналног и индустријског отпада.

Услови прикључења на комуналну и осталу инфраструктуру су у складу са условима надлежних комуналних и осталих предузећа.

Дневне потребе за водом по грлу: код крупне стоке 100l, код ситне 10-50l, код живине 1l, за особље 30l и за машине 100l. За специјалне погоне (млекаре, прерада воћа, винарије) по одговарајућим нормативима.

Услови заштите животне средине, хигијенски, противпожарни и безбедносни услови

Обавезна је примена мера заштите животне средине за локалитете и појединачне производне капацитете на основу процене утицаја на животну средину.

Минимална ширина заштитног зеленог појаса према приступној саобраћајници износи 15,0m.

Минимална ширина заштитног зеленог појаса по ободу комплекса износи 10,0m.

Складиштење материјала и робе на отвореном делу парцеле не сме бити организовано у делу према јавној површини (улици), већ мора бити визуелно заклоњено објектима или зеленилом.

Складишта горива (нафта, бензин) се раде по посебним прописима.

Отпадне воде се пре испуштања морају пречишћавати, а слив канализационе мреже мора бити најмање 1000m испод мреже града, низводно.

Зеленило и слободне површине

Као апсорбциони појас за заштиту објеката изван комплекса, али и као заштита објеката унутар комплекса, од утицаја споља, као и између појединих групација или објеката појединачно предвидети најмање 20% површине грађевинске парцеле.

Објекти производних и комерцијалних делатности

Основна намена: индустријска, занатска и махнуфактурна производња

Допунска намена: складишта и стоваришта

Индекс заузетости: до 0,5 ha 0,7; од 0,5ha до 1ha 0,6; од 1ha до 3ha 0,5 и преко 3ha 0,4

Индекс изграђености: до 0,5ha 0,8; од 0,5ha до1ha 0,7; од1ha до 3ha 0,6 и преко 3ha 0,5

Највећа спратност: П+1, могућа је изградња подземних етажа ако не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе

Највећа висина: 15,0m, осим за технолошке објекте где се може утврдити већа висина према технолошким потребама. Уколико су објекти виши од 30,0m неопходно је прибавити мишљење и сагласност институција надлежних за безбедност ваздушног саобраћаја. Дозвољена висина за рекламне стубове је 30,0m.

Услови за образовање грађевинске парцеле

Најмања површина грађевинске парцеле 1500,0m²

Најмања ширина грађевинске парцеле минимална ширина парцеле 20,0m

Минимално опремање грађевинске парцеле подразумева обезбеђење приступног пута, водоснабдевања, прикупљања и пречишћавања отпадних вода, прикључка за електроенергетску и телекомуникациону мрежу, уређење манипулативног простора, паркинга за различите врсте возила и посебне просторије или ограђене просторе са посудама за прикупљање отпада.

Положај у односу на регулацију

Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије је 15,0m. У простору између регулационе и грађевинске линије може се поставити само портирница, улазни и контролни пункт.

Комерцијалне објекте, административне и управне зграде или садржаје којима приступају посетиоци (изложбени салони, продајни простори и сл.) позиционирати према јавној површини (улици), а производне објекти (производне хале, магацини, складишта и сл.) у залеђу парцеле.

Растојање од граница парцеле

Минимално растојање објекта од регулационе линије парцеле 15,0m.

Минимално растојање објекта од бочних граница парцеле 6,0m.

Минимално растојање објекта од задње границе парцеле 12,0m.

Међусобна удаљеност објекта

Најмања дозвољена удаљеност објеката од бочних суседних објеката у оквиру комплекса је 0,5% висине вишег објекта, али не мање од 8,0m.

Растојање између складишта запаљивих матерјала и осталих објеката је најмање 50,0m низ ветар.

Услови за изградњу других објеката на истој грађевинској парцели

У оквиру грађевинске парцеле се може дозволити изградња пратећих објеката везаних за процес производње (складишта, просторије за особље, управу, и сл.) спратности до П+0 и висине до 5,0m.

Организација треба да омогући етапну изградњу и развијање комплекса а објекте груписати по функцијама и садржајима и пшредвидети простор за касније измене, допуне и прилагођавање.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и простору за паркирање

Сваки објекат мора да има одговарајућу везу са приступним саобраћајницама и функционални приступ простору за паркирање. Сви улази треба да су контролисани и садрже портирницу.

Паркирање и гаражирање

Паркинг простор предвидети у оквиру грађевинске парцеле и то једно паркинг место на 70m² корисне површине. Број гаража, претоварно- манипулативне површине и паркинг површине за теретна возила предвидети у зависности од технолошког процеса, у комплексу.

Услови заштите суседних објеката

У току извођења радова и при експлоатацији, водити рачуна о техничким и еколошким условима на суседним парцелама и о безбедности објеката изграђених на њима (при ископу темеља, одводњавању површинске воде, гаражирању возила, изношењу шута, смећа и др)

У оквиру комплекса предвидети подизање појасева заштитног зеленила (компактни засади).

Сва неопходна заштитна одстојања морају се остварити унутар саме парцеле.

Није дозвољено планирање површина за отворене депоније већ је неопходно предвидети посебне просторе за сакупљање, примарну селекцију и одношење комуналног и индустријског отпада.

Складиштење материјала и робе на отвореном делу парцеле не сме бити организовано у делу према јавној површини (улици), већ мора бити визуелно заклоњено објектима или зеленилом.

Складишта горива (нафта, бензин) се раде по посебним прописима.

Отпадне воде се пре испуштања морају пречишћавати, а слив канализационе мреже мора бити најмање 1000m испод мреже града, низводно.

Услови прикључења на комуналну и осталу инфраструктуру су у складу са условима надлежних комуналних и осталих предузећа.

Услови заштите животне средине, хигијенски, противпожарни и безбедносни услови

Обавезна је примена мера заштите животне средине за локалитете и појединачне производне капацитете на основу процене утицаја на животну средину.

Зеленило и слободне површине

Као апсорбциони појас за заштиту објеката изван комплекса, али и као заштита објеката унутар комплекса од утицаја споља, као и између појединих групација или објеката појединачно, предвидети најмање 20% површине грађевинске парцеле.

3.2.3.3. Површине јавне намене

Основна намена:	просвета, здравство, спорт и рекреација, култура, управа
Допунска намена:	објекти у функцији основне делатности
Индекс заузетости:	до 0,8
Индекс изграђености:	до 1,5
Највећа спратност:	П+1+ПК, могућа је изградња подземних етажа ако не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе
Највећа висина:	12,0m

Услови за образовање грађевинске парцеле

Величина парцеле усаглашава се са потребама конкретне намене у складу са прописима и одговарајућим техничким нормативима.

Растојање од граница парцеле

Минимално растојање између регулационе и грађевинске линије је 2,0m.

Положај у односу на регулацију

Минимално растојање од граница парцеле је 1,5m сем центру насеља, где је могуће постављање објекта на међи.

Међусобна удаљеност објекта

Најмања дозвољена међусобна удаљеност објекта је минимално 0,5% висине вишег објекта, али не мање од 4,0m.

Услови за изградњу других објеката на истој грађевинској парцели

Могу се градити пратећи објекти у функцији делатности спратности до П+ПК.

Услови заштите суседних објеката:

У току извођења радова и при експлоатацији, водити рачуна о техничким и еколошким условима на суседним парцелама и о безбедности објеката изграђених на њима (при ископу темеља, одводњавању површинске воде, гаражирању возила, изношењу шута, смећа и др).

Паркирање и гаражирање

Објекат мора да има везу ширине минимум 3,5m са регулисаном саобраћајницом.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и простору за паркирање

Паркирање возила се мора регулисати у оквиру парцеле или јавне површине испред парцеле (уколико то дозвољава стање на терену), и то једно паркинг место на 100m² пословног простора или једно паркинг место на сваког запосленог, односно према стандарду за специфичне намене.

Паркирање теретних возила и опреме мора се обезбедити на сопственој парцели.

Услови прикључења на комуналну и осталу инфраструктуру су у складу са условима надлежних комуналних и осталих предузећа.

Услови заштите животне средине, хигијенски, противпожарни и безбедносни услови

Делатности које се обављају на парцелама не смеју ни у ком случају вршити штетне утицаје на околину у смислу емисије буке, аеро и других врста загађења.

Мере заштите према нормативима и прописима за конкретну област.

Зеленило и слободне површине

За зеленило и слободне површине предвидети најмање 10% површине грађевинске парцеле.

3.3. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА

3.3.1. МЕРЕ ЗА ПОДСТИЦАЊЕ РАВНОМЕРНОГ ТЕРИТОРИЈАЛНОГ РАЗВОЈА И КООПЕРАЦИЈЕ СА СУСЕДНИМ ЈЕДИНИЦАМА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

Као основно планско опредељење намеће се постизање већег степена просторно-функционалне интегрисаности подручја. Као предуслов ове поставке сматра се обезбеђење услова за већу саобраћајну, инфраструктурну, социо-економску и културолошку интеграцију подручја Просторног плана у односу на окружење, у првом реду са суседним функционалним подручјима, чему посебно погодују саобраћајно-географски положај и планирани развој привредно-радних зона и инфраструктурних система.

Реализација коридора Х и аутопута Е-80 ће се одразити на привредни развој, јер ће тако подручје Просторног плана, остварити брзу везу са осталим подручјима Србије, Европе и Азије, а тиме ће добити и боље услове за брже развијање појединих будућих привредних зона.

Упорешта за подстицање равномерног територијалног развоја огледају се у следећем:

-подизање нивоа квалитета живота и услуга у центрима заједнице насеља и њиховим функционалним подручјима, кроз модернизацију и изградњу комуналне и саобраћајне инфраструктуре и објеката јавних служби;

-обезбеђење подстицајних мера и средстава од стране државних и других фондова за развој локалних самоуправа и заједница;

-изградња профитабилних привредно-радних зона заснованих на тржишној економији и стварању вишкова.

За развој руралних насеља, активности је потребно усмеравати ка постепеном и одрживом економском, социјалном и физичком развоју и обнови, и спроводити их паралелно са развојем урбаног центра, у циљу функционалне просторно-системске интеграције свих насеља.

Основне мере које ће се спроводити су:

-изградња нових и реконструкција локалних саобраћајних и инфраструктурних веза, као и побољшање опремања сеоских насеља јавним и услужним садржајима;

-комбинован и компатибилан развој пољопривреде и других привредних, услужних и посредничких делатности, као што су: мали и средњи производни погони, домаћа радиност, занатство, трговина, скупљање шумских плодова, туризам, сервисне услуге и др;

-обезбеђење повољних услова пореске, стимулативне и субвентивне политике;

-поспешивање активности, везаних за ангажовање руралног становништва, за развој неаграрних и других делатности: услужне делатности, едукација пољопривредног становништва о новим техничко-технолошким достигнућима у области пољопривреде, промовисање старих етно-заната, посебни програми везани за културу, етнографију, фолклор, спорт, рекреацију и итд;

-стална бригаа о заштити животне средине уз чување природних вредности и реткости, неговање амбијенталних и културних особености, вредности и обичаја;

-организовање културних манифестација, спортских такмичења, сајмова, вашара и др.

3.3.2. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ УРБАНИСТИЧКИХ ПЛАНОВА И ДРУГЕ РАЗВОЈНЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ ЗА ПОДРУЧЈЕ ПЛАНА

Просторни план административног подручја града Ниша представља плански и правни основ за израду: 1) урбанистичких планова и 2) урбанистичко техничких докумената на подручју планске разраде овог Просторног плана, као и за 3) информацију о локацији и локацијску дозволу за делове територије у обухвату Плана за које није предвиђена израда урбанистичког плана (чл. 57. Закона о планирању и изградњи).

Просторни план ће се спроводити разрадом планских решења и пропозиција:

-урбанистичким плановима,

-урбанистичко-техничким документима,

-секторским плановима и програмима и

-директно на делу територије за који није предвиђена израда урбанистичког плана.

Као обавезујућа у спровођењу Просторног плана утврђују се планска решења дефинисана донетим просторним плановима подручја посебне намене: „Сићевачка клисура“, „Бојанине Воде“, „Топило“, „Каменички Вис“; и плановима инфраструктурних коридора Београд – Ниш, Ниш – граница Бугарске и Ниш – граница Македоније. На подручју тих планова, за линијске и пунктуалне инфраструктурне системе и објекте, за природна и културна добра примењиваће се планска решења, пропозиције и режими заштите који су утврђени тим просторним плановима.

3.3.2.1. Спровођење Просторног плана израдом урбанистичких планова

На основу Просторног плана урадиће се следећи урбанистички планови:

1) Генерални урбанистички план Ниша

Израда Генералног урбанистичког плана Ниша започета је истовремено са израдом Просторног плана административног подручја града Ниша и тече паралелно са израдом овог Плана.

2) Планови генералне регулације за:

-цело грађевинско подручје у границама Генералног урбанистичког плана Ниша;

-грађевинска подручја центара заједнице насеља (Матејевац, Ново село и Горња Топоница), појединачно или у обухвату планова генералне регулације подручја Генералног урбанистичког плана Ниша;

-грађевинска подручја насеља са ограниченим функцијама централитета (Доња Трнава, Крушце, Доње Међурово, Хум, Каменица, Сићево, Малча, Доња Студена, Прва Кутина и Габровац), појединачно или у обухвату планова генералне регулације подручја Генералног урбанистичког плана Ниша;

-грађевинска подручја насеља која се налазе уз деоницу инфраструктурног коридора Ниш – граница Бугарске (Горња Топоница, Берчинац, Мезграја, Доња Топоница, Горња Трнава и Палбина);
-грађевинска подручја насеља Горња Студена, као резиденцијалног пункта скијалишта „Бојанине воде“ и насеља Мраморски поток, као насеља са посебним условима грађења на условно стабилном земљишту.

Планови генералне регулације радиће се и у оквиру зона:

-Север, коју чине целе катастарске општине Палбина, Горња Трнава, Доња Трнава, Берчинац, Доња Топоница и Горња Топоница и део катастарске општине Мезграја и то у случајевима изградње саобраћајних и других инфраструктурних коридора и објеката, привредних зона и пратећих садржаја у коридорима аутопута Е-75 и Е-80 и Е-771;

-Југ, коју чине цела катастарска општина Доња Студена и део катастарске општине Горња Студена, и то у случајевима изградње објеката у функцији туризма.

3) Планови детаљне регулације за:

-делове насеља са примарном функцијом сеоског туризма и делове туристичких насеља и центара (Раутово, Радикина Бара, Манастир, Сићево, Сечаница, Коритник, Островица, Каменички Вис, Бања Топило, Нишка Бања, Бојанине Воде, Куновица, Церје и Кравље);

-викенд зоне у расутиим енклавама на укупном подручју Плана и на локалитетима: Куновица, Лазарево Село, Радикина Бара; између Кутинске реке и државног пута 241, а на потезу од Прве Кутине до Лазаревог Села (Рачји поток-Логор и др); „Попова глава“, Каменички Вис, Габровац, Манастир, Доње Влаसे, Турски Шанац, Вукманово, Просек, Јелашница, Сићево-запад, Сићево-исток, Островица-запад, Островица-исток, Берчинац, Доња Топоница, Бојанине Воде (Бучје и Појате), Суповац, Бања Топило, Лалинске Појате и Горња Студена;

-зоне изградње на подручју катастарских општина (Миљковац, Чукљеник и Раутово Кравље, Церје и Радикина Бара) изван насељених места, а које су за ту разраду дефинисане планом генералне регулације и

-зоне дефинисане овим Просторним планом и то у случајевима изградње:

-саобраћајних и других инфраструктурних коридора и објеката за које је неопходно одредити површине јавне намене,

-привредних зона и индустријских паркова,

-пратећих садржаја у коридорима аутопута Е-75 и Е-80 и Е-771,

-објеката у функцији туризма и спорта, као и у заштићеној околини НКД-а.

Смернице за израду урбанистичких планова

Урбанистички планови ће се радити у складу са концепцијом, смерницама, планским решењима коришћења, уређења и заштите планског подручја, а на основу Правила уређења и грађења, која су утврђена овим Просторним планом. Одступања од утврђених правила могућа су у зонама постојеће изграђености, у оквирима просторних могућности и еколошке толерантности.

До доношења наведених урбанистичких планова и урбанистичко техничких докумената примењиваће се планска решења (Поглавље II) за организацију, уређење, коришћење и заштиту простора и Правила уређења (Поглавље 3.1.) и грађења (Поглавље 3.2.) утврђена овим Просторним планом.

У границама Генералног урбанистичког плана Ниша примењиваће се планска решења, правила уређења и грађења утврђена тим генералним планом, ако нису у супротности са решењима и правилима овог Просторног плана. У случају неусаглашености примењиваће се решења и правила утврђена овим Просторним планом.

Стратешка процена утицаја плана на животну средину радиће се за урбанистичке планове у складу са одредбама чл. 5, 6 и 9. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину.

3.3.2.2. Спровођење Просторног плана израдом урбанистичких пројеката

На основу Просторног плана урадиће се урбанистички пројекти за:

-Етно – парк Коритник;

-улазни пункт у регионални парк природе „Сићевачка клисура“, специјални резерват природе „Јелашничка клисура“ и споменик природе „Церјанска пећина“;

-изградњу јавних објеката и уређење површина јавне намене у централној зони насеља и делу насеља намењеном за развој туризма;

-зоне у оквиру граница плана генералне или детаљне регулације које су за ту разраду дефинисане планом генералне или детаљне регулације.

3.3.2.3. Директно спровођење Просторног плана

На делу територије за који није предвиђена израда урбанистичког плана Просторни план се спроводи издавањем информације о локацији, локацијске и грађевинске дозволе директно из овог Плана, а према Правилима уређења и грађења утврђеним овим Планом као и на основу шематског приказа уређења насеља.

Шематски приказ уређења урађен је за грађевинска подручја следећих насеља: Веле Поље, Миљковац, Врело, Јасеновик, Чукљеник, Банцарево, Палиграце, Лесковик, Ореовац, Пасјача, Равни До, Вукманово, Бербатово, Доње Влаسه и Суповац.

Шематски приказ уређења ових насеља обухвата грађевинска подручја насеља одређена овим Просторним планом.

Просторни план се спроводи директно на основу правила уређења и грађења утврђених овим Просторним планом у оквиру следећих зона:

-Зона Z1, која обухвата делове катастарских општина Суповац, Сечаница, Лалинац, Вртиште и Крушце;

-Зона Z2, која обухвата целу катастарску општину Палиграце и део катастарске општине Веле Поље;

-Зона Z3, која обухвата целу катастарску општину Лесковик и делове катастарских општина Рујник и Хум;

-Зона Z4, која обухвата делове катастарских општина Каменица, Горњи Матејевац, Кнез Село, Јасеновик, Врело, Ореовац и Пасјача;

-Зона Z5, која обухвата делове катастарских општина Банцарево, Равни До и Куновица;

-Зона Z6 која обухвата целе катастарске општине Бербатово, Вукманово и Лазарево село и делове катастарских општина Доње Влаسه, Габровац, Прва Кутина и Радикина Бара.

Правила уређења и грађења за директно спровођење Просторног плана приказана су у поглављима 3.1. *Правила уређења*, и 3.2. *Правила грађења* и примењују се како за насеља тако и за зоне Z1-Z6.

3.4. ПРИОРИТЕТНА ПЛАНСКА РЕШЕЊА И ПРОЈЕКТИ

Приоритетне активности за имплементацију Просторног плана представљају планска решења за период до 2015. године дефинисана по основним областима и то:

У погледу коришћења **природних ресурса**:

-заштита најквалитетнијег пољопривредног земљишта од I до IV катастарске класе, забраном изградње ван грађевинског подручја одређеног Планом;

-заштита пољопривредног земљишта I до IV категорије од површинских и подземних вода и процеса ерозије и наноса проноса;

-контролисано коришћење хемијских ђубрива и средстава за заштиту биља;

-спречавање даљег уситњавања пољопривредних парцела стимулсањем укрупњавања земљишних поседа;

-привођење култури запуштеног и деградираног пољопривредног земљишта;

-потпуна санација дивљих депонија на пољопривредном земљишту;

-рекултивација и пошумљавање деградираног земљишта;

-спровођење активности на испитивању еколошке и економске оправданости експлоатације за угљоносне серије, бакар, лигнит, магнетит, бигар, туф, креду, магнезијум, базалт, кварцит и цементних сировина.

По питању **становништва, мреже насеља, становања и јавних служби**:

-одржавање позитивног природног прираштаја;

-смањивање миграција село-град и задржавање младог становништва, посебно у сеоским подручјима;

-подизање образовне структуре становништва;

-перманентно смањивање незапослености;

-утврђивање демографске политике са конкретним смерницама за њену имплементацију;

-рехабилитација и изградња саобраћајне мреже у циљу стварања хијерархијски хомогеног система насеља и центара;

-јачање утицаја и веће повезивање насеља која имају изражене централитете уз повећање квалитета урбаних функција регионалног значаја у циљу јачања улоге регионалног центра Ниш;

-функционални развој и опремање центара заједнице насеља у циљу побољшања квалитета услуга, рационализације и доступности објеката јавних служби;

-изградња нових станова из програма социјалног становања у Дуваништу (у ул. Мајаковски и у насељу Бранко Бјеговић (у ул. Инжењера Бирвиша);

-решавање стамбених проблема грађана Ниша погођених елементарном непогодом - клизиштем у селу Мрамор изградњом станова у ул. Петра Аранђеловића.

-развој пољопривреде на основу природних и просторних погодности са ослоном на локалне развојне ресурсе у оквиру примарних сеоских насеља;

-изградња планираног вртића у насељима „Б.Бјеговић“ и „Н.Тесла“, Горњи Матејевац, Брзи Брод, Паси Пољана, 9. мај, према програмима уређења грађевинског земљишта;

-обезбеђење простора за постојеће факултете којима простор недостаје и за изградњу Пољопривредног и Богословског факултета;

-модернизација постојећих и изградња нових здравствених станица и амбуланти према Програму уређења грађевинског земљишта (Н.Бања, Б.Бјеговић, Б.Брод и др.)

-комплетирање функција и капацитета Клиничког центра према посебним програмима.

-припремне активности за изградњу Универзитетског кампуса.

У области **привреде и туризма**:

-завршетак реструктурирања и власничке трансформације државних предузећа;

-реструктурирање и реактивирање постојећих производних хала, земљорадничких задруга, откупних станица, складишта и сл;

-реиндустријализација уз подршку државе;

-развој технолошких паркова, индустријских паркова и бизнис инкубатор центра као нових форми организације привредних субјеката;

-формирање и развој слободне зоне Ниш као привредног друштва;

-изградња фабрика „YURA CO“, „DYTECH“ и „SAGEM“ у оквиру радне зоне Доње Међурово;

-инфраструктурно опремање нових производних зона;

-функционално и технолошко осавремењивање производње;

-удруживање у хоризонталне кластере (у циљу боље организације дистрибуције производа и организовања заједничких промоција, пласмана, продаје и наплате робе и сл.) и вертикалне кластере (сарадња са универзитетом, локалном самоуправом и предузећима из других привредних грана) ради затварања производног круга;

-прилагођавање европским стандардима и директивама ЕУ и унапређење квалитета производа и услуга увођењем система квалитета ИСО 9000, НССР и сл;

-коришћење нових обновљивих извора енергије;

-повећано увођење нових енергетско ефикасних електричних уређаја и опреме;

-изградња, постављање и опремање информативно-туристичког пункта СРЦ Бојанине Воде;

-наставак уређења Бање Топило;

-комунално опремање најужег градског ткива и његова туристичка валоризација;

-реконструкција објеката у Спортско-рекреативном центру Чаир;

-уређење и инфраструктурно опремање Спортско-рекреативног центра Ада Женева;

-уређење Спомен парка Бубањ и његова туристичка валоризација;

-уређење и промоција Церјанске пећине са околином;

-уређење пешачких стаза, видиковаца и одморишта у Парку природе Сићевачка клисура;

-припремне активности за изградњу етно села Сићево и етно парка Коритник;

-подршка адаптацији сеоских домаћинстава у циљу стварања услова за туристичку категоризацију;

-промоција туристичких филмова и емисија (Туристичка организација Ниша би била носилац активности везаних за продукцију туристичких филмова и емисија везаних за нишки регион, као и праћење значајних догађаја везаних за туризам);

-настupi на значајним међународним сајмовима туризма (поред организације Међународног сајма туризма у Нишу и учествовања на сајмовима у земљи неопходно је учествовати и на значајним сајмовима туризма у иностранству);

-унапређење постојећих и организација нових културно-спортских манифестација у циљу употпуњавања туристичке понуде Града;

-израда урбанистичког плана за локалитет Бојанине Воде;

-израда урбанистичког плана за локалитет Церјанска пећина;

-израда студије валоризације културно-историјског наслеђа града Ниша;

-израда студије валоризације природних добара на територији града Ниша;

-израда Стратегија развоја туризма града Ниша;

-реализација пројеката развоја сеоског туризма у складу са Стратегијом економског развоја сеоског подручја града Ниша;

-израда програма промоције и едукације за бављење сеоским туризмом;

- формирање Регионалне туристичке организације и помоћ њеној одрживости и функционисању;
- организација и промоција туристичких аранжмана обједињавањем туристичке понуде региона;
- успостављање културне маршруте на подручју Плана по пунктуалном моделу и повезивање на руту „Пут римских царева“;

- активирање културно-историјске руте „Пут римских царева“, која представља подручје итинерера који се простиру од града Ниша и археолошког локалитета Медиана до Трајанове табле у општини Кладово;

- активности на обележавању 1700 година од потписивања Миланског едикта.

У области **саобраћаја и инфраструктурних система:**

- реализација железничке пруге Црвени Крст – Просек;
- изградња деонице државног пута I реда „Просек-Црвена Река“;
- изградња деонице државног пута II реда 214 „Ниш-Кнежица“;
- завршетак булевара Сомборска;
- завршетак булевара Медијана;
- изградња „јужне“ обилазнице града;
- изградња „западног“ булевара – нови западни прилаз граду;
- рехабилитација постојећих и изградња следећих нових путева: Лалинац-Лалинске Појате, са мостом (око 2км); Рујник-Паљина (око 5км); Рујник-Лесковик-Церје (рехабилитација и изградња око 5,5км); Миљковац-Бања Топило (око 1км);

- реконструкција и доградња аеродрома Ниш са изградњом карго - логистичког центра;
- подручја на којима се налазе постојећа или будућа изворишта која се могу користити за снабдевање становништва и индустрије водом и подручја постојећих и потенцијалних изворишта термалних вода, стављају се под посебну заштиту;

- забрана даље изградње свих врста објеката, осим водопривредних, у зони непосредне и уже зоне заштите изворишта;

- изградња резервоара „Бубањ“ у оквиру реализације водопривредног система „Селова“;

- изградња водног система са пратећим објектима за снабдевање водом сеоских насеља (Палиграце, Веле Поље и Горња Трнава) са изворишта „Врело“;

- изградња и проширење система за водоснабдевање града и повезивање планом предвиђених сеоских насеља на градски водоводни систем, према Програму уређивања грађевинског земљишта и Програму инвестиција за период 2009-2013;

- завршетак започетих истраживања и израда Елабората о експлоатационим резервама термоминералних вода и геотермалне енергије;

- наставак изградње канализационих система у оквиру градских и приградских насеља код којих је започета изградња канализације за прикупљање и одвођење отпадних и атмосферских вода према Програму уређивања грађевинског земљишта.

- изградња централног постројења за пречишћавање отпадних вода на локалитету „Кључ“;

- наставак изградње тзв. „Нишавског“ колектора за употребљене воде до локације предвиђене за изградњу централног постројења за пречишћавање отпадних вода, према Програму уређивања грађевинског земљишта;

- наставак изградње тзв. „Моравског“ колектора до Горњег Међурова;

- изградња тзв. „Међуровачког“ колектора за употребљене воде од зоне складишта и сервиса „Доње Међурово“ до „Нишавског“ колектора;

- обезбеђење простора у оквиру Регионалне деопоније за безбедно складиштење отпадних материја и отпадних муљева из постројења за пречишћавање отпадних вода;

- успостављање ефикасног система мониторинга и израда катастра загађивача;

- изградња акумулације „Бањица“ на Нишави за производњу електричне енергије и изградња мале хидроелектране;

- санација ерозивних и бујичних жаришта на Нишави;

- изградња објеката за заштиту од поплавних вода Нишаве и њених притока (Кутинска река, Габровачка река, Кованлучки поток, Хумски поток, Рујнички поток, Суводолски, Матејевачки, Сувобањски и Раутовски поток).

- изградња далековода 400 kV TC 400/220/110kV „Ниш 2“ - Лесковац-Врање-Скопље;

- изградња трафостанице 110/10 kV „Ниш 8 - Ледена Стена“, тј. уградња опреме за напонску трансформацију 110/10 kV уместо постојеће опреме 35/10 kV у оквиру комплекса постојеће трафостанице 35/10 kV „Ледена Стена“ и њено прикључење двоструким прикључним водом AI/č - 240 mm², дужине око 1.200 метара са постојећег далековода 110 kV TC 400/220/110 kV „Ниш 2“ - TC 110/35 kV „Ниш 1“;

- изградња двоструког вода 110 kV између TC 400/220/110 kV „Ниш 2“ и TC 110/35 kV „Ниш 1“ по траси постојећег далековода 110 kV, бр. 154/1, између TC 400/220/110 kV „Ниш 2“ - TC 110/35 kV „Ниш 1“;

-изградња трафостанице 110/10 kV „Ратко Павловић“, тј. уградња опреме за напонску трансформацију 110 /10 kV уместо постојеће опреме 35/10 kV у комплексу постојеће трафостанице 35/10 kV „Ратко Павловић“;

-изградња двоструког вода 110 kV између ТС 400/220/110 kV „Ниш 2“ и ТС 110/10 kV „Ратко Павловић“;

-изградња нове приступне мреже у урбаном подручју, тамо где није извршена дигитализација, и у руралним насељима ради укидања око 16.000 двојничких прикључака;

-изградња поште у насељима Веле Поље и Студена;

-изградња магистралног гасовода МГ - 11 са правцем Ниш - Дољевац, где је неопходно изградити главни разделни чвор (ГРЧ) „Дољевац“, одакле се рачвају два гасовода: МГ-11 - 01 ка Лесковцу и Врању и МГ-11 - 02 ка Блацу, Куршумлији и Косову;

-припрема инвестиционо-техничке документације за продуктовод за пренос нафтних продуката од рафинерија до складишта (инсталација) нафтних продуката (све врсте бензина, дизел гориво и др) јер је ППППН продуктовода кроз Србију (Одлука о изради: ("Службени гласник РС", број 15/2009) у завршној фази израде;

-завршетак изградње основног прстена примарне градске гасоводне мреже, са прикључивањем свих индустријских погона и радних зона, и изградња мрежа за широку потрошњу у деловима градског ткива где није планиран централизован систем топлификације (насеља: „М.Пијаде“ I и II, „С.Синђелић“, Нишка Бања и др.);

-израда енергетског биланса града Ниша;

-припрема инвестиционо техничке документације за гасну електрану;

-проширење постојећег капацитета топлане „Криви Вир“, уградњом четвртог котла снаге 58 MW;

-завршетак изградње реонске топлане „Мајаковски“ снаге око 25 MW;

-конверзија котлова у локалним котларницама за коришћење природног гаса као основног енергента и обезбеђење прикључака на гасоводну мрежу.

У области **комуналних и стамбених делатности**:

-успостављање „Регионалног центра бр.23 за управљање отпадом“;

-отварање ветеринарских амбуланти у центрима заједнице насеља;

-постизање просека стамбене површине од 25 м² по једном становнику;

-обезбеђење потребне површине за смештај укупног прираштаја становника до 2021. године и недостајућег евидентираног фонда станова (према емпиријским проценама реална тражња Ниша је око 1000 станова годишње) уз развијање модела социјалног становања;

-изградња нових станова из Програма социјалног становања (ул. Мајаковског, ул. П.Ранђеловића, насеље Б.Бјеговић, Расадник, ул. И.Милутиновића);

-успостављање и регулисање тржишта рентираних становања.

У погледу **заштите непокретних културних добара, природних добара и животне средине**:

-изградити студију „Услови чувања, одржавања и коришћења споменичког наслеђа и утврђивање мера заштите у оквиру граница града Ниша“ са валоризацијом стања непокретних културних добара;

-поводом обележавања 1700 година од доношења „Миланског едикта“ завршити започете радове на три тежишне тачке прославе на планском подручју – Христов монограм, споменик цару Константину и археолошки парк на локалитету „Медиана“;

-смањење загађења ваздуха, земљишта, вода, живог света и успостављање мониторинга на целокупној територији Просторног плана;

-унапређење сакупљања отпада и санирање постојећих сметлишта;

-активности на увођењу рециклаже;

-очување и унапређење здравља;

-унапређење система топлификације и контрола рада котларница;

-проширење и унапређење система канализације и изградња ППОВ-а;

-коришћење плодног пољопривредног земљишта у складу са бонитетним својствима;

-пошумљавање и подизање заштитног зеленила;

-успостављање еколошке мреже НАТУРА 2000;

-санација каменолома у Островици;

-увођење у праксу Европске конвенције о пределима;

-строга контрола коришћења хемијских средстава у пољопривреди;

-формирање сточног гробља на основу посебних анализа и студија и одговарајуће урбанистичке документације;

-изградња прихватилишта за напуштене животиње.

Учесници у имплементацији Просторног плана су:

- **У области заштите и коришћења природних ресурса** – град Ниш; градске општине: Медијана, Палилула, Пантелеј, Нишка Бања и Црвени Крст; привредни субјекти у градским општинама; Министарство за пољопривреду, шумарство и водопривреду; ЈП „Србијашуме“; Републичка дирекција за воде; ЈКП „Наисус“ Ниш, ВПЦ „В.Морава“ Ниш и др;

- **У области развоја мреже насеља и јавних служби** – град Ниш; градске општине: Медијана, Палилула, Пантелеј, Нишка Бања и Црвени Крст; Министарство просвете; Министарство за науку и технолошки развој; Министарство омладине и спорта; Министарство здравља; Министарство културе; Министарство рада и социјалне политике; Министарство за државну управу и локалну самоуправу; Управа за дечју, социјалну и примарну здравствену заштиту града Ниша; Управа за образовање, културу, омладину и спорт града Ниша; Центар за социјални рад „Свети Сава“ Ниш; Универзитет у Нишу; Дом здравља Ниш; Клинички центар Ниш и др;

- **У области развоја привредних делатности и туризма** – град Ниш; градске општине: Медијана, Палилула, Пантелеј, Нишка Бања и Црвени Крст; привредни субјекти у градским општинама; Центри за развој предузетништва при градским општинама; Јавна градска предузећа и институције; Градске управе и службе; Канцеларија за локални економски развој; Бизнис инкубатор центар; Фонд за развој Републике Србије; Привредна комора Србије; Регионална привредна комора Ниш; Агенција за страна улагања и промоцију извоза (SIEPA); Агенција за развој малих и средњих предузећа; Министарства надлежна за економију и регионални развој, туризам, животну средину и просторно планирање, инфраструктуру, водопривреду, шумарство, пољопривреду, културу и спорт, локална самоуправа, ЈП Дирекција за изградњу града Ниша, ЈП Завод за урбанизам Ниш, ЈКП Медијана, ЈКП Наисус, ЈП Туристичка организација Ниша, ЈП Аеродром, ЈКП Горица, приватни инвеститори као носиоци комерцијалних улагања у развој свих видова туризма, сеоска домаћинства, НВО, Удружење бањских и климатских места Србије, Путеви Србије, заводи надлежни за заштиту природе и споменика културе, спортски клубови и др.

- **У области развоја саобраћаја и инфраструктурних система** – град Ниш; градске општине: Медијана, Палилула, Пантелеј, Нишка Бања и Црвени Крст; ЈП „Путеви Србије“, ЈП „Железнице Србије“, ЈП Дирекција за изградњу града Ниша, ЈКП за водовод и канализацију „Наисус“ Ниш; ЈКП Медијана Ниш; привредни субјекти у градским општинама; органи управљања Града; Министарство животне средине и просторног планирања, Министарство надлежно за инфраструктуру; Министарство рударства и енергетике, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде; министарство надлежно за телекомуникације, Републичка дирекција за воде; ЈП „Србијаводе“; ЈП „Електромрежа Србије“, ЈП „Електропривреда Србије“, ПД „Југоисток“ и ЈП „Електродистрибуција Ниш“; ЈП „Србијагас“; „ЈУГОРОСГАЗ“ а.д. ЈКП „Градска топлана“ Ниш; ЈП „Поште Србије“, ЈП „Телеком Србија“, „Теленор“, „ВИП Мобиле“ и други оператери који у међувремену добију лиценце, Радио телевизија Србије, локалне телевизијске и радио станице и др;

- **У области комуналних и стамбених делатности** - град Ниш; градске општине: Медијана, Палилула, Пантелеј, Нишка Бања и Црвени Крст; ЈКП „Тржница“ Ниш; Град Ниш – Управа за планирање и изградњу; Град Ниш – Управа за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине; ЈП „Градска Стамбена агенција“ Ниш, ЈП „Ниш-стан“, Ветеринарска станица Ниш; Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде и др;

- **У области заштите и коришћења непокретних културних добара и природних добара и заштите животне средине** – Град Ниш; градске општине: Медијана, Палилула, Пантелеј, Нишка Бања и Црвени Крст; привредни субјекти у градским општинама; Министарство културе; Централни институт за конзервацију; Републички завод за заштиту споменика културе Београд; Завод за заштиту споменика културе Ниш; Археолошки институт Београд; ЈП Завод за урбанизам Ниш;; Управа за образовање, културу, омладину и спорт града Ниша; Нишки културни центар; Народни музеј у Нишу; Историјски архив Ниш; Универзитет у Нишу (Грађевинско-архитектонски факултет); Туристичка организација Србије; Туристичка организација Ниша; Већи број удружења и приватних организација из области културе и др. Управа за заштиту животне средине надлежног министарства; Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде; Министарство инфраструктуре, Министарство животне средине и просторног планирања, Завод за заштиту природе Србије и др.

За имплементацију наведених планских решења потребне су следеће мере и инструменти:

А) Планско-програмске:

- Средњорочни програм израде просторних и урбанистичких планова (Скупштина Града у сарадњи са ЈП завод за урбанизам Ниш);
- Средњорочни и годишњи програм уређивања грађевинског земљишта (Скупштина Града у сарадњи са јавним предузећима);
- Планска и техничка документација за планиране привредне (индустријске) зоне (Скупштина Града у сарадњи са ЈП завод за урбанизам Ниш);
- Стратегија коришћења, уређења и заштите пољопривредног земљишта (Скупштина Града у сарадњи са министарством надлежним за пољопривреду, удружењима пољопривредних произвођача и власницима земљишта);
- Програм уређења пољопривредног – шумског земљишта у зонама заштите које су утврђене овим Просторним планом (Скупштина Града у сарадњи са министарством надлежним за пољопривреду и шумарство, министарством надлежним за заштиту животне средине и власницима земљишта);
- Програм производње органске хране (Скупштина Града у сарадњи са министарством надлежним за пољопривреду удружењима пољопривредних произвођача и власницима земљишта);
- Програм развоја сточарства (Скупштина Града у сарадњи са министарством надлежним за пољопривреду удружењима пољопривредних произвођача и власницима земљишта);
- Програм развоја пољопривредне производње (Скупштина Града у сарадњи са министарством надлежним за пољопривреду удружењима пољопривредних произвођача и власницима земљишта);
- Програм газдовања шумама и пошумљавања земљишта у приватном власништву (ЈП „Србија шуме“ у сарадњи са власницима шума);
- Програм реконструкције и одржавања регионалног водоводног система Љуберађа - Ниш (Републичка дирекција за воде у сарадњи са ВПЦ „Морава“-Ниш и ЈП за водовод и канализацију „Наисус“ Ниш);
- Програм изградње регионалног водопривредног система „Селова“ (Републичка дирекција за воде у сарадњи са ЈВП „Србија воде“, ВПЦ „Велика Морава“-Ниш и ЈКП „Наисус“ Ниш);
- Програм мониторинга квалитета воде реке Јужне Мораве и Нишаве (Републички хидрометеоролошки завод у сарадњи са надлежном управом града);
- Програм и пројекти регулације и уређења водотокова (Републичка дирекција за воде у сарадњи са ВПЦ „Морава“-Ниш и ЈП за водовод и канализацију „Наисус“ Ниш);
- План одбране од бујичних поплава (скупштина града у сарадњи са ВПЦ „Морава“-Ниш и ЈП за водовод и канализацију „Наисус“ Ниш);
- Средњорочни и годишњи програм развоја водоводне и канализационе инфраструктуре (Скупштина Града у сарадњи са ЈП за водовод и канализацију „Наисус“ Ниш);
- План ерозивних подручја и програм антиерозионог урђења подручја (скупштина града у сарадњи са министарством надлежним за водопривреду и ЈП „Србија шуме“);
- Регионална стратегија и програм управљања отпадом (Скупштина Града и обухваћених општина у сарадњи са министарством надлежним за заштиту животне средине);
- Програм развоја туризма (Скупштина Града у сарадњи са надлежним министарством и туристичким организацијама);
- Програм уређења и опремања грађевинског земљишта на туристичким подручјима (Скупштина Града уз помоћ надлежног министарства);
- Програм реконструкције и модернизације смештајних капацитета (Скупштина Града у сарадњи са надлежним министарством и туристичким организацијама);
- Програм уређења и заштите изворишта термалних вода Нишке Бање (Скупштина Града уз помоћ министарства надлежног за водопривреду, шумарство и водопривреду);
- Катастар загађивача изворишта термалних вода Нишке Бање (Скупштина Града);
- Средњорочни и годишњи програм изградње, рехабилитације и одржавања државних путева (ЈП „Путеви Србије“ у сарадњи са надлежном градском управом);
- Средњорочни и годишњи програм изградње, рехабилитације и одржавања општинских путева (скупштина града у сарадњи са надлежним јавним предузећем и надлежном управом);
- Генерални пројекат железничког чвора Ниш (ЈП „Железнице Србије“ у сарадњи са надлежном управом града и ЈП Завод за урбанизам Ниш);
- Генерални пројекат северне обилазнице аутопута Е-80 око Ниша (ЈП „Путеви Србије“ у сарадњи са надлежном управом Града и ЈП Завод за урбанизам Ниш);

- Програм развоја дистрибутивног система електричне енергије (Скупштина Града у сарадњи са ЈП „Електромреже Србије“);
- израда Плана рекултивације деградираних површина (Скупштина Града у сарадњи са надлежном управом);
- израда Катастра екосистема и катастра угрожених врста (Скупштина Града у сарадњи са надлежном управом);
- Програм мониторинга животне средине (ваздух, вода, земљиште, биодиверзитет, бука) (Скупштина Града у сарадњи са надлежном управом);
- Средњорочни план заштите од буке (Скупштина Града у сарадњи са надлежном управом);
- израда пројекта за кафилеријско збрињавање отпада анималног порекла (Скупштина Града у сарадњи са надлежном управом);
- истраживање могућности коришћења термалне, соларне и других видова алтернативних извора енергије (Скупштина Града у сарадњи са надлежном управом);
- План и програм управљања заштићеним подручјима (управљач заштићеним подручјем);
- Програм истраживања и заштите градитељског наслеђа (Републички завод за заштиту споменика културе у сарадњи са Заводом за заштиту споменика културе у Нишу);
- Програм хидрогеолошких истраживања термалних вода у циљу коришћења у балнеолошке сврхе (Скупштина Града у сарадњи са министарством здравља);
- Програм енергетских потреба и рационалног коришћења енергије (Скупштина Града у сарадњи са Министарством енергетике и министарством надлежним за заштиту животне средине);
- Програм гасификације (Скупштина Града у сарадњи са Министарством енергетике, „ЈУГОРОСГАЗ“-ом и ЈП „Србија гас“);
- Програм развоја телекомуникација и поштанског саобраћаја (Скупштина Града у сарадњи са надлежним министарством, ЈП „Поште Србије“, „Телеком Србија“, „Теленор“, „ВИП Мобиле“ и другим оператерима са лиценцом, РТВ Србије);
- Стратегија дугорочног развоја Нишке Бање (Скупштина Града у сарадњи са надлежном управом);
- Стратегија развоја туристичког комплекса „Нишка Бања – Бојанине Воде – Сићевачка клисура – Јелашничка клисура“ (Скупштина Града у сарадњи са туристичким организацијама, удружењем ловаца, скијашким савезом и свим асоцијацијама које се баве промоцијом туризма);
- Стратегија развоја туристичког комплекса „Бања Топило – Каменички Вис –Церјанске пећине- Попшица“ (Скупштина Града у сарадњи са туристичким организацијама и свим асоцијацијама које се баве промоцијом туризма);
- Стратегија коришћења термалних вода Нишке Бање у енергетске сврхе (Скупштина Града у сарадњи са министарством надлежним за енергетику);
- формирање информационе базе података у ГИС-у (Скупштина Града у сарадњи са сви јавним предузећима, установама и надлежним управама) и др;
- израда Студије процене локационих могућности за формирање етно-парка (насеља Манастир и Коритник) и почетак реализације етно-парка на одабраној локацији (Скупштина Града у сарадњи са туристичким организацијама и свим асоцијацијама које се баве промоцијом туризма);
- заштита, очување и обнова вредности које стварају идентитет централне зоне Ниша кроз израду акционих планова заштите, ревитализације и уређења градитељског наслеђа у зонама изражених амбијенталних карактеристика (Тврђава, Нишка варош и Медиана).

Б) Организационе:

- формирање Савета за развој села и центра за пољопривреду;
- перманентна едукација становништва и стална обука предузетника у погледу техничко-технолошких достигнућа у пољопривредној производњи и могућностима развоја пословања;
- успостављања агро-мониторинг система уз унапређење организације надлежних општинских служби, у циљу ефикасније контроле коришћења пољопривредног земљишта;
- оснивање савремене мреже за откуп пољопривредних производа;
- промоција развоја МСП и локација везаних за индустрију и МСП;
- перманентна едукација предузетника, стручно оспособљавање запослених и незапослених, уз реализацију програма самозапошљавања и сл.;
- развој туристичко-информативног центра који ће пружити информатичко-промотивну подршку развоју туризма;
- информисање јавности о квалитету вода, земљишта, ваздуха, биодиверзитета и о буци и њеном штетном дејству у животној средини;
- припрема и спровођење едукативних програма и информисање пољопривредних произвођача о принципима органске пољопривредне производње и штетним утицајима пољопривреде на животну средину;
- формирање фонда за заштиту животне средине;

-ревитализација простора Нишке тврђаве увођењем комплементарних садржаја из области културе (музеј на отвореном и археолошки парк).

-формирање Археолошког парка у оквиру археолошког налазишта Медиана;

-уређење, обезбеђење и адекватна презентација ванградских непокретних добара и повезивање са сродним садржајима у оквиру обједињене туристичке презентације;

-повезивање туристичке презентације непокретних културних добара у оквиру тематских културних стаза (манастир, средњовековна утврђења, итд);

-активација градитељске баштине народног градитељства кроз заштиту и презентацију у форми етно-села за потребе руралног туризма као посебне врсте културног туризма;

-припрема и спровођење едукативних програма за становништво који врши прихват туриста у оквиру руралног туризма.

В) Економско-финансијске:

-пореске олакшице и мере кредитно-монетарне политике (у функцији развоја малих и средњих предузећа, развоја пољопривреде, изградње инфраструктурних система и сл);

-средства локалне самоуправе за реализацију предвиђених инфраструктурних опремања;

-коришћење средстава из предприсутних и структурних фондова ЕУ;

-увођење и примена принципа „загађивач плаћа“ по коме су загађивачи дужни да санирају штету коју су проузроковали, уз коришћење средстава добијених на овај начин за инвестирање у заштиту животне средине;

-наплаћивање накнада за емисију загађујућих материја у ваздуху, води и земљишту, за одлагање отпада и др;

-обезбеђење директних државних улагања из буџета РС, као и буџета Града Ниша, НИП-а, и других фондова, развојни кредити и субвенције за израду и спровођење програма развоја туризма, развој туристичке инфра и супрасруктуре, прибављање и уређење грађевинског земљишта, ослобађање или смањење пореза на добит, ослобађање или смањење пореза на новозапослене, пенали за изградњу неадекватних капацитета на приоритетним туристичким локацијама, убрзана амортизација, концесија, ниже царине на увоз опреме и др;

-повећање улагања у области истраживања, заштите и презентације непокретног културног наслеђа као предуслов успешне активације њиховог туристичких потенцијала.

Г) Нормативно-правне:

-установљење катастра непокретности са формирањем базе података о непокретностима у складу са сада важећим Законом о државном премеру и катастру („Службени Гласник РС“, бр. 72/2009 и 18/2010);

-доношење одлуке о формирању Савета за развој села АПГНиша и Центра за пољопривреду;

-доношење одлуке о кафилеријском збрињавању отпада анималног порекла и др;

-доношење одговарајућих одлука о изради програма и планова развоја везаних за туризам; израда и доношење одговарајућих урбанистичких планова за туристичке зоне и локалитете; одрживо коришћење туристичких простора од посебног значаја за развој туризма; лиценцирање и утврђивање стандарда и др.

ПРИЛОГ

Списак табела

Табела 1:Градске општине на подручју Просторног плана

Табела 2: Размештај становништва по општинама, 2002. године

Табела 3: Упоредни показатељи економске развијености, 2004. године

Табела 4: Списак трафостаница (напонски нивои: 400 kV, 220 kV, 110 kV)

Табела 5: Списак водова 400kV, 220kV, 110kV

Табела 6: Биланс површина

Табела 7: Упоредни приказ коришћења простора

Табела 8: Пројекције укупног становништва Града Ниша 2002-2021. године

Табела 9: Пројекције укупног становништва 2002-2021. године

Табела 10: Пројекције основних података по центрима заједнице насеља

Табела 11: Пројекције основних података по насељима са ограниченим функцијама централитета

Табела 12: Упоредни преглед стања и плана у организацији јавних служби на подручју Просторног плана

Табела 13:Локације за изградњу малих хидроелектрана

Табела 14: Инпути за утврђивање величине комплекса санитарне депоније

Табела 15: Преглед допуштеног нивоа буке по зонама

Табела 16: Категоризација планског подручја према процењеном степену загађености животне средине

Табела 17: Биланс површина грађевинског подручја насеља за која је дат шематски приказ уређења

Табела 18: Површине радних зона насеља за која је дат шематски приказ уређења

Списак тематских карата Концепта Просторног плана (извод) 1:150 000

- Карта бр. 1. Коришћење простора - стање
- Карта бр. 2. Концепт мреже насеља и центара
- Карта бр. 3. Концепт основне намене простора
- Карта бр. 4. Концепт саобраћаја
- Карта бр. 5. Концепт развоја туризма
- Карта бр. 6. Концепт заштите простора, животне средине и природних добара

Списак рефералних карата 1:50 000

- Реферална карта бр. 1. Намена простора
- Реферална карта бр. 2. Мрежа насеља, центара, јавних служби и саобраћаја
- Реферална карта бр. 3. Водопривредна, енергетска и телекомуникациона инфраструктура
- Реферална карта бр. 4. Туризам и заштита простора
- Реферална карта бр. 5. Карта спровођења

Списак шематских приказа уређења насеља 1:5 000

- Карта N1 Суповац
- Карта N2 Веле Поље
- Карта N3 Палиграце
- Карта N4 Лесковик
- Карта N5 Јасеновик
- Карта N6 Врело
- Карта N7 Пасјача
- Карта N8 Ореовац
- Карта N9 Равни До
- Карта N10 Банцарево
- Карта N11 Лазарево Село
- Карта N12 Вукманово
- Карта N13 Бербатово
- Карта N14 Доње Влаसे

Попис експертиза по областима: 1.Природне карактеристике подручја; 2.Природно - еколошка валоризација простора; 3.Демографски развој; 4.Привреда; 5.Рурални развој; 6.Мрежа насеља; 7.Просторне структуре; 8.Становање; 9.Јавне службе; 10.Саобраћај; 11.Инфраструктура; 12.Управљање комуналним отпадом; 13.Шуме и зелене површине; 14.Потенцијали органске природе; 15.Геоморфолошки аспект подручја ГН; 16.Животна средина и биотични потенцијал; 17.Заштита НКД и амбијенталних целина; 18.Планска и друга документација; 19.Статистички билтен.

Елаборат Просторног плана урађен је у 8 примерака у аналогном и дигиталном облику, који се налазе:

- у Управи за планирање и изградњу (2),
- у Архиву Скупштине града Ниша (1),
- у Већу Скупштине града Ниша (1),
- у ЈП Дирекција за изградњу града Ниша (2),
- у Министарству животне средине и просторног планирања Републике Србије (1), и
- у ЈП Завод за урбанизам Ниш (обрађивач) (1).

Елаборати су оверени печатом СГ Ниша и потписом председника Скупштине града Ниша. Генерални урбанистички план у прилогу садржи текстуалну документацију од значаја за Генерални урбанистички план и графичке приказе.

Доношењем Просторног плана административног подручја града Ниша престаје важност Просторног плана Града Ниша из 1992. године („Међуопштински службени лист -Ниш“, број 26/1992).

Просторни план административног подручја града Ниша ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу Града Ниша“.